

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

ÆTTEN
VON KOSS

ÆTTEN
VON KOSS

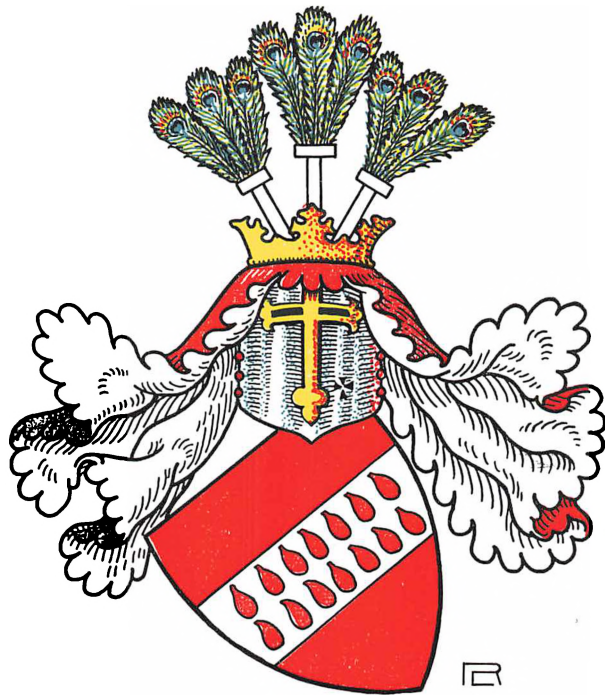
ÆTTEN
VON KOSS

NY UTGAVE
VED
SIGURD ENGELSTAD

OSLO 1958

VON KOSS

I det genealogiske skjema betegner
tallene generasjonene og bokstavene
generasjonens medlemmer.

FORORD

Ætten von Koss er av mecklenburgsk uradel. Den første utførligere oversikt over dens historie utkom allerede 1789 i Rostock under titelen «Genealogische Nachrichten von der adelichen Familie von Koss». Boken, som er et opus på 74 sider i folioformat, skal være utgitt av assessor i den norske Overhoffrett Peter Tønder von Koss i samarbeide med tyske genealoger. P. T. von Koss var på den tid enebesitter av ættens gods Viltz i Mecklenburg. I og med at arvesuksesjonen til familiegodset i 1784 gikk over til den norske linje av slekten, representert ved ham, har han utvilsomt funnet det av interesse å gi sine tyske standsfeller en oversikt over sin slekt og spesielt den norske gren av den, som måtte forutsettes å være nokså ukjent for disse.

En skjematisk stamtavle over ætten med dens norske linje, som nu er den eneste eksisterende, finnes inntatt i «Gothaisches Genealogisches Taschenbuch der adeligen Häuser, Deutscher Uradel» for 1929 og i senere utgaver.

I 1938 utkom den første norske stamtavle, hvorav nærværende bok er en ny utgave. Foruten ajourføring av den nulevende generasjon er den supplert med enkelte opplysninger som mer eller mindre tilfeldig er kommet for dagen siden forrige utgave. En systematisk gjennomgåelse av hele kildematerialet er ikke foretatt på nytt. Dog er samtlige offisersbiografier jevnført med Olai Ovenstads senere utkomne verk «Militærbiografier» og på enkelte punkter korrigert i overensstem-

melse med disse. I den utstrekning de anførte sitater har latt seg finne igjen er de tilbakeført til sin originale sprogdrakt. De øvrige er gjengitt etter forrige utgave.

De latinske diplomer som finnes inntatt i forrige utgave, foreligger her i oversettelse ved professor Henning Mørland.

Før folkevandringene var Mecklenburg bebodd av germanske stammer, men omkring år 600 ble landet besatt av den vendiske stamme obotrittene. Etter århundrelange kamper med frankerne og sakserne kom landet omsider inn under tysk overhøyhet, men det lyktes hverken å underkue venderne helt eller å få landet kristnet. I 1125 gav keiser Lothar II. landet til den danske hertug Knut Lavard som saksisk len. Men etter hans død i 1132 kom de vendiske fyrster atter til makten. Først omkring år 1160 lyktes det hertug Henrik Løve av Sachsen¹ å vinne den endelige seier over venderne.

Den siste frie obotrittfyrste var Niklot, som falt i kampen mot hertug Henrik. Etter hans stamsæte Milikenborg, «den store borg», syd for Wismar, har Mecklenburg fått sitt navn. Den politiske underkastelse av landet ble etter hvert fulgt av en fullstendig germanisering. Niclots sønn Pribislav lot seg døpe, og fikk i 1167 sin fars jordegods tilbake med undtagelse av Schwerin. Tre år senere ble landet innlemmet i det tyske rike, idet keiser Fredrik I. gav Pribislav riksfyrsteverdighet. Pribislav ble stamfar til det senere mecklenburgske fyrstehus.

En kort periode i begynnelsen av 1200-årene kom Mecklenburg inn under Danmark ved kongene Knuts og Valdemar Seiers erobringstog, men etter befrielsen utviklet landet seg til en av de ledende makter i Nord-Tyskland og øket sitt landområde i 1292 med Stargard og i 1348 med grevskapet Schwerin. På den tid var byene Rostock og Wismar blant de betydeligste Hansestedene. Flere ganger var landet splittet

¹ Hertugdømmet Sachsen på den tid svarer omtrent til det senere Hannover.

mellom forskjellige linjer av fyrstehuset, men ble atter forenet. En varigere deling oppstod i 1555 da distriktene Schwerin og Güstrow skilte lag som to hertugdømmer, Mecklenburg-Schwerin og Mecklenburg-Güstrow. I 1695 døde linjen Güstrow ut og etter noen års arvestridigheter ble dette hertugdømme i 1701 erstattet med hertugdømmet Mecklenburg-Strelitz. Siden har landet hatt sine nuværende grenser. Under siste verdenskrig ble landet besatt av russiske tropper og hører nu inn under østtysk administrasjon.

I geistlig henseende var Mecklenburg i de eldste tider delt mellom biskopene av Schwerin og Ratzeburg, og det er som denne sistes vasall vi møter den første kjente representant for slekten von Koss.

Stendernes historie går i Mecklenburg tilbake til det 13. århundre. På et stendermøte i Rostock i august 1523 fikk hele Mecklenburg en felles landdag. Denne stenderbeslutning var grunnlaget for den store mecklenburgske landunion og ble undertegnet av ridderskapet, geistligheten og ca. 300 deputerte fra byene. For Mecklenburgs vedkommende endte kampene mellom stenderne og fyrstehusene i det 17. og 18. århundre med at stenderne seiret, og beslutningen av 1523 vedble stort sett å være gjeldende grunnlov like til revolusjonen 1919.

Blant de riddere som undertegnet beslutningen finner vi Martin, Vicco og Henrik Kosse. Den første var en bror av den Achim von Koss, der nevnes som nr. 8 på side 24, de to andre var deres fettere, herrer til Tessin og Teschow.

I Mecklenburg har ætten von Koss i tidens løp eid adskillig jordegods, som Teschow, Cammin, Kätwin, Kossow, Mirendorf og Depersdorf i amtet Güstrow, Viltz og Tessin i amtet Gnoien, og Poppendorff i amtet Lütz samt bruksrett til diverse andre godser, ialt omkring 20.

Hvorvidt ætten er av vendisk eller germansk opprinnelse kan ikke fastslås med sikkerhet. Stavemåten av navnet har vekslet en del gjennom tidene: Coz, Kotz, Cos, Kotze, Cosse, Kosse, Kossen, inntil navneformen i løpet av 17. og 18. århundre festnet seg i den nuværende: Koss. I sin avhandling «Wendische Zu- und Familien-Namen»¹ antar

¹ «Jahrbücher des Vereins für mecklenburgische Geschichte und Altertumskunde». 71. Jahrg. 1906, s. 153–290.

arkivar, dr. Hans Witte at navnet er av vendisk opprinnelse og oversetter det til tysk med Amsel (svarttrost). Mecklenburgisches Geheimes- und Haupt-Archiv i Schwerin holder derimot dette for tvilsomt, med den begrunnelse at navnet Coz tidligst forekommer i det tyske grevskap Schwerin, og først senere, i 1270-årene i de vendiske fyrsters landområde Werle som lå omkring Güstrow, Waren og Röbel. Navnet Coz

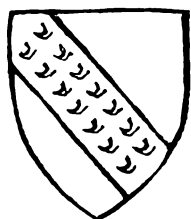

Fig. I.

Fig. II.

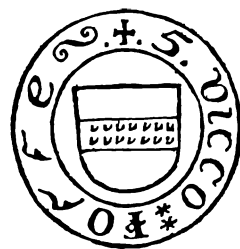

Fig. III.

kan like godt forklares som tysk, f. eks. gammel høytysk Chozzo, som betyr kappe eller dekke av tykk ull. Dertil kommer at omtrent hele adelen fra kolonisasjonstiden var av tysk opprinnelse.

Slektens våben har fra tid til annen undergått noen mindre endringer. Fig. I. viser det første kjente våbenskjold som ridderne von Koss brukte, og som finnes på en gravsten i Gammin kirke (avbildet side 18). Fig. II. viser det segl som ble benyttet av Herman von Koss til Teschow (nr. 5, side 24-, da han i 1422 som vidne undertegnet et forlik mellom Hans von Rammelsberg og byen Rostock. Fig. III. viser den tidligere nevnte Vicco von Koss' segl fra 1528.

Det våben som brukes idag og som er avbildet på side 5, i gammelgotisk stil, viser i et rødt felt en sølvbjelke med fjorten røde blodstråper i to rekker, syv i hver; på hjelmen finnes tre pilegrimsstaver i sølv, som igjen bærer tre naturfarvede påfuglfjær. Hjelmskjoldet er i rødt og sølv.

Våbenet symboliserer Det hellige blod og vaffarer til Det hellige land. Det er således meget mulig at medlemmer av slekten har deltatt i det korstog grev Henrik av Schwerin foretok til Jerusalem i årene 1220—22 for å erobre Den hellige grav.

Den første kjente bærer av slektsnavnet er *Herman Coz* til *Hermannstorff* i hertugdømmet Sachsen-Lauenburg, hvor han ca. 1230 hadde halve tienden av hele landsbyen i len av biskopen av Ratzeburg. Av samme biskopgods hadde han dessuten tienden av Lüttow i grevskapet Schwerin i forlening.¹

I to diplomer av henholdsvis 13-4-1274 og 28-6-1275² nevnes brødrene *Hermann*, *Marquard* og *Johannes Cos* blant fyrstene av Werles ridderskap. I tiden fremover hører vi mest om den sistnevnte som fyrst *Nicolas* av Werles slottsfoged i Laage.

Sammenhengen mellom disse tre brødre og den førstnevnte *Hermann Coz* synes dog ikke helt klarlagt. Stamtavlen fra 1789 tar sitt utgangspunkt i den førstnevnte *Hermann Coz* som far til de tre brødre, av hvilke *Johannes* (uten noe sikkert bevis) blir regnet som stamfar til ætten von Koss. «Gothaisches Taschenbuch» anfører imidlertid mere forsiktig først neste generasjon, *Hermann von Koss* til *Poppendorff* og *Teschow*, som eldste sikre slektsledd. Da det var ridder *Hermann Coz* som først hadde godset *Teschow* i forlening, er det dog rimelig å anta at det er han som var far til *Hermann von Koss* til *Poppendorff*, men noe sikrere bevismateriale for dette er ikke bevart. På dette grunnlag er han imidlertid i det etterfølgende oppført som slektens første kjente stamfar.

Første gang *Hermann Coz* nevnes er i følgende diplom av 14-10-1271. Han var da væpner og undertegnet som vidne da fyrst *Nicolas* av Werle med samtykke av sine sønner *Henrik* og *Johan* gav bøndene i landsbyen *Kätwin* bekreftelse på at de skulle besitte sin jord på samme måte som tidligere:

Nycolaus dei gracia dominus de Werle omnibus presens uisuris salutem in perpetuum. Nouerint uniuersi, tam posteri, quam presentes, qui hanc paginam susceperint perlegendam, quod nos dilectis ciuibus nostris in uilla Kotheuinne commorantibus de bona nostra uoluntate et dilectorum filiorum nostrorum *Henrici* et *Johannis* dominorum de Werle consensu agros suos sub eisdem terminis, quibus habent et hactenus habuerunt, dimisimus perpetuo possidendos. Nolumus

¹ Meklenburgisches Urkundenbuch, b. I, nr. 375, s. 365 og 366.

² S.steds, b. II, nr. 1322 og 1368.

enim, ut ipsis agri eorum aliquo distributionis funiculo ulterius parcianur. Vt igitur huiusmodi factum stabile perseueret, et ne possit a nostris successoribus succedente tempore dubitari, appensione sigilli nostri duximus roborandum. Testes huius rei sunt: milites Jo[hannes] de Cropelin, Heinricus de Cremon, Razlaus Stanghe, Jo[hannes] de Oldenstat, Heynricus de Colonia, Jor[danus] et Gher[ardus] fratres domini de Cropelin; famuli : aduocatus de Gustrowe Heynricus, Herman Coz, Conradus de Brochusen, iuuenis Stanghe, Jo[hannes] Kabolt. Acta sunt hec anno domini M^oCC^oLXX^oI, Datum de manu Godefridi prepositi Gustrowensis, in die sancti Calixti.¹

I oversettelse lyder dokumentet således:

Nicolaus ved Guds nåde herre til Werle sender for alle tider sin hilsen til alle som kommer til å lese dette dokument. Alle, såvel kommende slekter som nulevende, som gir seg til å lese dette dokument, skal vite at vi av fri vilje og med samtykke av våre elskede sønner, Henricus og Johannes, herrer til Werle, har overgitt som stadig besittelse til våre elskede undersåtter som bor i landsbyen Kohevinn deres marker med de samme grenser som de har og hittil har hatt. Vi vil nemlig ikke at de skal få sine marker oppdelt ved noen ytterligere fordeling. Forat altså dette skal stå fast og ikke i senere tid skal kunne rokkes av våre efterfølgere, har vi ment at det bør bekreftes ved vårt vedhengte segl. Vidner på dette er: ridderne Johannes von Cropelin, Heinricus von Cremon, Razlaus Stanghe, Johannes von Oldenstat, Heynricus von Colonia, brødrene Jordanus og Gherardus, herrer til Cropelin; væpnerne: Heynricus fogd i Güstrow, Herman Coz, Conradus von Brochusen, den unge Stanghe, Johannes Kabolt. Dette er foretatt i det Herrens år 1271. Nedskrevet av Godefridus, prost i Güstrow, på Sanct Calixtus' dag.

Som nevnt ovenfor undertegnet Herman Coz 13-4-1274 blant ridderne. Som sådan undertegnet han også et annet, udatert brev, sannsynligvis fra slutten av samme år. Her lar fyrstene Nicolas, Henrik og Johan av Werle sitt ridderskap gå i borgen for deres forpliktelser overfor hertugene Albrecht og Johan av Braunschweig:

¹ Mecklenburgisches Urkundenbuch, b. II, nr. 1235.

Nos dei gracia Nicolaus, Hinricus et Johannes domini de Werle recognoscimus et tenore presencium vniuersis cupimus esse notum, quod, sicuti nos super hiis et cum illustribus principibus Alberto et Johanne ducibus de Brunewic, necnon nobili viro dilecto auunculo nostro Helmoldo comite de Zwerin placitauimus, firmiter obseruandis promisimus fide data, promiserunt nobiscum milites nostri, quorum nomina subsecuntur, tali condicione adiecta, quod, si aliquis istorum militum moreretur, alium eque dignum infra duos menses tenemur substituere loco sui: Nicolaus Hane, Conradus Berchane, Johannes de Duzin, Hermannus de Lesten, Martinus de Britzekowe, Hinricus Kabolt, Hinricus de Cremvn, Johannes de Cropelin, Hinricus Grube, Johannes Kabolt, Machorius de Gene, Johannes de Belin, Hinricus de Vlotowe, Gerhardus de Cremvn, Arnoldus Brusehauere, Razlauus Stagge, Gerhardus Ketelhut, Nicolaus Friso, Nicolaus de Roggelin, Hinricus de Hagen, Johannes Barolt, Rolandus de Hagenowe, Bernardus de Hakenstede, Bordeke de Kalende, Reinbernus de Stocvlete, Hermannus et Marquardus dicti Coz, Hinricus Luch, Deneke de Cropelin, Deneke de Woltzin, Nicolaus de Bruseviz, Adam et Johannes de Corin, Johannes Nordman.¹

På norsk lyder brevet således:

Vi, Nicolaus, Hinricus og Johannes, ved Guds nåde herrer til Werle, erkjenner og ønsker at det ved denne skrivelse skal være kjent for alle, at likesom vi når det gjelder dette er kommet til enighet både med de berømmelig fyrster Albertus og Johannes, hertuger av Brunewic og med vår elskede onkel Helmoldus, greve av Zwerin (og) ved ed har lovet urokkelig å overholde dette, således har også med oss våre riddere, hvis navn følger nedenfor, inngått samme forpliktelse, med det tillegg at dersom noen av disse riddere dør, er vi skyldige innen to måneder å sette en annen like verdig i hans sted: Nicolaus Hane, Conradus Berckhane, Johannes von Duzin, Hermannus von Lesten, Martinus von Britzekow, Hinricus Kabolt, Hinricus von Cremon, Johannes von Cropelin, Hinricus Grube, Johannes Kabolt, Machorius von Gene, Johannes von Belin, Hinricus von Vlotow, Gerhardus von Cremon, Arnoldus Brusehauere, Raslauus Stagge, Gerhardus Kettelhut, Nicolaus Friso, Nicolaus von Roggelin, Hinricus von Hagen, Johannes Barolt, Rolandus von Hagenow, Bernardus von Hakensted, Bordeke von Kalende, Reinbernus von Stocvlet, Hermannus og Marquardus,

¹ Mecklenburgisches Urkundenbuch, b. II, nr. 1350.

kallet Coz, Hinricus Luch, Deneke von Cropelin, Deneke von Woltzin, Nicolaus von Bruseviz, Adam og Johannes von Corin, Johannes Nordman.

To år senere kalles Hermann Coz vasall, idet han ved brev av 4. oktober 1276 fikk godsene Teschow og Kossow i forlening av fyrst Henrik av Werle:

Henricus dei gracia dominus de Werle vniuersis Christi fidelibus salutem in domino. Quoniam hominum labilis est memoria, oportet ea, que geruntur, ad perpetuam rei memoriam scriptis autenticis roborari. Notum igitur esse volumus tam presentibus, quam futuris, quod nos dilecto nobis vasallo Hermanno Koz suisque veris heredibus omnia bona in villis videlicet Teskow et Cotzow vna cum stagno, quod fluit inter villam Teskow et villam Kemmyn medio, cum ipsius incurso et excursu ac eius quolibet fundo, cum prato, quod extendit se super riuulum Rekeniz, atque cum lignis ipsum pratum circumcirca iacentibus, ac eciam viis ex curia Thessekowe ad ipsum currentibus ac omnibus et singulis attinenciis, prout in suis terminis continentur, ac cum hoc precariam quatuor mansorum in villa Cotzow et eosdem mansos liberos ab omni seruitio, quod vulgariter dicitur vnpflicht, contulimus in pheudum cum omni iure perpetuo possidendum, ipsumque cum quodam annulo aureo de eisdem manualiter inuestiuimus, subsecuto pacis osculo oc recepto ab eodem fidelitatis homagi[o] per interpositum iuramentum. Ne autem super eo apud posteros dubietatis aut calumpnie scrupulus oriatur, presentes litteras eo (!) nostri sigilli testimonio roboramus. Testes huius rei sunt: Conradus de Wyck, Gerhardus de Rostock, Hermannus dictus Mosteke, Hermannus de Hakenstede, Lambertus de Calend[is], Thidericus dictus Borzscel, Echehardus et Herderus de Kemmyn, milites, et alii quam plures fide digni, ad premissa specialiter vocati et rogati. Datum in domo dotis oppidi Swan, anno domini M^oCC^o quinquagesimo sexto, dominica prima post festum Michaelis archangeli gloriosi.¹

Oversatt lyder dette brev således:

Henricus ved Guds nåde herre til Werle sender alle kristne sin hilsen i Guds navn. Da menneskenes hukommelse er skrøpelig, bør det som foretas, bekrefte ved troverdige skrivelser så det alltid kan huskes. Vi ønsker altså at det skal være kjent både i nutid og fremtid at vi til vår elskede vasall Hermannus Koz og dennes rettmessige arvinger har overdradd som len til stadig besittelse og med alle rettigheter i all eiendom

¹ Meklenburgisches Urkundenbuch, b. II, nr. 1409.

i landsbyene Teskow og Cotzow, dessuten den sjø som ligger mellom landsbyen Teskow og landsbyen Kemmyn, både med dens innløp og utløp og alle dens grunner og dyp, dessuten den eng som ligger ved bekken Rekeniz og de skoger som omgir denne eng med de veier som fører til den fra godset Tessekow — med alt som dertil hører, forsåvidt som det faller innenfor disse grenser og med dette bruksretten til fire gårder i landsbyen Cotzow — og disse gårder skal være fri fra enhver slik ytelse som på folkespoget kalles «Unpflicht»; ham selv har vi som tegn på dette gitt en gullring på hans hånd, gitt ham fredskysset og har mottatt hans troskapsed som hans lensherre. Men forat det ikke i fremtiden skal oppstå noen tvil eller fordreining, så bekrefter vi nærværende brev ved dette vårt segls vidnesbyrd. Vidner på dette er: ridderne Conradus von Wyck, Gerhardus von Rostock, Hermannus, kallet Mosteke, Hermannus von Hakensted, Lambertus von Calende, Thidericus kallet Borzscel, Echehardus og Herderus von Kemmyn og flest mulig andre troverdige menn som efter særskilt oppfordring er tilkalt når det gjelder dette. Gitt i «domus dotis» i byen Swan, i det Herrens år 1256, på den første søndag efter den berømmelige erkeengel Michaels fest.

Det vil sees at diplommet er datert 4. oktober 1256, men ifølge utgiverne av «Meklenburgisches Urkundenbuch» må det være kommet en feil inn i dateringen. Brevet er nemlig gjengitt efter en avskrift som i 1597 ble tatt av det senere bortkomne originaldokument. Antagelig har avskriveren i sin tid tatt feil av sifrene. Forholdet er nemlig det at fyrst Henrik av Werle ikke på egen hånd kunne gi noe forleningsbrev i 1256, da han på den tid delte myndigheten med fyrstene Nicolaus og Johan (jfr. diplommet av 1274). Eneretten fikk han først i 1277 da begge de sistnevnte avgikk ved døden, men han kan tenkes å ha utøvet myndigheten under deres sykdom. Vidnenes navn stemmer også best med det siste årstall.

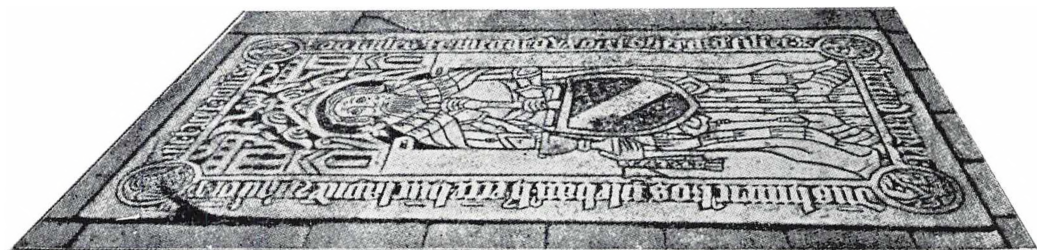
Endelig skal gjengis et brev av 25. januar 1349, hvorved *Gerhard Cosz* og dennes sønner *Hermann* og *Gerhard Cosz* til Parchim får pant i 2 gårder i landsbyen Stralendorf ved Parchim av fyrstene Johan og Nicolas til Werle (-Goldberg):

Nos Johannes et Nicolaus eiusdem filius, dei gracia domini de Werle, coram vniuersis et singulis presentibus lucidius vna cum nostris heredibus et successoribus profiteamur, quod ex instinctu nostrorum fidelium et mera deliberacione prehabita obligauimus presentibus et obligamus iusto obligacionis tytulo prouidis viris Gherardo seniori, Hermanno presbitero et Gherardo layco, fratribus, dicti senioris Gherardi filii, dictis Cosz, in Parchem eorumque veris heredibus duos

mansos in campis ville Stralendorpe locatos, quos pro tempore villanus dictus Rutynck coluit, cum omni iure, fructu et vtilitate, excepto frumento canum, quod proprie dicitur hundecorn, nobis in dictis mansis reseruato, in siluis, campis, pratis, aquis, lignis, sespitibus, et cum omnibus vsufructibus, prout in suis terminis seu distinctionibus continentur, pro centum marcis slauicorum denariorum nobis expedite pagatis, prout dictos mansos possedimus et habuimus, perpetuis temporibus possidendos, donec predictis aut eorum heredibus centum marcas slauicas expedite pagauerimus. Cum autem in festo beati Johannis baptiste centum marcas slauicas predictis Gherardo suisque filiis aut eorum heredibus

Gravsten, ca. 1400, over ridder Johannes von Koss i Cammin kirke.²

sufficienter persoluerimus, extunc in festo beati Michaelis continue subsequenti pactum cum precaria dictorum mansuum semel pacifice subleuabunt, quo habito uel quibus dicti mansi ad nostram possessionem libere reddibunt. Nolumus eciam per nostros aduocatos aut officiales aliqua seruicia de dictis mansis medio tempore postulare et ab omni impetitione disbrigare et contra omnia et singula premissa non contrafacere publice uel occulte, quod presentibus promittimus ratum et firmum seruari. In testimonium premissorum sigilla nostra presentibus sunt appensa. Datum Parchem, anno domini M^oCCC^oXL^o nono, in die conuersionis beati Pauli, presentibus domino Godfrido plebano ecclesie Georgii ibidem, Johanne de Plesse, Johanne Vos, militibus, Dancquardo et Johanne Gusteuel fratribus et famulis nostris fidelibus.¹

I oversettelse:

Vi Johannes og Nicolaus, Johannes' sønn, ved Guds nåde herrer til Werle, gir for alle og enhver ved dette dokument tydelig tilkjenne også på vegne av våre arvinger og etterfølgere at vi efter våre trofaste menns tilskyndelse og efter grundig å ha overveiet saken har pantsatt

¹ Meklenburgisches Urkundenbuch, b. X, nr. 6916.

² Kunst- und Geschichtsdenkmäler Mecklenburgs, von Prof. Dr. Fr. Schlie.

ved nærværende dokument og pantsetter i en pantsettelses rette former til de fromme menn, Gherardus den Eldre samt brødrene Hermannus prest og Gherardus legbror, sønner av nevnte Gherardus den Eldre, kallet Cosz, bosatt i Parchem og til deres rettmessige arvinger, to gårder som er beliggende på landsbyen Stralendorps marker, hvilke gårder

Stolvanger fra 1573 i Cammin kirke med Claus von Koss' og hans hustru Margrethe von Prensens våben; se side 25 under 10. ledd.

hittil en bonde ved navn Rutynck har drevet, — med all bruksrett, grøde og avkastning — unntatt frumentum canum som på vårt språk kalles hundecorn,¹ dette forbeholder vi oss på de nevnte gårder —, såvel når det gjelder skoger som marker, enger, vann, alt tre- eller gressbevokset, og med alle rettigheter, forsåvidt de faller innenfor deres grenser eller enemerker, for hundre mark slaviske denarer som er blitt oss betalt kontant, oss som har eiet og innehatt nevnte gårder; vi overdrar gårdene til stadig besittelse inntil vi betaler nevnte menn eller deres arvinger hundre slaviske mark kontant. Men dersom vi på Johannes den Døpers dag fullt ut betaler nevnte Gherardus og hans sønner eller deres arvinger hundre slaviske mark, da skal de på efter-

¹ Hundecorn (Hundskorn) betegner vasallens, forpakterens forpliktelser til å underholde den egentlige herres jakthunder.

følgende Hellig Michaels dag en gang for alle i fredelighet oppheve overenskomsten med bruken av de nevnte gårder, under hvilke omstendigheter nevnte gårder fritt vil vende tilbake til vår besittelse. I mellomtiden vil vi heller ikke ved våre fogder eller tjenestemenn kreve noen ytelser fra nevnte gårder og vil befri dem fra enhver plikt og hverken åpent eller skjult handle mot det her skrevne hverken i stort eller smått, hvilket vi ved dette dokument lover å overholde som gyldig og urokkelig. Til bevis på det her anførte er våre segl vedhengt dette dokument. Gitt i Parchem i det Herrens år 1349 på Hellig Paulus' omvendelsesdag i nærvær av: Herr Godfridus, prest i Georgkirken sammesteds, ridderne Johannes von Pless og Johannes Voss, våre trofaste væpnere, brødrene Dancquardus og Johannes Gusteuel.

Før vi går over til selve stamtavlen skal det gjøres nærmere rede for et par av slektens viktigste besittelser:

Kirkelandsbyen *Cammin*, som ætten von Koss i lang tid var knyttet til, ligger 7 km nordenfor byen Laage og nevnes første gang i et gavebrev av 1226. Ved dette skjenket fyrst Henrik av Rostock 4 gårder til Güstrow domstiftelse, en donasjon som senere ble forøket både av fyrster og biskoper. Herrene til Cammin var på den tid fyrstelige vasaller. I 1319 blir det opplyst at klosteret Sonnenkamp eller Neukloster var tillagt ikke ubetydelige rettigheter i Cammin, og i 1347 opptrer en adelsmann Hoppe til Cammin som vidne i en sak vedkommende den nærliggende landsby Prangendorf. Hoppes siste agnatiske ætlinger, Henrik Hoppes to døtre, overdrog en eiendom på 4 gårder og 7 kvartgårder som faren hadde fått i forlening i 1487 av hertugene Magnus og Balthazar, til landråd Diderik Bevernest. Denne overdrog igjen godset i 1516 til hertugelig råd *Achim von Koss* til Teschow med samtykke av hertugene Henrik og Albrecht. Herrene von Koss ble sittende på Cammin til 1667. I dette år døde *Johan von Koss*, og hertug Gustav Adolph av huset Mecklenburg Güstrow overtok da godset som derved gikk ut av ætten.

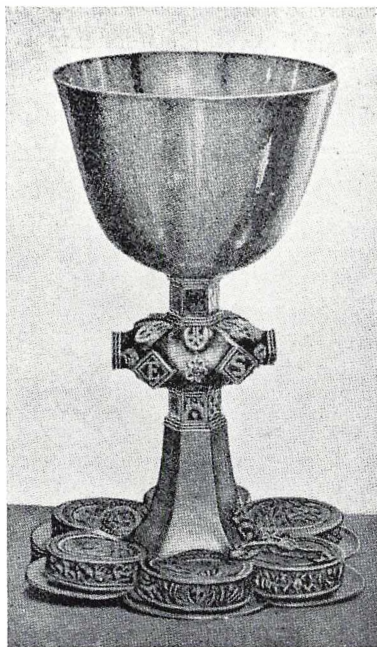
Landsbyen *Viltz* nevnes tidligst i en overenskomst av 1236 mellom fyrst Johan av Mecklenburg og biskop Brunward angående et omstridt

distrikt av Pommern som i geistlig henseende var lagt under Schwerin. Fyrsten lovet biskopen sin hjelp til å få inndrevet tienden i dette distrikt mot til gjengjeld å få 4 smågårder ved Viltz. På denne tid ble kirken i Viltz bygget og innviet til apostelen Jacob. Foran kirkens alter ligger en gravsten som Adam Joachim von Koss lot hugge for seg og sin hustru i 1703.

I den eldste tid hadde slekten Moltke jus patronatus til Viltz kirke og satt som godseiere på Viltz inntil 1684. Derefter kom herrene von Koss inntil Adam Joachim von Koss i 1855 solgte godset til baron Waitz von Eschen.

Ætten von Koss har i tidens løp forgrenet seg i linjer efter de godser de har vært i besittelse av. Disse linjer betegnes som Camminer-Viltzer-linjen, Teschower-linjen, Store- og Lille-Tessiner-linjen, Deperstorfer-linjen i Wichmannsdorfer-linjen. (Se Tabell I.)

Fra den første av disse linjene stammer den norske gren av ætten som vil bli behandlet i det følgende. Av de eldre generasjoner er bare de rett nedstigende ledd tatt med inntil den norske stamfar. Fra ham er samtlige medlemmer av slekten behandlet. (Se Tabell II.)

Forgylt sølvkalk i gotikk i Cammin kirke.

På oversiden av det 6-delte fotstykke er i 3 av feltene anbragt henholdsvis et krusifiks, lammet med sciersfanen, og ordene: *Ecce agnus dei qui tollit peccata mundi*.¹ I de øvrige delene er anbragt henholdsvis Claus von Koss' og hustru Margrethe von Preens, Henrik von Koss' og hustru Agnes Cramons, samt Johan von Koss' og hustru Elisabeth Cramons våbener. På undersiden av fotstykket forteller en inskripsjon at kalken ble forarbeidet i 1619 til en vekt av 37½ lodd, samtidig med en sølvdisk til 10 lodd, alt for en gave av 25 gylden og til erstatning for en eldre kalk som ble stjålet i 1613.

Det må antas at den eldre kalk har vært en gave til kirken fra den i 1603 avdøde *Claus von Koss* eller fra dennes i 1618 avdøde enke Margrethe von Preen, siden disses våben er anbragt på den nye kalk fra 1619. Denne er uten tvil skjenket av deres to sønner: *Johan von Koss*, på en anpart av Teschow, død 1624, gift 1603 med Elisabeth Cramon, datter av Reimar Cramon på Woserin, Gustävel og Poverstorf, og *Henrik von Koss* på Kätwin, som i 1624 overtok sin brors part av Teschow og døde der 1637. Han ble i 1604 gift med Agnes Cramon, søster av Elisabeth. Foruten disse to sønner hadde Claus von Koss 3 døtre, av hvilke *Barbara von Koss* var gift med *Adam von Koss* til Cammin, 10. ledd i åtten von Koss, side 25.

¹ Se det Guds lam som bærer verdens synd.

Som det fremgår av innledningen, er det meget som taler for at man kan regne

1. HERMANN VON KOSS,

som den første kjente stamfar til ætten von Koss. I 1271 var han væpner, før 13-4-1274 var han blitt ridder og 4-10-1276 fikk han landsbyene Teschow og Kossow i forlening av fyrst Henrik av Werle. Han var far til:

2. HERMANN VON KOSS,

herre til Poppendorff og Teschow. Han levde omkring 1322, og var far til:

3. JOHANNES VON KOSS,

som ofte er nevnt i bevarte diplomer fra tidsrummet 1339–75. Han var ridder og herre til Teschow. Foran alteret i Cammin kirke ligger hans prektige gravsten som er avbildet på side 18. Stenens store midtflate viser hans bilde i helfigur, i ridderdrakt og med slektens våben. Til venstre sees en geistlig hånd med en fremstrakt alterkalk. Langs kantene på stenen løper følgende inskripsjon:

HIC JACET JOHANNES KOZ MILES ET ERMEGARD UXOR EJUS. GHERARDUS FILIUS EJUS, GHERTRUD UXOR EJUS. DOMINUS HINRICUS KOZ PLEBANUS HUNC ECCLESIE HUNC LAPIDEM COMPARAVIT. ORATE PRO EIS.

Oversatt lyder den slik: Her ligger begravet ridderen Johannes Koz og hans hustru Ermegard, hans sønn Gerhard med hustru Gjertrud. Herr Henrik Koz, denne kirkes prest, la gravstenen. Be for dem!

Med sin hustru *Ermegard Gerhardi* hadde Johannes von Koss 3 sønner, hvoriblant den nevnte:

4. GERHARD VON KOSS.

Sammen med brødrene Henrik og Arnold Kos nevnes han 17-2-1348 som væpner.¹ I 1366 var han fyrstelig rådsherre. Både han og hans hustru *Gjertrud* døde før århundreskiftet og ble som nevnt begravet under samme sten i Cammin kirke som hans foreldre. Deres sønner var presten Henrik Coz, samt:

5. HERMANN VON KOSS,

herre til Teschow i Güstrow, samt til Stocken, Heidestorpe, Pattensen og Volckensen i Hannover. Han nevnes i årene 1412–22. Hans våben er avbildet som fig. II. på side 11.

Med sin hustru *Adelheid* hadde han sønnen:

6. CLAUD VON KOSS,

herre til Teschow, Kossow, Kätwin og store og lille Tessin. Han nevnes 1446 og 1461.

Med sin hustru *Maria von Voss* av huset Flotow og Rumpshagen hadde han flere sønner, hvoriblant:

7. MARTIN VON KOSS,

herre til Teschow og til en del av Cammin. Han nevnes omkring 1480.

Han var gift med *Anna von Preen* av huset Gubkow, og ble yngre stamfar til hele ætten von Koss. Blant deres barn var:

8. ACHIM VON KOSS,

arveherre til Teschow, Deperstorf og Cammin, hertugelig mecklenburgsk råd og slottsloged i Schwerin. Han nevnes i 1506 da han gjorde rosstjeneste i den lybske feide. I 1514 solgte han klostergodset Dobbertin som han hadde i forlening og i 1516 fikk han lensbrev på 4 gårder og 7 kvartgårder i Cammin kirkeby.

¹ Mecklenburgisches Urkundenbuch, b. X, nr. 6825.

Med sin hustru *Margaretha von Bibow* av huset Berndshagen hadde han flere barn, hvorav:

9. CLAUDIUS VON KOSS,

herre til Teschow og Cammin. Han nevnes 1540 og synes å være død omkring 1580.

Med sin 2. hustru *Metta von Bülow* av huset Potremse, død 2-1-1616, hadde han sønnen:

10. ADAM VON KOSS.

Han nevnes som herre til Cammin fra 1582 og til Mirendorf inn-til 1616.

Gift med *Barbara von Koss* av huset Teschow, død 18-2-1651, datter av Claus von Koss, død 1603, og Margrethe von Preen (se side 22). De hadde 6 sønner, hvorav:

11. JOHAN VON KOSS,

f. 1600, død 4-5-1667, herre til Cammin og keiserlig rittmester.

Gift 30-6-1633 med *Sophie von Lowzow* av huset Rentzow, datter av hertugelig pommersk kammerjunker Eilert von Lowzow og Barbara von Winterfeld. — Deres sønn var:

12. ADAM JOACHIM VON KOSS,

f. 1634, død 17-10-1712. I 1684 kjøpte han godset Viltz ved Tessin i amtet Gnoien for 5 500 gylden av kursachsisk kammerherre Bent von Ahlefeldt og Claus Christoph von Thienen til Rappenstorf, begge på vegne av sine respektive fruer, Marie Elisabeth von Moltke og Hedvig Eleonore von Moltke. I 1694 utløste han den lensrett som tillå kammerjunker Ehrenreich von Moltke over dette gods, og fikk ved hertug Gustav Adolfs lensbrev av 7. juni s. å. full rådhighet over godset Viltz. 10. februar 1702 fikk han et fornyet lensbrev på godset av hertug Friedrich Wilhelm. Sine rettigheter i godset Teschow overdrog han til sin slektning Claus Christoph von Koss, herre til Wichmannstorf.

Hans hustru, *Catharina Elisabeth von Heinen*, død 1703, var søster av kommanderende general nordenfjells i Norge, Albrecht Christopher

von Heinen (1651–1712), og datter av sakseren, hertugelig mecklenburgsk rådsherre Hans Albrecht von Heinen til Gottin og Metha Elisabeth von Cramon som bragte sin ektefelle godsene Gottin, Telkow og Crassow.

De hadde to sønner, Gustav, som omtales nærmere på side 114, samt

13. JOHAN CHRISTOPHER VON KOSS,

som ble stamfar til den norske gren av ætten. Han ble født i 1668 på Cammin i Mecklenburg og døde 11-4-1716 i Christiania.

Som de fleste av slektens medlemmer både før og senere valgte han den militære løpebane. Offisersutdannelse i vanlig forstand ved fagskole hørte imidlertid en senere tid til. (I Christiania ble f. eks. Krigsskolen først opprettet i 1750.) I stedet foregikk opplæringen ved selve regimentene. Her ble guttene i meget ung alder anbragt i de laveste underoffisersstillingene og arbeidet seg etterhvert opp gjennom gradene til offisersstillinger.

Antagelig tilskyndet av sin morbror, ovennevnte A. C. von Heinen, som da var oberstløytnant ved Akershusiske nasjonale infanteriregiment, kom Johan Christopher von Koss opp til Norge, og ble ansatt ved dette regiment. Allerede 1-12-1683, ennu bare 15 år gammel, avanserte han fra sersjant ved 1. kompani til fenrik ved 8. (Folloske) kompani av nevnte regiment, og 12-6-1686 til sekondløytnant ved samme regiments Ullensakerske kompani. Etter ansøkning fikk han i 1688 fri fra denne stilling for å tjenstgjøre ved de danske tropper under hertugen av Württemberg.

13-5-1690 ble von Koss forfremmet til premierløytnant ved sitt gamle kompani, og fikk 12-12 året etter tillatelse til å utdanne seg i fortifikasjon i Paris og delta med den franske armé i de forestående krigsbegivenheter. I 1692 fikk han anledning til å gjøre prins Frederik, senere kong Frederik IV. sin oppvartning under hans opphold i Brüssel, og trådte inn i det dansk-franske regiment «Royal Danois», som da ble stillet under Christian Gyldenløves overkommando for et par år. Regimentet var opprettet noen år i forveien av den danske oberst Frands Juul. Sammen med dette regiment kom von Koss til å

delta i Ludvig XIV's og Wilhelm III's såvel irske som nederlandske felttog. Han kjempet ved Drogheda i Irland, ved Steenkerke i Belgia og fikk sine hender gjennomskutt i det blodige slag ved Neerwinden 29-7-1693. Men han ble godt reparert, og 2-2-1695 forfremmet til kaptein à la suite i Akershusiske infanteriregiment. Etter hjemkomsten var han bl. a. beskjeftiget med å verve norske soldater til «Royal Danois», og allerede 9-3 samme år fikk han påny reisepass til fremmede land. Han meldte seg da atter ved oberst Juuls regiment.¹

31-8-1695 ble von Koss kapteinløytnant ved Akershusiske infanteriregiment og 20-8-1698 forfremmet til virkelig kaptein og sjef for Skedsmoske kompani under samme regiment. Som offisersgård fikk han i 1697 utlagt halve gården Solberg i Skedsmo, som da tilhørte Mariakirkens prostigods. Men den tidligere bruker, Lauritz Knudsen, ville ikke flytte godvillig, og von Koss måtte stevne ham for retten. Under rettssaken ble det bl. a. opplyst at Lauritz hadde latt hugge tømmer i skogen og solgt det til andre samtidig som han hadde latt husene på gården forfalle. Han ble dømt til å flytte fra gården første faredag. I 1704 fikk von Koss også resten av gården som frigård.

Den 11-11-1707 ble han forflyttet som sjef for Ekerske kompani av samme regiment, og han tok da opphold på gården Buskerud på Modum.

Under Den store nordiske krig lå von Koss på Akershus slott med kommando over grenaderene da festningen ble beleiret av de svenske tropper, og innla seg herunder så store fortjenester at hans navn er blitt bevart i vår krigshistorie. Ved flere utfall fra festningen la han stadig slikt mot og uforferdethet for dagen, at kong Carl XII skal ha utbrutt at hvis han bare kunne få ram på denne «gubben», skulle han nok snart få gjort det av med «gossarne» også. Og til sist ble han offer for en svensk kule under en trefning 11-4-1716. Herom rapporterte festningens kommandant, oberst Jørgen Christopher von Klenow til kongen: «Den 11. april om morgenen kunde vi observere at fienden både med kavaleri og infanteri rykket ut av byen og marsjerte mot vest. Da

¹ Regimentets historie er behandlet av kaptein A. Tuxen i en større avhandling: «Royal Danois. Ludvig XIV's dansk-norske Regiment. 1690–98» i (Dansk) Militært Tidsskrift 1888.

jeg nu fikk melding om at der skulde være efterlatt meget få folk i byen, tenkte jeg at vi ved et utfall i det minste skulde fordrive fienden fra de vollene nærmestliggende hus. I den anledning blev nu 100 mann under kommando av kaptein Koss utkommandert. Men da fienden straks fikk underretning herom, tok han post i husene og gav ild. Selv om nu våre folk tappert avanserte og selv gav ild, var det dem umulig å iverksette sin plan, særlig da kaptein Koss og to menige blev skutt like i begynnelsen. Vi har dog erfart at på fiendtlig side er 10 à 12 mann blitt drept. Av nevnte kaptein Koss har jeg under beleiringen hatt god tjeneste. Ti han var en dyktig officer og hadde lenge tjent i Brabant. Denne ros vil generalløitnant Lützow sikkerlig også tiltre.»

Forfatteren Jacob B. Bull har skildret begivenheten i følgende dikt,¹ hvor han riktig nok tar seg enkelte dikteriske friheter like overfor de historiske detaljer:

Det var Kaptein Kristofer Koss
af Skedsmos kompani,
en Mand af Mod, en Mand af Trods,
en Mand af Blod, en Mand forstaas,
som kunde staa, som kunde slaas, –
ja slaas for ti.

Som ung Soldat saa ofte han
alt havde vist sit Mod:
i Arvefølgekrigens Brand,
for Vilhelms Sag i Nederland,
ved Kortrijk, Hochstädt holdt han Stand,
det unge Blod.

Nu var til Hjemmets gamle Gaard
han vendt fra fremmed Land.
Ved Skedsmos Kompani han staar,
snart seksti Aar, med graanet Haar;
men i hans Bryst et Hjerte slaar
i Ungdoms Brand.

¹ Inntatt i cyklusen «Af Norges Frihedssaga» (1897) som to dikt med titlene «Gamle Koss» og «Koss med Liget», i 2. utgave (1928) slått sammen til ett dikt, «Gamle Koss».

Det var Kaptein Kristofer Koss,
han staar der høi og bred:
«For Oslo, hører jeg, de slaas;
men ingen Ordre sendes os.
Her skal vi staa som Fæ, forstaas,
og ei bli med!»

«Ei er her Lod; ei er her Krud
for Skedsmos Kompani.
Jeg sendte Hausmann Bud paa Bud;
nu flygter Krag af Oslo ud
de Tonsberg, Deichmann — tvi! ved Gud
sligt Kompani!»

«Jeg hører, Sit de reddet har
derind paa Akershus,
mens Oslo ligger blank og bar,
saa Svensken Smitt og Smule tar
og river Alt, hvad vort der var,
i Grund og Grus!»

Det var Hrr. Koss, af Alder graa,
han svor en Ed paa Stand:
«Før som Kaptein jeg her skal staa,
mens Andre slaas, og se derpaa,
før skal til Akershus jeg gaa
som menig Mand!»

Saa snøgt som sagt, saa var det gjort;
slig var hans Skik og Sæd.
Han hængte Uniformen bort;
han tog Farvel, han sa ei stort;
saa red de ud af Gaardens Port —
for Sønnen han var med.

Det var Kapteinens Hustru kjær,
hun stod der still og hvid;
saa traadte til sin Søn hun nær:
«Om Du har havt Din Moder kjær,
saa bring Din Far, hvor end han er,
tilbage hid.»

Og unge Kristian Koss han fandt
sin Moders magre Haand:
«Gud Herren hjælpe mig saa sandt!
Om Mur der styrted, Hus der brandt,
jeg stod ham hos, – jeg gir i Pant
min Sjæl og Aand!»

Slig kom da Koss i krigen med
som simpel Grenader,
og Sønnen ved hans Side stred,
og der, hvor stærkest Strid fandt Sted,
man Koss'er to i første Led
af Téten ser.

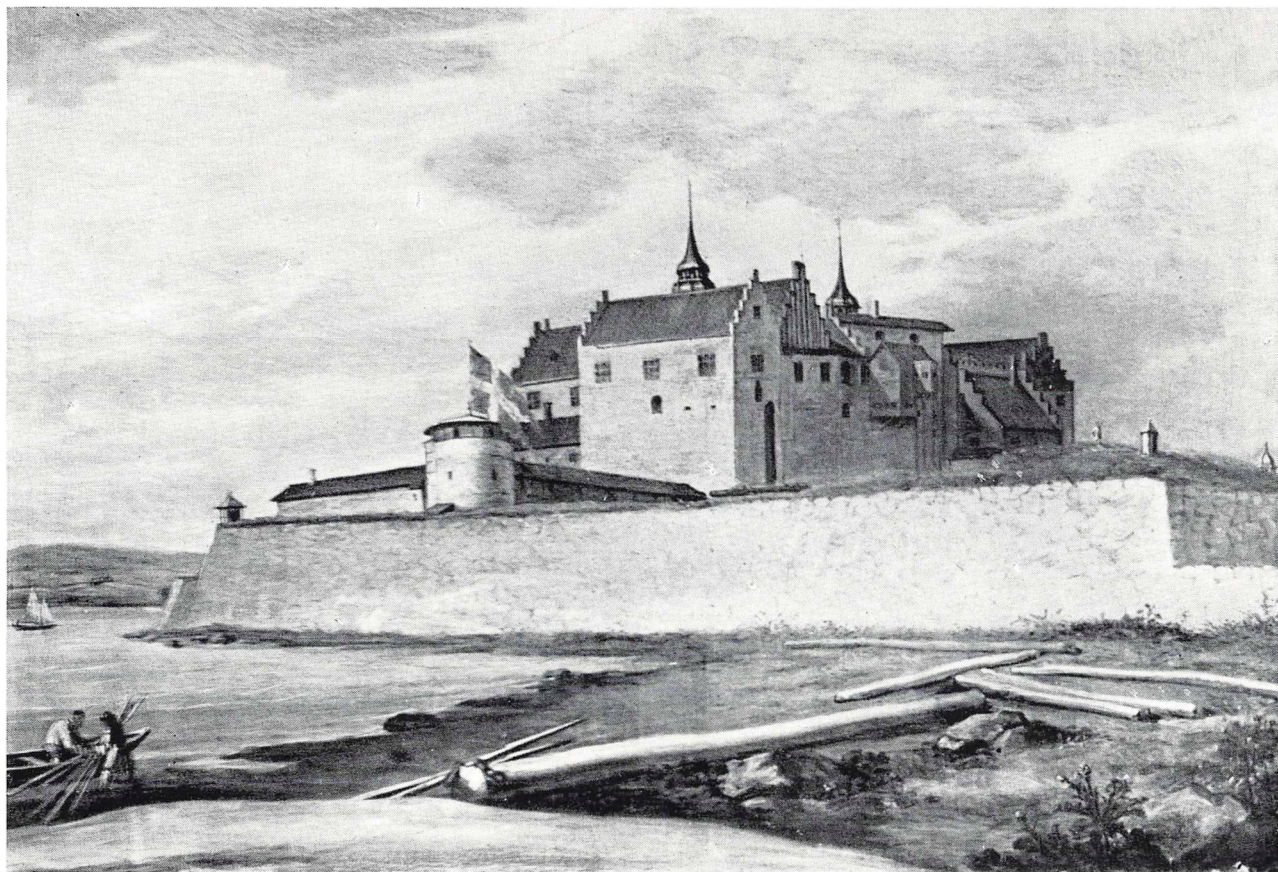
Og efter nogle Dage gik
det atter saadan til,
at gamle Koss Kommando fik
og efter egen Sæd og Skik
gik først mod Hugg og først mod Stik
og først i Ild.

Von Klenow Uniform ham bød
som Grenaderkaptein;
men gamle Koss blev bleg, blev rød,
og høit han svor: «Guds Pinedød,
jeg stod som Chef, før I blev fød,
– i Kugleregn.»

«Jeg er Kaptein, Hrr. Kommandant,
for Skedsmos Kompani;
men vi blev glemt, da Striden brandt;
vort Blod ei Norge værd man fandt.
«Hrr. Kommandant! jeg er ei vant
Kujoneri!»

Slig fulgte Koss sin egen Norm;
saa saar og sær han var.
Paa Hjerteroden gnog en Orm,
og naar han gik til Strid til Storm,
som Zir han paa sin Uniform
en Ligdug bar.

Akershus festning på Fredrik den IV's tid.

Der stod udi April en Dag
saa haard en Strid for os.
Fra Akershus vi drog til Slag;
men den, som tog de tyngste Tag
og først gik frem til blodigt Lag,
var gamle Koss.

De Grenaderer skarpt mon slaa;
de fulgte hannem med;
hans hvide Dug det lyste paa,
og bagom saa man Sønnen gaa;
slig hugg de ind og trængte saa
mod Oslo ned.

De fik det hedt de Gule-Blaa,
for Koss gik frem helt kvasst,
og Tolvte Karl, som Striden saa,
han ropte: «Kan I gubben nå,
skall snart jag gossarne nog slå;
hugg honom fast!»

Der stod en Strid paa Liv og Død
ved Halvards Kirkebro;
og gamle Koss gav Hugg og Stød,
til Kugler to ham gjennemskjød;
der blev hans Ligdug blodigrød —
der fandt han Ro.

Fra Akershus saa vildt der klang
et Horn, Retrætens Tegn.
Det svenske Folk som stod paa Sprang,
slog helt omkring og Sabler svang;
de Nordmænd gik sin tunge Gang
fra sin Kaptein.

Kun En ei Hornets Ordre lød,
det var Hrr. Kristian Koss.
Han ind i Fiendens Rækker brød;
det unge Blod i Strømme flød;
om Fad'rens Lig paa Liv og Død
han saaret slaas.

Von Klenow, Akers Kommandant,
han talte til sin Hær:
«Vor tapre Koss sin Død alt fandt.
«Hvor er hans Søn?» — En graa Sergeant
gav dæmpet Svar, mens Taarer randt:
«Han kommer der.»

Von Klenow ud fra Volden saa.
Han blev i Synet bleg.
Han øined Koss saa blodig gaa;
han havde tungt at bære paa:
hans Faders Lig paa Ryg ham laa,
der ind han steg.

Han stod for Klenow, bleg og stor,
den unge Helt af Nord.
«Hrr. Kommandant! En Ed jeg svor:
Jeg lovet har min gamle Mor
at faa ham frelst til Hjemmets Jord.
Jeg har holdt Ord.»

Og Hrr. von Klenows ganske Hær
tog Hatten af for Koss.
Men Klenow ropte: «I Gevær!
«Honnør for ham, som ligger her!
Honnør for hende, han har kjær!
Og hils fra os!»

Senere skal det bli gjort nærmere rede for hvorledes Christian von Koss fikk reddet sin fars lik inn i festningen. Herfra ble det ført til Modum kirke og bisatt i kirkekjelleren der den 27-4 s. å.

Gift i Lille i Frankrike med *Marie-Josophe de Butcher*, som døde 21-11-1724 på gården Hem i Hof, Jarlsberg, hvor hun hadde bodd de siste år, bisatt i Hof kirke 12-12 samme år. Hun var datter av konseiller og parlamentsråd i Lille *Adam de Butcher* (sønn av fransk major Jean de Butcher) og *Elisabeth de Calle* (datter av Louis de Calle). Hun fikk 12-5-1716 kgl. bevilling til å sitte i uskiftet bo. 11 barn [14 a—14 k]:

14.a. ADAM VON KOSS, født ca. 1695 i Brabant. Han oppføres i folketellingen 1701 for Skedsmo som 6 år gammel og «udenlands». Antagelig har han da oppholdt seg hos sin mors familie, og er formodentlig også død ung. Ihvertfall savnes nærmere opplysninger om ham.

14.b. CATHARINE ELISABETH VON KOSS, født 1696 i Frankrike, død 1771 i Flekkefjord.

I sine unge år var hun en tid i frøkenklosteret i Dobbertin i Mecklenburg. Som ugift opprettet hun 14-8-1769 et testamente, kgl. konfirmert 29-9 s. å., hvorved hun skjenket 50 rdl. til sin trofaste tjenestepike, 10 rdl. til Flekkefjords fattigskole og 10 rdl. til byens fattige. 50 rdl. skulle tilfalle hennes bror Gustav Henrik von Koss' datterbarn av navnet Ørum, og resten av hennes midler deles mellom hennes bror Johan Christopher von Koss' fire dalevende døtre.

14.c. CHRISTIAN VON KOSS, født 31-10-1698 på Solberg i Skedsmo,¹ død 1-11-1758 i Bygland.

Som sersjant ved Vesterlenske infanteriregiment lå han i 1716 innkommandert på Akershus festning under Carl XII's beleiring, og deltok 11-4 i det utfall som kostet hans far livet. Etterat de norske tropper hadde trukket seg tilbake til festningen, og von Koss fikk vite at faren var falt, bad han om lov til på egen hånd å våge en kamp for å lete etter farens lik. Ledsaget av tre kamerater, hvoriblant den senere major Johan Diderik Hegermann, styrtet han atter ut på valplassen. Her møtte de en flokk svenske soldater under plyndring, og det utspant seg en rasende fektning. Hegermann ble tatt til fange, mens de to andre kameratene og flere svensker falt. Men det lyktes den 17-årige von Koss å finne farens lik som han bar på sine skuldre inn i festningen. Ved dette syn skal svenskene ha senket sine geværer.

¹ Som fødested nevner enkelte kilder (bl. a. gravskriften) Christiania. Kirkebøkene for dette år mangler både for Skedsmo og for Garnisonkirken i Christiania.

«Denne saa berømmelige og ædle Handling blev derpaa af Commandanten indberettet til Hans Kongelige Mayestæt Friderich den Fierde, som foranledigede da værende Staats-Secretair og Conferentz-Raad Rostgaard» til å forfatte et større episk dikt «til et Hæders-Minde for en saa værdig Fader og Søn».¹ Diktet, som i tidens høytravende stil trekker paralleller mellom denne begivenhet og antikkens store heltebedrifter, etc., er for langt til å bli inntatt i sin helhet her, men et kortere utdrag skal gjengis som en prøve:²

«*Aggershuus* er ey at tage
Som *Carthago* paa et Fad.
Mangen Svensk sit Levnet endte
Og i *Norges* muld blev lagt,
Da mand over *Muuren* sendte
Bly og Jern ved Ildens magt;
Samt og naar der udfald skeede
Og de Norske saa hug paa,
At de Svenske maatte svede,
Som for længe vilde staa.
Blant de Helte, som sig lode
Bruge i saa skarp en Dyst,
Og i slige udfald stode
Med frimodighed og lyst,
Var en *Høvidsmand* tilstæde,
Koss hand nevnis i mit Brev,
Som med Blodet maatte væde
Græsset, da han fældet blev.

¹ Daværende statssekretær, senere president i det danske kancelli, Fredrik Rostgaard hadde i sin samtid stort ry som dikter. Ovenstående er sitert efter innledningen til hans dikt. I sin store monografi over slektene Wibe og Lund anfører imidlertid Wilhelm Lassen (s. 109) efter ukjent kilde at begivenheten ble omtalt av daværende geheimeråd Ditlev Wibe, senere statholder i Norge, i et middagsselskap han holdt. Her var Rostgaard, general Paul Løvenørn med flere til stede. Denne tradisjon vil vite at det var geheimeråd Wibe og hans gjester som oppfordret Rostgaard til å skrive diktet. Hvordan den virkelige sammenheng er, lar seg nok vanskelig fastslå i dag. Diktet utkom imidlertid allerede 1716 under titelen «Kjærlighed og Mandhaftighed udvist i en norsk Liigbegiengelse», og i nytt opplag allerede samme år. Siden ble det opptrykt efter Christian von Koss' død i 1758, og i 1789 som tillegg til «Gen. Nachr. v. d. adel. Fam. von Koss».

² Sitert efter 3. utgave.

Han sin Søn og med sig førte,
 Som og fægtet mandelig,
 Indtil hand af Trommen hørte,
 At mand skulde vende sig.
 Men saa snart som hand erfarer,
 Sin saa brave Faders Død,
 Hand sit eget Liv ey sparer,
 Frygter ey for nogen nød.
 Først hand fra de Voldes Høje
 Seer den Platz, hvor Kampen stood,
 Did han sig igjen vil føje,
 Med et u-forfærdet Mood,
 For at søge sin saa kiære
 Og berømte Faders Liig,
 Og i Døden ham at ære,
 Som var noksom Ære-riig.
 Derpaa faar hand lov at tage
 Tre af sine Venner med,
 Som med ham i Strid vil drage,
 Og ham staae i Brøddres sted.
 Som da disse, blant de døde,
 Leder Høvidsmanden op,
 Svensken atter gaar i møde
 Mod en svag, dog modig Trop.
 To af fire Livet mister,
 Een til fange bliver gioort,
 Sønnen sig med Liget lister
 Til den Danske Festnings Poort.
 Hand ald Frygt for Døden glemmer,
 For en kiær men liv-løs Krop,
 Den hand bær paa eegne Lemmer
 Hen til Ærens Tempel op.»

Christian von Koss' heltemodige opptreden har også senere inspirert patriotiske diktere. Et dikt av Jacob B. Bull er gjengitt foran under Johan Christopher von Koss. I sitt store dikt «Opsloe med omliggende Egn», skrevet 1800, skildrer Eidsvolls-mannen, prost Fredrik Schmidt begivenheten i disse vers:

Høit over lave Søe du stolt fremstiger
Bjergfaste Slot! berømt fra fjerne Old,
Dud trodsed' tolvte Karls, som Skjæggas¹ Vold
og lyned' Skræk og Dødl mod djærve Kriger;
Selv Karl du hilste tidt med Dødens Bud,
Og varsled' ham at frygte Nordmænds Skud.

Da kjække Koss! for hvilken Helte blegned',
Du gavmild ofrede dit ædle Blod,
Og slog med Seierskraft og Løvemod,
Indtil du selv paa slagne Kroppe segned'.
Ved hine Mure vandt du dig en Krands,
Som din den ædle Søn gav dobbelt Glands.

Ja Skjalden rørt den Søn og Helt skal nævne,
Som med en Romers – nei med Nordmands Aand
Gik med udvalgte Venner Haand i Haand,
Sin Faders Liig at frelse og at hævne.
O skønne Syn, o ædle Heltegang,
Værd Nordmænds Pris og Skjaldens Mindesang!

Hist seer jeg liden Hob b'landt tætte Skarer
At bane sig en tung og blodig Vei;
Men Kosses Mod og Ømhed vakler ei,
Og, tryk bag Venskabs Skjold, han trodser Farer.
Nu segne to, den tredie fangen gaaer,
Men Sønnen kjæk sit ædle Maal opnaaer.

Det elskte Bytte paa hans Skuldre hviler
(Ak dyrekiøbt med tvende Ædles Blod!)
Med mere end Æneas's priste Mod,
Han over Venners Liig tilbage iler.
Forbauset, rørt staaer hele Fiendens Hær,
Og seer med Ærefrygt den stolte Færd.

¹ En svar svensk kanon i den norske 7-års-krig.

Op, Norges Skjalde! stemmer Harpens Toner,
 Slaaer Strengen til hans Pris med vældig Klang!
 Op, Norges Døttre! under festlig Sang
 At flette disse Ædle Laurbærkroner.
 Et Minde kneise stolt paa Heltens Grav,
 At hædre ham, som Norge Hæder gav.¹

Den 25-12-1716 ble den tapre sersjant forfremmet til sekondløytnant ved Bamleske kompani av Vesterlenske nasjonale infanteriregiment. I 1717 deltok han på Tordenskiolds galeier i angrepene på Göteborg og Strömstad, og ble 19-9 tatt til fange ved «Rönöe for Strömstad», men den 11-12 samme år meddeler han at han «sig ud af sit Fangenskab fra Sverige rantjonerit haver og her til Landet med stoer Besværighed andkommen». Etter dette deltok han påny i krigen og kom med i mange eventyrlige bedrifter.

Ved en ny hærordning ble det fra 15-8-1718 opprettet to Vesterlenske regimenter, og von Koss ble da utnevnt til premierløytnant ved 1. Vesterlenske nasjonale infanteriregiment og plasert ved Ø. Telemarkske kompani. Etter freden i 1720 ser det imidlertid ut til at hans fortjenester gikk i glemmeboken. Riktignok ble han 6-6-1731 karakterisert kaptein, men fordi andre, mere bemidlede offiserer ved «akkord» kunne kjøpe seg frem, måtte han gjentatte ganger finne seg i forbigåelser² innen han 16-8-1743 ble virkelig kaptein og sjef for 2. Råbygdelagske kompani ved det nevnte regiment. Som oppreisning for de mange forbigåelser sprang von Koss over majorgraden og ble 10-1-1746 karakterisert oberstløytnant. Den 12-12-1753 ble han virkelig oberstløytnant, og 31-3-1758 fikk han obersts karakter med anciennitet fra 4-3-1750.

Også utenfor det militære område var Christian von Koss en virksom og foretagsom mann som evnet å sette ting igang. Etterhånden kjøpte han adskillig jordlegods og skogeiendommer i Telemark og Setesdalen. Omkring 1727 kjøpte han av Niels Weyer i Skien Eidsborg

¹ Sitert efter «Samlede Digte» (Kbh. 1811), s. 83–85. Forfatteren bebuder her en utførligere prosaomtale i et påtenkt historisk arbeide om det gamle Oslo, men dette utkom aldri.

² L. Kierland i «Norsk biografisk leksikon», B. VII, s. 599 f.

annekskirke til Lårdal med tilliggelsene gården Kvaslungen (nu skrevet Kvaslåa) samt en part i Eidsborg brynestenberg. Denne del av bryne-
stenberget het Brunåslie. Da von Koss brøt sten her gjorde hoved-
eieren Frantz Russel innsigelser og beslagla stenen, idet han hevdet
at han hadde eneprivilegium på bryne-
stenhandel i Bratsberg amt. Det
kom til en rettssak som von Koss tapte ved de lavere instanser, men
vant ved Oberhofrettens dom av 18-10-1731.¹ Ved skjøte av 17-10-1730
kjøpte han ytterligere plassen Tindholt under Kvaslungen med til-
hørende skog og mark. Niels Weyer hadde erhvervet Lårdal hoved-
kirke og samtlige annekskirker med underliggende jordegods ved
kongeskjøte av 28-12-1724. Kvaslungen, med en skyld av 16 meler
korn, omtales dengang som «slet og ligger mest øde og ubrugelig».
Eidsborg gamle stavkirke lot von Koss reparere og han forsynte den
ved den anledning med en ny tårnfløy hvori hans initialer C. v. K. og
årstallet 1727 finnes gjennomhugget.

Av skogeiendommer kjøpte von Koss ved skjøte av 28-6-1737 skogen
under Røkkeli under gården Vadder i Mo sogn, i 1747 Brattestølen i
Skafså anneks til Mo, og i 1748 Sæbygduren i Valle. Ved skjøte av
31-8-1748 kjøpte han av sin bror, major Joseph Albrecht von Koss
for 150 rdl. en del hus på gården Dalen Vestgårdens grunn (Toke-
dalen), bestående av en gammel stuebygning, stolpebod, fjøs, ildhus
med bakerovn, samt urtehave med frukttrær. Her var han senere
bosatt som bygselmann.

Ved skjøte av 24-4-1756 kjøpte han gården Blekom under Midtre
Kløverud i Skafså for 650 rdl., og samme år Midjås skog i Mo. Endelig
erhvervet han i 1757 gårdene Nordre og Midtre Kløverud, av skyld
4 tdr. 4 skinn med bygsel, ved skjøte av 2-11 fra Christopher Bloms
enke Petronelle og Jens Blom, og 16-12 samme år avkjøpte han av Hans
Morland Øen odelsretten til disse gårder.

Som eksempel på oberstens praktiske grep på tingene kan nevnes
at han for bryne-
stentransporten konstruerte særskilte flatbunnede

¹ Oberhofrettens Afsigtsbog 61, dom nr. 92. Riksarkivet. — Om Eidsborg bryne-
stenberg se forøvrig Rolf Falck-Muus: Bryne-
stenindustrien i Telemarken, i «Norges Geologiske Under-
søkelse», nr. 87. Avhandlingen behandler utelukkende Eidsborg, og von Koss nevnes flere
steder (jfr. registeret).

prammer som kunne sette ut for strykene nedover Skiensvassdraget. Disse farkostene leide han gjerne ut til byreisende, men på betingelse av at de også tok med seg brynesten. Han bygget også vindmøller, anbragt på svære tømmerflåter på Bandak. Sammen med presten Jørgen Henrik Abel i Bygland fremsatte von Koss et forslag om å grave ut «Storestrømmen» midt i Byglandsfjorden. Derved ville reisende kunne slippe alt bryderiet med å bære sine føringer over land og slepe prammene oppefter stryket, slik som de nu var nødt til. Arbeidet ble også påbegynt, men man støtte på så fast fjell at planen måtte oppgis. Underlig nok var det her von Koss senere fant sin død.

Christian von Koss beskjeftiget seg også med bergverksdrift. I 1745 mutet og gjenopptok han driften av det nedlagte Åmdal kobberverk i Skafså. Han fikk også andre interessert i dette foretagende, men som bosatt på stedet, var det von Koss som stod for den daglige ledelse av driften, kanskje noe egenmektig. Ihvertfall skriver Niels Aall 24-5-1749 til «Høyædle og Velbaarne Hr. Berghauptmand samt Velædle og Velbyrdige tilforordnede Hærrer udj det Kongl. Ober Bergamt» og klager over «at Hr. Obriste Lieut. von Koss tvært imod den mellem ham og os oprættede Forening aldeles egenraadlig har disponert over det Omdalske Kaaber Værck uden enten at indkalde eller tilmelde os det Ringeste om dessen Drift, som nærmere skal oplyses og uden Vores Forevidende er indgaaet med Project til Privilegiers Erholdelse for bemældte Omdals Kaaber Værck». ¹

Ved skjøte av 8-12-1751 kjøpte von Koss verkets hovedbygning på 27 × 16 alen med 16 omvarv for 50 rdl. 21-11-1752 fikk partisipantene privilegier for driften og dessuten tilsagn om at Oberbergamtet skulle anvise den nødvendige circumferense for kullbrenning. Dette ble imidlertid ikke gjort, noe som skapte vanskeligheter både for driften og i forholdet til bøndene. Ved oberstens død bestod verket av St. Peders grube, Hofnungs grube, Storegruben, samt Magdalene, Måberg og Grusen gruber, Oberstløytnantskjerpen, Mosenap rike grube og et par mindre skjerp.

¹ Haagen Krog Steffens: Slægten Aall (Kra. 1908), s. 35 f. — Se også Joh. Fr. Voss: Forsøg til en norsk Bergverks-historic (Kra. 1911), s. 84–86.

Eidsborg kirke i Lårdal.

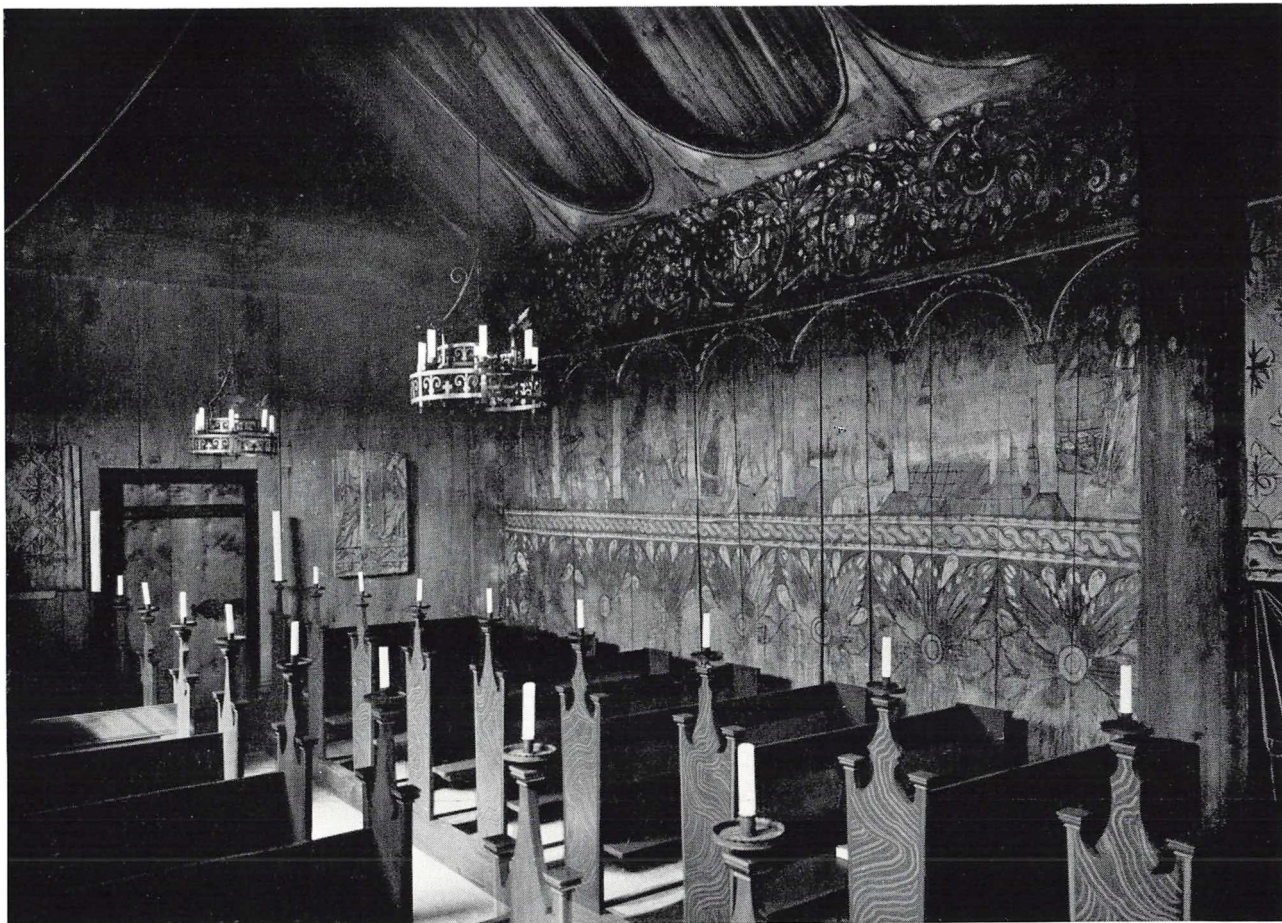
Hvor betydelig driften har vært, er ikke godt å si. Åmdals kobberverk er blitt regnet for noe av et smertensbarn blant bergverkene, hvis drift alltid har vist seg mindre lønnsom. Men så rent ille kan det likevel ikke ha vært. Blant de partisipanter som overtok verket etter oberstens død finner vi nemlig atter Niels Aall som den største part-haver, og at han med fullt overlegg ville fortsette en tapsforretning er ikke meget sannsynlig.

Oberst von Koss omkom ved et ulykkestilfelle på en tjenestereise, idet han kantret i «Strømmen» med den flatbunnede båt en fjerdings vei fra Byglands prestegård. Han var ennu i live da han ble trukket opp, men døde etter at han var bragt i hus 1-11-1758. Hans lik ble gravfestet i Austad kirke, hvor det ble anbragt en minnetavle som senere skal være ført til familiegravstedet i Mecklenburg. Innskriften gjengis her etter siste utgave av Fr. Rostgaards nevnte dikt:

See Læser | Hvad som er tilovers | Naar den Udødelige Gud faar det Udødelige | Jordan det Jordiske. | Intet uden Æres og Tapperheds Navn. | Dette sees | udi | Obriste af Infanteriet | Højvelbaarne nu Salige | *Herr Christian von Koss.* | Een berømmelig Mand, fød i en anselig Stad | nemlig Christiania Anno 1698 den 31 Octobr. | I Henseende til sin Familie Adel | Bekiendt i Norge, som den Fabiske i Rom | I Henseende til sine Qualiteter ædel | Det bevidner i Krigs-Tiid | Hans store Tapperhed | Blandet med Sønlig Kierlighed | Da Han | Som Æneas Anchisen | Ræddede og bærede fra Fienden | Til Agershuus Slot Anno 1716 | Sin døde Fader. | I Freds-Tiid | Omdahls Kobbværk | Af Ham begyndt, af Ham vedligeholdt. | Saadan Mand gav Kongen stor Ære | Ophøiet til Oberste | Til et Beviis paa hans Tapperhed | Til en Belønning for hans lange Tieneste. | Han bedrøvede ingen uden ved sin Død | Da en liden Strøm borttog en saa stor Mands Liv | Anno 1758 den 1 November Alle Helgens Dag | Blant Helgens Tal inskrevet. | – Skiønt Oberste von Koss er død og ikke mere | I Verden findes nu, Hans Tapperhed og Ære | Dog stedse bliver ved, saa længe at der er | Een Mand i Verden til, som Tapperhed har kiær.

De beskikkede kommissærer begynte skiftebehandlingen efter obersten 12-2-1759 på Tokedalen med registrering av pretiosa og løsøre. Men det tok henvend 5 år før alt jordegodset var solgt og boet kunne gjøres opp. Åmdals kobberverk ble vurdert av takstmenn fra Kongsberg sølvverk, og ble 13-10-1763 solgt for 8 300 rdl., tilsvarende verdien

Interior fra Eidsborg kirke.

av 1 660 kyr. Niels Aall overtok 2/7-parter og fem andre Skiensborgere 1/7 part hver.

Eidsborg kirke med tilliggende jordegods ble solgt til menigheten for 550 rdl. 2 ort. Røkkeli skog og stølene Brattestølen og Sæbygduren gikk for henholdsvis 40, 50 og 14 rdl., Midjås skog for 100 rdl., gården Blekom for 650 rdl. og de to Kløverud-gårdene for tilsammen 2 022 rdl., samme pris von Koss selv hadde betalt, og Tokedalen for 110 rdl.

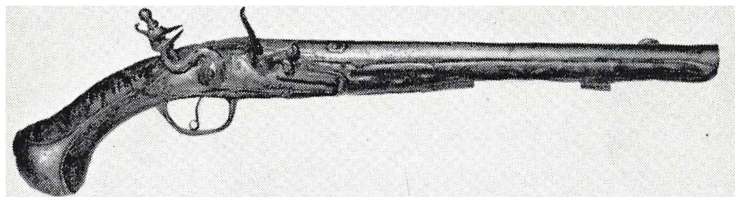
På Gråten ved Skien hadde obersten et opplag av 4 500 brynebladsten som ble omsatt efter en pris av 2 mark pr. 100, samt et par store kvernstener à 25 rdl. Dessuten hadde han i Christiansand et opplag på 12 640 brynebladsten og i Christiania 8 400.

Blant løsøret ble det registrert en del småsaker av gull for tilsammen 14 rdl., deriblant et «gulamaileret balsom hus» ☉: et gullbelagt luktevanns hus til 6 rdl. og et par knapper til 3½ rdl. Av sølv noteres et beger med oberstens navn til 14 rdl., like meget som verdien av 3 kyr, 1 lite krus med sølvlokk, 6 sølvskjeer til 11 rdl., alt med oberstens våben på, 2 saltkar, teskjeer, etc. Ennvidere fantes en sølv-munderingskârde til 20 rdl., et lommeur i sort chagrins futteral og med en gammel sølvkjede, 12 rdl., et par skospenner og et par knespenner med jernheker, 3 rdl., et sølvsignet, skinnpung med sølvlys, spanskrør med sølvknapp, sølvbeslått snustønne m. m., ialt for 79 rdl. Huset hadde godt utstyr av kobber- og jernstøy. Av porselen nevnes bare en stor blå og hvit punsjbolle med forgylning, 6 par brune og blå og 6 par brune og røde tekopper, ialt vurdert til 2½ rdl., og av glassstøy 1 liten pokal med lokk, diverse glass og flere flaskefôr, hvorav et grønt med 12 glassflasker. Det verdifulleste var et par nye kantiner med 4 hvite glassflasker med tinnskruer, som ble satt til 3 rdl.

Av møbler kan særlig nevnes 12 russlærs stoler og 2 armstoler, 14 rdl., 6 gyllenlærsstoler, ganske nye, 12 rdl., et stort speil i sort ramme, 3 rdl., og et lite speil med skilpadderamme, 1 rdl.

Sitt flotteste utstyr hadde obersten hatt i sitt lintøy og sin garderobe: 9 dusin dreiels servietter, 24 rdl., en rekke dreielsduker i lengder inntil 6 alen, teduker etc., linlaken og betydelig sengeutstyr med edder-

dunsdyner og puter med svensk og hollandsk trekk. — Videre nevnes en rød uniform med sølvknapper, verdsatt til 10 rdl., en sort klædesdrakt, 6 rdl., en grønn kjole og vest med sorte bukser, 5 rdl., en rød surtout, elgskinnsbukser, reinskinns trøye, en grønn kalemankes slå-brok, gallonerte hatter med bånd, sølvspenner og hårkokarder, et dusin mansjettskjorter, 6 dusin sølvknapper, nattskjorter, sorte silkeskjorter, hvite flossede strømper, etc.

En av Christian von Koss' pistoler.

Hertil kom «armaturen»: Feltseng, feltstoler, rifler, et par pistoler i lærfutral «av Cappelens arbeid», 6 rdl., og et par «av Ostemanns arbeid», 6 rdl., et gammelt kjempesverd, 2 mark, en gammel messing-kårde med 3-kantet klinge, 1 rdl., en lignende med sølvgrep, 2 mark, en stålbue med piler og innlagt med ben og vippe, samt en med kuleløp og vippe, ridetøy, bjørnehuder og båtutstyr.

Oberstens lektyre bestod nesten utelukkende av tysk og fransk militær og historisk litteratur, isprengt litt spansk krigshistorie, samt leksika.

Av skifteakten fremgår det også at oberst von Koss må ha vært en hjelpsom mann. En fattig studiosus, Axel Olsen Kiem, hadde han således i 1744 lånt 545 rdl. og postmester Holst i Skien hele 3 000 rdl. i 1751. Det var penger som måtte anses tapt. — Sine brorsønner var han en forståelsesfull onkel når de klaget over sin elendige gasje. De skyldte ham over 1 000 rdl. Og sine ugifte søstre gav han i mange år fritt opphold på Dalen.

Boet ble endelig oppgjort 21-10-1763 med en beholden formue på 6 208 rdl., tilsvarende verdien av 1 241 kyr, og hertil kom særdeles usikre fordringer på 1 618 rdl. Hver av oberstens 4 brødre fikk i arv en brorlodd på 1 034½ rdl., og hver av de fire søstre en søsterlodd på 517¼ rdl.

Under navnet «Svartekås» er Christian von Koss blitt noe av en sagnfigur i Telemark. Navnet skal henspille såvel på hans sorte hår og mørklatenhet som på de karakteregenskaper den folkelige tradisjon har villet tillegge ham. Som en velutrustet offiser, der på mange og langvarige reiser rundt omkring i Europa hadde sett og opplevd adskillig, var hans vesen og mentalitet vidt forskjellig fra teledøpens. Og da begge parter var stridbare og hissig naturer kunne det lett oppstå friksjoner dem imellom. Når det hertil kom at von Koss holdt sine underordnede, både offiserer og soldater i meget stramme tømmer, er det lett å slutte at den selvbevisste oberst ikke var synderlig likt. Men nu skulle det forresten ikke så meget til på den tid i Øvre Telemark, særlig når det gjaldt en embedsmann. Som det så ofte ble tilfelle med en særpreget embedsmann på landet, har sagnet etterhånden knyttet til von Koss' person både dyder og særlig lyter som i virkeligheten tilkom personer fra både før og etter hans tid. De historier som blir fortalt om ham, byr for en god del på rent tøv og er i alle tilfelle sterkt preget av en vel forståelig, men særdeles naiv lokalpatriotisme.¹ Selv om von Koss nok kunne fare hårdt frem, viser referatene fra de prosesser han kom opp i at det sjelden var han som fikk urett. I motsetning til folkesagnene utgjør tingbøkene førstehånds kildemateriale, og ved bedømmelsen av von Koss bør nok disse veie tyngst.

Christian von Koss var ugift. Ved flere anledninger er det i trykte kilder referert en tradisjon om at han skal ha hatt 7 barn med sin tjenestepike. Utvilsomt står vi her overfor et av de mange eksempler på den folkelige svartmalingen av oberstens minne. Kirkebøkene gir

¹ Prost J. L. Quisling har i sin bok «Til Øvre Telemarkens Historie» fortrinlige trekk om oberst von Koss. — Se også Einar Keim: Svartekås, i Bidrag til Agders historie, XI, 1930, opptrykt i Norsk Militært Tidsskrift, 98. bind, 1935.

ihvertfall ingen holdepunkter for en slik påstand. Bare et eneste barn kjennes, nemlig sønnen:

15. a. CHRISTIAN FREDERIK VON KOSS, født 25-12-1733, død 14-8-1813 i Aure.

I bilag for 1783 vedliggende den danske Enkekasse meddeler han at faren hadde oppgitt hans fødselsdatum som ovenstående, men om fødestedet kun sagt at det var sønnenfjells i Norge, og at moren var død i barselsengen. Faren hadde anbragt ham «fra den spæde alder» til forsorg i Christiania, hvor kaptein Fange(?) skulle ha tilsyn med ham, men fra 1741 hadde han jevnlig sønnen hos seg til sin død i 1758. Gutten ble ikke lyst i kull og kjønn, og han nevnes ikke ved skiftet efter obersten, men det kan spores at han hadde sitt rundelige underhold til han selv kom i stilling.

Han kom i militærtjeneste ca. 1746, ble 25-5-1758 karakterisert fyrverker ved Akershus artillerikompani og 26-10 samme år virkelig fyrverker ved Fredrikstens artillerikompani. Den 8-12 1762 fikk han premierløytnants karakter i infanteriet, men fortsatte som fyrverker inntil han ved hærens reduksjon i 1764 fikk avskjed 29-2 sammen med mange andre offiserer av forskjellige grader. Den 4-3-1773 fikk han påny ansettelse og nu som premierløytnant ved Vikske kompani av 2. Trondhjemske nasjonale infanteriregiment. Han var avgått i 1788, da hans efterfølger ble ansatt 25-1.

Ved skjøte av 7-5-1767 kjøpte han gården Opsal i Aker, og ved skjøte av 28-6-1771 solgte han den til Anders Larsen Fierring. — Av sin svigerfar, oberstløytnant Aussig kjøpte han 11-11-1784 for 998 rdl. gården Bergfald i Aure, hvor han senere var bosatt. Ved skjøte av 15-10-1798 solgte han halvparten av gården til Einar Jonsen Vik for 800 rdl., og 17-6-1806 overdrog han den annen halvdel for 750 rdl. til frøken Giske Sophie Pristorph og hennes sønn Daniel Pristorph, som var von Koss' fostersønn og sammen med moren hadde bodd i hans hus i mange år.

Gift 1. gang 2-4-1765 i Christiania med *Anne Elisabeth Christiansdatter Borrestad*, som ble begr. 20-9-1781 i Aure, 56 år gammel. Hun hadde tidligere vært trolovet med den velstående kjøpmann i Christiania Nicolai Johannes Bjerling som døde 21-2-1751, 30 år gammel, og kort før hadde innsatt henne til sin arving ved testamente, kgl. konfirmert 2-4-1751.

Gift 2. gang 3-10-1783 på Bergfald i Aure med *Elisabeth Eleonora Aussig*, døpt 19-12-1741 i Halse, Stangvik, død 22-4-1803 i Aure, datter av oberstløytnant Joachim Frederik Aussig på Ålvik og Birgitte Marie Ring. — Christian von Koss etterlot ingen barn.

- 14.d. JOHAN CHRISTOPHER VON KOSS, født 1699 på Solberg i Skedsmo, død 9-2-1778 på Modum, hvor han ble jordfestet ved alteret i Heggen kirke.

Han ble korporal ved Vesterlenske nasjonale infanteriregiment 1714, sersjant 1716. 15-8-1718 ble han forfremmet til sekondløytnant ved Modumske kompani av 1. Akershusiske nasjonale infanteriregiment, men ved den nye hærordning ble han redusert 1-11-1720 og stod visstnok siden reformé inntil han 26-4-1723 ble premierløytnant ved Sandsværske kompani av samme regiment. 16-4-1725 avanserte han til kapteinløytnant ved regimentets Akerske livkompani, og 30-12-1726 til kaptein og sjef for Modumske kompani. I denne stilling fikk han majors karakter 3-7-1749 og avanserte til tersmajor 28-12-1752, til premiermajor 28-5-1755 og til oberstløytnant 2-6-1757. Fra 1-7-1767 fikk han Gjerpenske kompani, og endelig ble han 1-5-1769 oberst og sjef for det gjenopprettede 2. Vesterlenske nasjonale infanteriregiment. Han tok imidlertid avskjed allerede 21-6 samme år med 500 rdl. i årlig pensjon.

Ved skjøte av 8-1-1738 kjøpte Johan Christopher von Koss gårdene Nordre og Søndre Fure på Modum av Hans Hansen for 900 rdl. Ved sin forflytning til Gjerpens solgte han eiendom-

men ved skjøtte av 2-1-1768 til Gunder Evensen Kjølstad for 3 500 rdl.¹ Etter sin avskjed flyttet han imidlertid tilbake til Fure, hvor han var bosatt ved sin død.

Gift 23-3-1734 på Brunæs i Modum med *Maren Dorothea Falck*, døpt 10-7-1709 i Øiestad, begravet 31-1-1777 på Modum, datter av gårdbruker først på store Lødesøl og senere på Asdal i Øiestad, samt trelasthandler med borgerskap til Christiansand *Paul Lauritzen* og *Kirsten Gjertsdatter Falck*. Hun vokste opp i et velstående hjem, hvor hun og hennes mange søsken blev undervist av privatpreceptor og således fikk flere kunnskaper enn almindelig var på den tid. Hennes far efterlot i 1725 aktiver på 10 300 rdl., men hadde under Den store nordiske krig lidt betydelige tap på trelasteksporten, så boet ble oppgjort med underbalanse på 3 260 rdl. Han kom av velstandsfolk. Faren, Lauritz Bjørnsen, var trelasthandler i Arendal, og moren, Birgitte Povlsdatter, tilhørte den gamle formuende Asdal-slekt i Øiestad. Kirsten Falck var datter av Gjert Isachsen Falck i Risør og tilhørte således den vestfoldske slekt Falck, som Risør by skylder sin oppkomst. 15 barn [15 a—15 o]:

15. a. JOHANNE MARIE VON KOSS, født 30-1-1735 på Østre Viker i Modum, død 30-11-1823 i Kjøbenhavn.

Gift 23-6-1769 i Sigdal med *Nils Griis Jordhøy*, døpt 13-12-1746 i Bamble, begravet 7-10-1807 i Sigdal, sønn av sogneprest Peder Jordhøy og Hedvig Alstrup.

Jordhøy kjøpte 5-9-1765 gården Hole i Sigdal, hvor han siden var bosatt. Da hans økonomi synes å ha vært gjenstand for sterke svingninger, har han visstnok drevet trelastspekulasjoner. For selv å kunne opptre som prosessfullmektig i forefallende saker underkastet han seg 11-2-1791 dansk juridisk eksamen ved Kjøbenhavns universitet. 30-12-1796 solgte han Hole for 5 000 rdl. til Christopher Olsen Olberg, men fikk forpaktningen både av gården og dens tilhørende tegl- og tjærebrenneri for de følgende

¹ En detaljert beskrivelse av bygningene på Fure finnes i Roar Tank: Modums historie. B. I (1952), s. 265 f.

år. I 1801 satt han fremdeles som forpakter på Hole, men hustruen oppholdt seg da ikke i hjemmet og nevnes overhodet ikke i folketellingen samme år, så hun er formodentlig allerede før den tid flyttet til Kjøbenhavn.

Deres sønn Johan Christopher von Koss Jordhøy ble kgl. skuespiller ved Det kgl. Theater i Kjøbenhavn og døde i Saxkjøbing 26-8-1831, 62 år gammel.

15.b. PAUL GERT VON KOSS, døpt 1-7-1736 på Modum, død 24-3-1816 på Strømsø.

Han ble korporal ved 1. Akershusiske nasjonale infanteriregiment 1746, sersjant 1756 og fenrik reformé ved samme regiment 11-5-1757. Året etter fulgte han en bataljon av dette regiment til Holsten. 21-3-1759 ble han sekondløytnant og 10-9-1760 premierløytnant ved regimentets Modumske kompani. Ved reduksjonen fra 1-7-1767 ble han satt på sekondløytnants lønn ved Gjerpenske kompani av det sammensluttede Akershusiske nasjonale infanteriregiment. Ved den nye hærordning fra 1-5-1769 ble han plasert som premierløytnant ved Nordenfjellske gevorbne infanteriregiment, og herfra ble han 4-3-1773 forsatt til 1. Bergenshusiske nasjonale infanteriregiment som kaptein og sjef for S. Nordfjordske kompani, men allerede 22-4 samme år overført til 2. Oplandske nasjonale infanteriregiment som sjef for Ringerikske kompani og derfra igjen 18-12 samme år forsatt til 2. Akershusiske nasjonale infanteriregiment som sjef for det der nyopprettede Eidsvoldske ekstrakompani. På grunn av sykdom søkte han avskjed som ble ham meddelt 12-4-1780 med 120 rdl. i årlig pensjon. Dette beløp ble senere forhøyet til 180 rdl. og 6-6-1811 ytterligere til 200 rdl.

Ved skjøte av 25-6-1765 kjøpte Paul Gert von Koss av Peder Christophersen Bruun i Hokksund og hans sønn Christen Pederesen gården Søndre Skott på Eiker med tilliggende herligheter: 8 husmannsplasser, samt aker og eng, skog og utmark, fegang og det gården tilhørende laksefiskeri. Skogen var sameie med

gården Nordre Skott. 14-4-1770 ble det opprettet et dokument mellom von Koss og den annen eier, Ole Christophersen, angående hugst og rydning i denne skog, og ifølge denne overenskomst hadde von Koss rettighet til 2/3 av skogen. Hans økonomiske forhold var imidlertid mindre gode, hvilket etter hans egen uttalelse skyldes de mange forflytninger, så han hadde ofte vanskelig for å klare seg. Flere ganger måtte han gå til pantsettelse av gården og i 1775 solgte han unna noen husmannsplasser. Til slutt solgte han hele gården ved skjøte av 14-4-1792 til Anders Andersen Sanden og sønn Nils for 4 400 rdl. I 1801 bodde han som gårdbruker på Rakkestad på Eiker, men han eide ikke gården. Ved sin død bodde han til leie på Strømsø.

Gift 10-1-1766 på Haugan i Sigdal med *Petrea Glad*, f. 18-3-1741 sammesteds, død 31-5-1810 på Strømsø, datter av sogneprest til Sigdal *Ole Glad* og *Rebekka Griis Alstrup*. Med henne fikk han 1 553 rdl. som etter hvert var tilfalt henne i arv etter foreldre og søsken, og derfor gav han avkall, tinglyst 3-3-1766. 2 døtre [16 a—16 b]:

16. a. CHRISTINE REBEKKA ALSTRUP VON KOSS, døpt 3-6-1767 på Eiker, død 7-12-1827 i Christiania.

Da hennes svoger rittmester Bülow, som nærmere anført nedenfor, solgte gården Søndre Skott, tinglyste faren på hennes vegne odels- og innløsningsrett til gården ved pengemangellysning av 6-5-1799. Ved farens død var hun bosatt på familiegodset Viltz i Mecklenburg. Ugift.

16. b. HELENE MARIE VON KOSS, født 22-9-1768 på Skott på Eiker, død 10-11-1854 på Kongsberg.

Gift 11-12-1797 på Strømsø med *Johan Hartvig Victor Carl von Bülow*, født 13-10-1754 i Danmark, død 19-4-1823 i Holmestrand, sønn av major *Carl Gustav von Bülow* og *Hedvig Sophie Haxthausen*.

von Bülow ble premierløytnant ved 2. Fyenske kavaliregiment 1774, men tok avskjed 11-2-1785 med 108 rdl. i årlig pensjon. Samtidig fikk han rittmesters karakter. 13-5-1789 ble han

beskikket til postmester i Bragernes. På grunn av misligheter i sin embedsførsel ble han suspendert 28-9-1792, men 8-5-1795 fikk han atter tillatelse til å fortsette i stillingen. I 1797 ble hans gasje forhøyet med 40 rdl. årlig på grunn av «forøgede Expeditions-Dage». 12-3-1810 fikk han avskjed i nåde med rittmesters karakter og 200 rdl. i årlig pensjon.

Kort før sitt ekteskap ble Bülow forlikt med de daværende eiere av gården Søndre Skott om adgangen til å innløse sin tilkommende hustrus odelsgoods, og ved skjøte av 10-4-1798 overtok han gården for 4 500 rdl. Men herligheten varte ikke lenge. Bülow disponerte ikke over tilstrekkelige midler og måtte straks gå til pantsettelse og allerede 2-7 samme år solgte han en del av gården ved auksjon for 1 811 rdl. Den 16-7 året etter kvittet han seg også med resten for 3 999 rdl. Kjøperen var begge ganger eieren av Nordre Skott, Anders Olsen Skott.

Helene Marie von Koss var von Bülows 3. hustru, idet han først var gift med Margrethe Winter som døde i 1794, og dernest med nedennevnte Elisabeth von Koss. (Se side 111.)

- 15.c. CHRISTIAN FREDERIK VON KOSS, født 15-6-1737 på Modum, død 28-6-1796 i Tønsberg og begravet i familien Akeleyes gravsted i Slagens kirke.

Han ble landkadett 21-8-1750. På grunn av mindre god oppførsel ble han imidlertid ikke straks anbragt i laveste offiserscharge, men i stedet beskikket til sersjant reformé ved 1. Vesterlenske nasjonale infanteriregiment. Den 20-4-1758 ble han befordret til fenrik reformé og 14-5-1760 til sekondløytnant reformé ved samme regiment. I dette år søkte han om permisjon for å utdanne seg i fremmed krigstjeneste og fikk i den anledning den attest av sin regimentsjef, oberst Peter Deichman, at «han hadde opført sig vel paa sin metier og ført en god conduite».

Permisjonen fikk han ikke, men han oppnådde tillatelse til å tjenestgjøre som sekondløytnant reformé ved Garnisonskompaniet i Kjøbenhavn ved den bataljon av Vesterlenske regiment som ble beordret til Danmark, og da med et månedlig tillegg av 3 rdl. i «douceur». Deretter gikk han tilbake til sersjants avlønning i regimentet, noe som visstnok medvirket til at han ble skjødesløs med sin opptreden og til slutt etter krigsrettsdom av 1-12-1762 ble dimittert fra regimentet 6-12 samme år.

Han ble imidlertid ansatt påny fra 19-10-1763 som premierløytnant reformé ved 2. Bergenshusiske nasjonale infanteriregiment. Men kort etter begynte hans sinnstilstand å vekke bekymring. Han kom i slagsmål med fredsommelige borgere, attakerte vekten og fór så brutalt frem at han 2-11-1766 ble meddelt avskjed uten pensjon. Regimentssjefen var dengang farbror, oberst Frederik von Koss, og for å få den unge mann på rett kjøll igjen tok han brorsønnen i huset med fritt opphold og vennlig omgang, men ble ille lønnet. Voldsomheten tiltok, og obersten som fant at løytnanten kunne bli farlig for sine omgivelser, fikk kgl. bevilling av 6-10-1769 til å anbringe ham i forvaring og pleie på Munkholmen på sin private bekostning. Oppholdet her kom til å strekke seg over mange år, og den ro og sindige omgang han fikk her bragte etterhånden hans sinn i likevekt. Det synes klart at hans overordnede lenge misforstod årsaken til hans ubeherskede opptreden, men det må samtidig erindres at lægekunsten på den tid stod hjelpeløs overfor mentale sykdoms fenomener og bare kunne gi anvisning på internering, for militæres vedkommende i landets festningsanlegg.

Da det viste seg at von Koss' sykdom var av forbigående art og at han fullstendig gjenvant sin helbred, viste regjeringen seg villig til å ansette ham i sivilt embede. Den 29-9-1779 fikk han kgl. bestalling som tolder i Tønsberg og samtidig titel av kammerråd. Ennu i samme år, 1-12-1779, fikk han dessuten postmesterembedet i Tønsberg og var siden bosatt her til sin død.

Gift 14-3-1783 på Sems prestegård med *Bodil Marie Akeleye*, født 3-10-1766 i Sem, død i juni 1835 i Glückstad, datter av kommandør-

kaptein, overlos sønnenfjells *Samuel Akeleye* til Prestrød i Slagen og 2. hustru *Maren Omsted*.

Bodil Akeleye ble 2. gang gift 8-11-1798 i Kjøbenhavn med daværende dansk marineløytnant, senere kaptein Lauritz Grove, født 6-8-1768 sammesteds, død 10-10-1820, sønn av etatsråd, sekretær i Admiralitetet, Johan Christian Grove og Mette Maria Æreboe. — Kammerråd Chr. Fr. von Koss hadde 2 barn. [16 a—16 b]:

16. a. MAREN VON KOSS, født 18-12-1784 i Tønsberg, død 27-12-1870 i Kjøbenhavn.

Gift 20-12-1803 i Kjøbenhavn med sin morbror *Niels Akeleye*, født 16-8-1765 i Sem, død 28-3-1805 i Frederiksnagor i Bengalen, sønn av nysnevnte *Samuel Akeleye*.

Han ble kadett 1778, sekondløytnant i marinen 25-4-1788 og samme år sjef for galeien «Mandal» under krigstilstanden med Sverige. I årene 1789-90 oppholdt han seg hjemme i Norge med permisjon fra tjenesten for familieanliggenders skyld. I 1792 var han på tokt med kadettfregatten, «Fredriksværn», og 21-2-1794 ble han premierløytnant. I det følgende år var han med briggen «Nidelven» på tokt til Vest-India og i 1795 atter hjemme i Tønsberg på et 5 måneders besøk. Den 13-5-1796 ble han innrulleringsoffiser i Nyborg, ble 31-7-1797 forflyttet til samme tjeneste i Tønsberg, og herfra allerede 22-12 samme år påny forflyttet til Drammen. 24-12-1800 ble han befordret til kapteinløytnant. I 1801 var han sjef på vaktskibet «Søormen» i Store Bælt og i 1802 ute med et kadettskib. I 1803 stod han som nestkommanderende på fregatten «Freia», men ble syk og kom ikke med på dens tokt til Middelhavet. 7-1-1804 ble han beordret til sjef for pakettskibet «Kronprinsesse Marie» på tokt til Ost-India. Skibet avgikk fra False Bay i september og ble 28-10 i det Indiske ocean tvunget av en fransk kaper til å ta en engelsk kjøpmann og 15 engelske matroser ombord, da kaperen ikke ville fø på dem. Akeleye måtte derfor anløpe Nicobarøyene for å få proviant, vann og ved og kom først 5-12 samme

år til Trankebar. Den franske kapers overgrep førte etterpå til en ganske bitter diplomatisk korrespondanse. Ved Akeleyes plutselige død tre måneder senere overtok premierløytnant Frederik Grodtschilling kommandoen over «Kronprinsesse Marie» og satte kurs for hjemlandet. Det råtne skib sprang lekk i det Indiske ocean og ble solgt på Isle de France, da det viste seg at reparasjonen ville komme på 18 000 piastre, mens et nesten nytt priseskib kunne kjøpes for mindre.

16. b. JOHAN SAMUEL VON KOSS, født 3-3-1787 i Tønsberg, begravet 20-5 samme år i Slagen.

15. d. KIRSTINE DOROTHEA VON KOSS, døpt 30-7-1738 i Heggen på Modum, død 10-9-1810 på Hole i Sigdal.

Som ugift oppebar hun en årlig pensjon på 50 rdl. av Kvesthuskassen. Det meste av sin tid bodde hun på sin bror Frederiks gård Haugan i Sigdal, ved sin død på gården Hole. Her begynte skiftet etter henne den 26-10-1810 med registrering av verdier for godt og vel 106 rdl. Det ble også fremlagt et testamente av 31-12-1793 hvorved hun hadde innsatt jomfru Olava Glad Bache, senere gift med Anton Ellefsen i Holmestrand, til universalarving. Testamentet ble kgl. konfirmert 30-11-1810, og ved det endelige skifteoppgjør i 1812 tilfalt det ekteparet en netto på 82 rdl.

15. e. FREDERIK OTTO FERDINAND VON KOSS, født 9-8-1739 på Modum, død 6-11-1798 på Haugan i Sigdal.

Han ble 1755 korporal, senere sersjant ved 1. Akershusiske nasjonale infanteriregiment, ble 2-5-1759 befordret til fenrik reformé og 10-9-1760 til sekondløytnant reformé ved samme regiment. Den 1-1-1766 ble han premierløytnant ved Sigdalske kompani av 2. Oplandske nasjonale infanteriregiment, hvorfra han 4-3-1773 fikk avskjed med pensjon. Siden bodde han på gården

Haugan i Sigdal som han tillikemed gården Skartum hadde kjøpt for 2 800 rdl. ved skjøte av 12-8-1766 fra sin hustrus stedfar, sorenskriver, kanselliråd Gert Falck. Ved det ikke lenger eksisterende skifte efter von Koss' hustru ble eiendommen verdsatt til 7 000 rdl. (tinglyst 17-10-1789). I 1794 solgte von Koss såvel Skartum som Haugan for henholdsvis 2 600 og 2 800 rdl., men han fortsatte å bo på Haugan til sin død.¹ Skiftet efter ham ble sluttet 29-11-1800 med en netto formue på 1 088 rdl. 3 ort og 8 sk.

Gift 8-8-1766 på Haugan med *Olava Marie Glad*, døpt 27-4-1730 i Sigdal, begravet 26-10-1788 sammesteds, datter av sogneprest *Ole Glad* og *Rebekka Griis Alstrup*. Med henne fikk von Koss 1 553 rdl., som tilfalt henne i arvebeløp efter foreldre og søsken. — Ingen barn.

15.f. JOHAN CHRISTOPHER VON KOSS, født 11-9-1740 på Modum, begravet 16-3-1741 under alteret i Heggen kirke sammesteds.

15.g. JOHAN CHRISTOPHER VON KOSS, født 13-11-1741 på Fure på Modum, begravet 11-10-1786 på St. Thomas i Vest-India.

Han ble landkadett 12-10-1754 og fenrik reformé i Prins Frederiks regiment 10-2-1762 med anciennitet fra 3-6-1761. I 1762 skulle han ansettes ved et norsk feltregiment i Holsten, men ble i stedet 19-5 samme år forsatt til Sjællands gevorbne regiment som sekondløytnant. Som sådan fikk han 23-5-1764 avskjed med 1/2 års gasje og gikk over til de danske tropper i Vest-India. Her slo han seg dog snart på handelen og var siden kjøpmann på St. Thomas. — Ugift.

15.h. MAURITZ WARDAN VON KOSS, født 3-1-1743 på Modum, begravet 12-5-1780 i Sigdal. Han var oppkalt efter kapellan i Øiestad Mauritz Wardan, som var en nærstående venn av morens familie

¹ Se nærmere om disse gårdene i Andreas Mørch: Sigdal og Eggedal, b. II. (Drammen 1953) s. 306. og 322.

og hvis sønn, kapellan Michael Wardan, var gift med morens søster, Birthe Marie Falck, som bar gutten til dåpen.

Han ble korporal i 1758, ble 10-9-1760 befordret til fenrik reformé og 14-4-1762 til sekondløytnant reformé ved 1. Akershusiske nasjonale infanteriregiment. I 1765 tjenstgjorde han i siste egenskap ved Sjællands gevorbne regiment. Fra 1-1-1766 var han virkelig sekondløytnant ved Nordre Hardangerske og Vosske kompani av 2. Bergenhusiske nasjonale infanteriregiment. Ved befalsforandringen fra 1-7-1767 ble han utsatt på vartpenger, 60 rdl. årlig, men gjeninntrodte i hæren 1-5-1769 som premierløytnant ved 2. Smaalenske nasjonale infanteriregiment. 27-10-1771 ble han dimittert fra arméen, visstnok på grunn av sviktende helbred. Han var siden bosatt hos sin eldre bror Frederik på Haugan i Sigdal og døde etter langvarig svakhet. — Ugift.

- 15.i. PETER FALCK VON KOSS, født 16-12-1744 på Modum, død 17-12-1807 på Strømsø.

Han ble landkadett 30-8-1758, sersjant i Kronprinsens regiment til fots 8-5-1764 og sekondløytnant 3-4-1765 ved samme regiment, hvis navn 12-2-1766 ble forandret til Kongens regiment. Den 1-5-1769 ble han forsatt til Nordenfjellske gevorbne infanteriregiment i Norge. Her ble han befordret til premierløytnant 25-3-1772, til karakterisert kaptein 21-6-1780, til kapteinløytnant 18-4-1781 og til kaptein og kompanisjef 2-1-1783. Ved regimentets innskrenkning fra 1-3-1785 ble han satt à la suite, men atter ansatt som kompanisjef 28-12-1787. Han tok imidlertid avskjed allerede 4-7-1788 med majors karakter og 200 rdl. i årlig pensjon.

Major von Koss var således knapt 44 år gammel da han tok avskjed fra militærtjenesten, og grunnen til denne beslutning må utvilsomt søkes i hans hustrus slektskapsforhold til de ledende forretningsmenn spesielt på trelasthandelens område i Kragerø. Her øynet han nok en chance til større inntekter. Den 9-7-1789 fikk han borgerskap til Kragerø for å nedsette seg der «som

kjøb- og handelsmann en gros og en detail» og slo seg på trelasteksport. Han kjøpte briggen «Familien» på 138 trelastlester, samt tømmer fra nærmeste oppland. Men efter få år sluttet han med denne virksomhet, som ikke bare var ham fremmed, men tillike

Peter Falck von Koss og hustru Anna Maria Josepha von Koss.

risikabel. Allerede 27-11-1792 solgte han «Familien» for 3 500 rdl. til firmact Peter & Georg Heuch, og 4-4-1794 realiserte han sine tømmeropplag ved vassdragene i Drangedal, Torridal og Sannidal. De ble også kjøpt av nevnte firma for 4 100 rdl. Kort efter flyttet von Koss til Strømsgodset ved Drammen hvor han i 1796 kjøpte eiendommen Frydenhaug og hvor han siden var bosatt.

Gift 29-1-1788 i Kragerø, efter kgl. bevilling av 28-9-1787, med sin kusine *Anna Maria Josepha von Koss*, født 31-1-1757 i Gjerstad, død 13-6-1818 på Strømsø, datter av major *Joseph Albrecht von Koss* og 2. hustru *Fredrikke Tønder*. — Hun var enke efter kjøpmann i Kragerø Henrik Moss. (Se nærmere side 111.) — Foruten et dødfødt barn, begravet 17-12-1788 i Kragerø, hadde major von Koss kun en sønn. [16 a]:

Peter Henrik von Koss.

16. a. **PETER HENRIK VON KOSS**, født 2-5-1796 på Bragernes, død 3-3-1861 i Tønsberg.

Han fikk en antagelig preliminæreksamen i 1819 og ble examinatus juris 1-9-1819 med karakteren bekvem. For practicum 9-9 samme år fikk han temmelig vel, men tok den om igjen med karakteren vel 16-7-1824. Etter eksamen fikk han fra 1820 ekstraskriverarbeide i Finansdepartementet, ble i 1823 edsvoren fullmektig hos sorenskriveren i Søndre Jarlsberg og 5-3-1825 utnevnt til underrettsprokurator i Buskerud amt med bopel på Strømsø. I 1836 anbefalte amtmannen ham «af fuld Overbevisning om hans Duelighed og Retskaffenhed» til befordring, da von Koss med sin tallrike familie og blottet for formue umulig kunne klare seg med den uvisse og ubetydelige inntekt hans

praksis innbragte. Foreløbig fikk han utvidet sitt distrikt med Jarlsberg overbirkerett 29-9-1838 og ble så 19-6-1841 utnevnt til byfoged i Tønsberg. Dette embede innehadde han til sin død.

I 1845 ble von Koss valgt til stortingsrepresentant for Tønsberg. I N. N. Dahl og O. N. Løbergs «Karakterskildringer» fra dette storting omtales von Koss på følgende måte: «Om han nogensinde bliver valgt paany, betvivle vi meget, da han vel neppe har svaret hverken til Nationens Fordringer, eller til sine Kommittenters Forventninger. Han er nok en Mand med ganske gode juridiske Kundskaber, og muligens ogsaa med et taalelig godt Hoved, men ikke destomindre maa vi aldeles fradømme han Dygtighed som Repræsentant. Enten det kommer af hans Ulyst til at sætte sig ind i Forretningerne eller af Mangel paa Evner er Koss vistnok en af de uvirkosomste af Thingets Medlemmer. Det kan muligens ogsaa være, at han endnu ikke rigtig er kommen paa det Rene med sig selv, hvorledes han skal gribe Sagerne an. Han kom nok til Storthinget med et Slags liberale Anskuelser; men han fandt nok snart, at de vare ham mindre tjenlige, og efter en Stund at have prøvet dem aflagde han dem ganske. Han var ogsaa saa uheldig at komme i en Komitee,¹ hvor han syntes, det gik altfor broget til, og Følgen blev, at han blev staaende ganske alene, og at gjøre sine dissenterende Meninger gjældende i Storthinget formaaede han ikke. Som Følge heraf har han vært aldeles passiv, og ligesaalidt som han har udrettet som Medarbejder i Kommitteen, ligesaalidt har han virket som Medlem af Odelstinget eller Storthinget. Koss er af almindelig Høide og en meget fed Mand. Han har mørkt Haar, et meget stort Ansigt med en krum Næse og ikke uskjønne Træk. Hans Stemme er dyb, hans Foredrag ikke saa aldeles daarligt. Ved sine Voteringer har han i den sidste Tid aldeles sluttet seg til det ministerielle Partie.»

Byfoged von Koss' femårsberetninger om byens forskjellige forhold i hans embedstid er ganske fyldig referert i J. A. Hoff: Tønsberg i hundrede aar 1814—1914, side 148—52.

von Koss skal ha vært en streng mann, like meget overfor seg selv som overfor andre, men også ledet av utpreget rettfærdighetsfølelse og rettsinn.

¹ Gasje- og pensjonskomiteen.

Gift 24-12-1820 i Tjose, Brunlanes, med *Fredrikke Christiane Tidemand*, født 22-7-1802 i Kjøbenhavn, separert i 1857 og død 31-3-1880 i Christiania, datter av dansk infanterikaptein *Christen Tidemand* og *Fredrikke Christine Schwenzen*.¹ 11 barn. [17 a—17 k]:

Peter von Koss og hustru Marie f. Tschudy.

17.a. PETER CHRISTIAN FALCK VON KOSS, født 31-1-1822 på Gulli i Sem, død 17-11-1903 i Tønsberg.

Han ble *examinatus juris* 12-7-1845 med karakteren *bekvem* og tok *practicum* med temmelig vel i 1848. I 1856 nedsatte han seg som sakfører i Tønsberg, hvor han siden hadde sin virksomhet. Ved siden av sin praksis drev han litt med skipsrederi, og ble etterhvert betrodd flere private og kommunale tillitshverv. Således var han i årene 1870—71 direksjonsmedlem i Tønsberg Privatbank og medlem av bankens representantskap fra 1877 til 1886. I årene 1887—92 var han medlem av Tønsberg bystyre.

Hans bygård, Storgaten 55, almindelig kalt «Kossegården», hører til de bygninger fra eldre tid som i henhold til fredningsloven skal bevares uforandret. von Koss eide også gården Døsse-

¹ Datter av generalmajor *Johan Christian Schwenzen*, født 4-11-1731 i Glückstad, begravet 14-12-1808 i Vinger og *Eva Elisabeth Stender*.

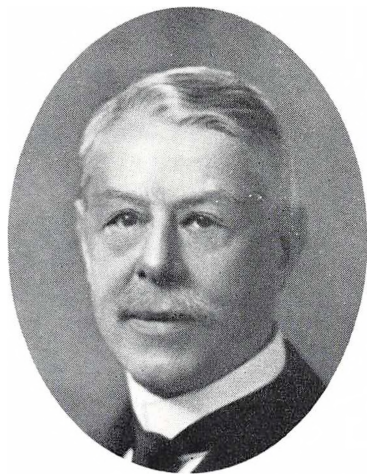

«Kossegården» i Tønsberg.

rød i Slagen, som han kjøpte i 1860 for 2 700 spd. og solgte igjen i 1875 for 3 700 spd.

Gift 29-3-1853 i Sem med *Anna Marie Tschudy*, født 22-3-1826 i Schwanden, kanton Glarus i Sveits, død 5-1-1906 i Tønsberg, datter av grosserer *Melchior Tschudy* og *Anna Blumer*. 6 barn. [18 a—18 f]:

Melchior von Koss.

Harald von Koss.

18. a. PETER MELCHIOR VON KOSS, født 31-3-1854 i Tønsberg, død 5-8 1937 i Oslo.

Han var elev av Tanks skole i Bergen, hvor han bodde hos sin onkel politimester Magelssen, og hvor han ble konfirmert. I 16 års alderen kom han inn på Aars og Voss' skole i Christiania. Opprinnelig aktet han å gå den militære bane, men oppgav dette og brøt av som kadett i Krigsskolens 2. klasse. Etter en tids arbeide i firmaet Bergh-Hansen reiste han til Tyskland og oppholdt seg i Celle for å studere bankvesen, og herfra drog han til Paris for å utdanne seg videre. Etter hjemkomsten ble han ansatt hos Heftye & Søn, hvor han fungerte som kontorsjef i omkring 20 år. I 1896 ble han kontorsjef i Christiania Handelsbank og satt under dennes avvikling 1902 i likvidasjonsstyret. Samtidig bestyrte han A/S Obligationsbanken. I 1913 deltok von Koss i opprettelsen av A/S Kjøbmandsbanken i Kri-

stiania og var dennes sjef fra 1913 til han høsten 1927 tok avskjed.

Gift 12-10-1887 i Kristiansund med *Karen Laura Solberg*, født 6-6-1861 på Landstad i Verdalen, død 28-1-1947 på Geithus, datter av bryggeribestyrer *Nils Solberg* og *Karen Presthus*. — Ingen barn.

18.b. EINAR VON KOSS, født 28-5-1856 i Tønsberg, død der 21-4-1857.

18.c. HARALD ANTON VON KOSS, født 5-11-1858 i Tønsberg, død 25-5-1937 i Oslo.

Han tok examen artium med karakteren *haud illaud.* 1876, anneneksamen med samme karakter 1877, og ble *cand. juris* med *laud.* 1882. Den 20-2-1883 ble han autorisert som edsvoren fullmektig hos sin senere svigerfar, sorenskriver Petersen i Guldalen, og 1-5-1884 som fullmektig ved Christiania Skifterett. Imidlertid hadde han 12-2 samme år fått autorisasjon som overrettssakfører. I 1891 tok han advokaturen og nedsatte seg med autorisasjon av 20-12-1892 som høyesterettsadvokat i Christiania. Sammen med advokat Gustav Blom dannet han advokatfirmaet *Blom & Koss*, hvis spesialitet var sjørettssaker, og praktiserte til 1931. Han eide og bodde i Eckersbergs gate 43.

Sammen med høyesterettsjustitiarius Paal Berg utgav Harald von Koss 1899 og 1906 kommentarutgaver til Konkursloven. Dessuten utarbeidet han hovedregisteret til *Norsk Retstidende* 1891—1910. Han var en rettsindig og elskerdig mann, opptatt av sin gjerning og sitt hjem og en utmerket samfunnsborger.

Gift 17-8-1886 i Jevnaker med *Marie Elisabeth Petersen*, født 25-6-1860 på Hamar, død 26-7-1943 i Oslo, datter av sorenskriver, senest i Hadeland og Land, *Carl Peter Petersen* og *Christine Helene Margrethe Meidell*. Ingen barn.

18.d. MARIE MAGDALENE VON KOSS, født 19-12-1860 i Tønsberg, død i Sylling 15-6-1943. Hun var ugift og bodde på gården Opsal i Sylling.

18.e. THORA MARIE VON KOSS, født 13-5-1862 i Tønsberg, død 3-6-1930 i Oslo.

Gift 22-5-1890 i Tønsberg med *Adolf Hjalmar Johannesen*, født 2-9-1859 på Lillehammer, død 21-7-1927 i Sandefjord, sønn av kjøpmann *Anders Johannesen* og *Marthe Lie*.

Han tok telegrafeksamen i 1878 og ble 1887 ansatt som assistent ved telegrafstasjonen i Sandefjord, hvis bestyrer han var fra 1-10-1909 til sin død.

18.f. VALBORG VON KOSS, født 3-8-1864 på Døsserød i Sem, død 6-1-1946 i Tønsberg.

Hun tok den høyere lærerprøve 1891 og ble ansatt ved Frøken Sindings Privatskole i Tønsberg 1892, ved Ålesunds folkeskole 1893, ved Moss folkeskole 1894, og 1895 ved Tønsberg folkeskole, hvor hun virket til sin avskjed i 1928. Siden drev hun i flere år som privatlærerinne i fransk og tysk.

17.b. JOSEPHINE MARIE FREDRIKKE VON KOSS, født 31-7-1823 på Strømsø, død 10-4-1825 sammesteds.

17.c. ALBERTINE CHRISTINE DOROTHEA VON KOSS, død 19-4-1825 på Strømsø, 7 måneder gammel.

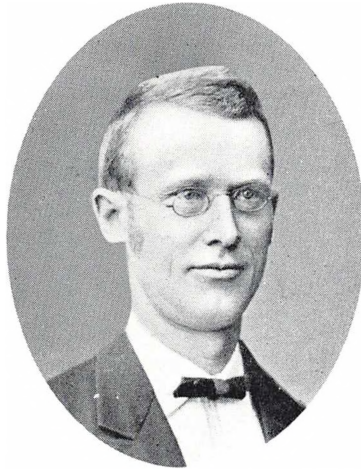
17.d. HENRIK FERDINAND VON KOSS, født 24-6-1826 på Strømsø. Han ble i 1877 antatt å være død i Amerika.

17.e. CARL JOSEPH VON KOSS, født 12-8-1827 på Strømsø og formodet død 13-11-1876 ved stranding på den engelske kyst under sterk storm. Han var skibsfører.

Gift 23-12-1854 på Nøtterø med *Christiane Valdine Walløe*, født 22-4-1832 på Nøtterø, død 1-8-1908 i Tønsberg, datter av skibsfører *Jacob Walløe* og *Anna Helene Holm*. — Ingen barn.

- 17.f. EMILIE FREDRIKKE VON KOSS, født 16-10-1828 på Strømsø, død der 21-10 samme år.
- 17.g. JULIE AUGUSTA VON KOSS, født 13-8-1830 på Strømsø, død 9-1 1874 i Kjøbenhavn.
 Gift med en daværende fotograf, senere skuespiller *Ludvig Fredrik Paulsen* i Kjøbenhavn, fra hvem hun ble separert i 1863 og skilt ifølge bevilling av 18-12-1868. De hadde 2 barn.
- 17.h. JOSEPHINE FREDRIKKE VON KOSS, født 25-7-1832 på Strømsø, død 30-1-1859 i Tønsberg. Ugift.
- 17.i. FREDERIK VON KOSS, født 26-6-1836 på Strømsø, død samme sted 10-7 samme år.
- 17.j. OSCAR VON KOSS, født 10-8-1837 på Strømsø, død 31-3-1917 i Florø.
 Han tok examen artium med karakteren haud illaud. 1855, anneneksamen i 1856 med laud. og ble 15-12-1859 cand. juris med haud illaud. Etter ansettelse ved forskjellige sakførerkontorer, bl. a. hos h.r.advokat Joachim Ebbell, drev han med autorisasjon av 15-8-1863 egen sakførerforretning en kort tid inntil han 4-1-1866 ble edsvoren fullmektig hos sorenskriveren i Hallingdal. Denne post fratrukte han 31-12-1867. 8-2-1868 ble han kopist i Kirkedepartementet, og 10-7-1874 utnevnt til kgl. fullmektig samme sted. Fra 1877 led han antagelig som følge av overanstrengelse under nervøs svekkelse, og søkte andre embeder for derved å komme under forhold, hvorved han håpet å kunne gjenvinne sin helbred, men uten gunstig resultat. I 1877 ble han innstillet som nr. 2 til Setesdalens fogedembede og i 1878 likeledes som nr. 2 til Risør byfogedembede. Den 25-11-1882 fikk han etter ansøking avskjed fra sitt embede med 1 000 kroner årlig i vartpenger, og nedsatte seg med autorisasjon av 29-12-1883 som overrettssakfører i Florø, hvor han siden praktiserte.

Gift 1. gang 12-8-1870 i Nes, Hallingdal, med *Karen Magdalene Poppe*, født 10-8-1837 i Løten, død 27-1-1879 i Christiania, datter av sorenskriver i Hallingdal *Johan Herman Poppe* og *Karen Christine Poppe*. — Ingen barn.

Oscar von Koss.

Gift 2. gang 17-6-1881 i Christiania med *Birgitte Christine Sophie Rosamunde Aall*, født 17-12-1848 i Vik i Sogn, død 23-6-1905 i Florø, datter av korpslæge *Jørgen Wright Aall* og *Karen Daae Fasting Christensen*. 2 barn. [18 a—18 b]:

18. a. **KAREN VON KOSS**, født 8-4-1882 i Christiania. Hun er ugift og bosatt i Oslo.

18. b. **PAULINE VON KOSS**, født 20-10-1886 i Bergen.

Gift 29-4-1922 i Kristiania med *Magne Johannes Horgen*, født 18-9-1889 i Hurum, sønn av skibsfører *Carl Julius Horgen* og *Johanne Petrine Lindseth*.

I 1910 ble han uteksaminert fra maskinavdelingen ved Kristiania tekniske Skole og var derefter sanitær-, varme- og ventilasjonsingeniør i forskjellige firmaer i Kristiania samt seks år i kommunens tjeneste. I årene 1923—29 var han ansatt ved et

større spesialfirma i samme bransje i New York, og fra 1929 er han teknisk konsulent og medinnehaber av konsulentfirmaet Erichsen & Horgen i Oslo.

17.k. JOHAN ALBRECHT VON KOSS, født 9-12-1841 i Tønsberg, død 7-4 1907 i Kristiania.

Som så mange tidligere av slekten ville også han velge den militære løpebane, men da det ikke ble anledning til denne utdanning, gikk han i ung alder til sjøs og skaffet seg etterhvert gode teoretiske kunnskaper. Som kaptein førte han flere større seilskib, til slutt i mange år barken «Aurora» av Tønsberg i oversjøisk fart. I dette skib var han tillike partsreder. Skibsfarten var dengang utsatt for større farer enn i vår tid, og von Koss kom ut både for havari og forlis. Som den modige og dyktige sjømann han var, fikk han også mangel på anledning til å yte verdifull hjelp til andre sjøfolk som var i nød. Av de

mange erkjentlighetsgaver han mottok for dette kan nevnes en stor amerikansk toddymugge 35 cm høy som vist på hosstående illustrasjon og som fremdeles er i familiens eie. I 1892 slo han seg ned i Kristiania. Etter et par år begav han sjøen og virket siden dels som forretningsmann (agentur-, assurance- og eiendomsforretning), dels som lærer i navigasjon ved Kristiania Sjømandsskole.

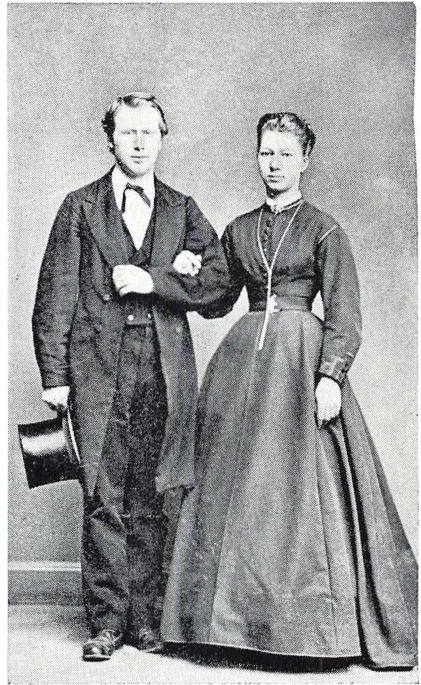
En tid satt von Koss økonomisk ganske godt i det, men uheldige disposisjoner og kausjonsansvar for venner som kom i vanskeligheter medførte at han tapte det meste av sin formue.

Gift 21-3-1871 i Trefoldighetskirken i Christiania med *Johanna Maria Theresia Unger*, født 24-4-1847 sammesteds, død 2-5-1929

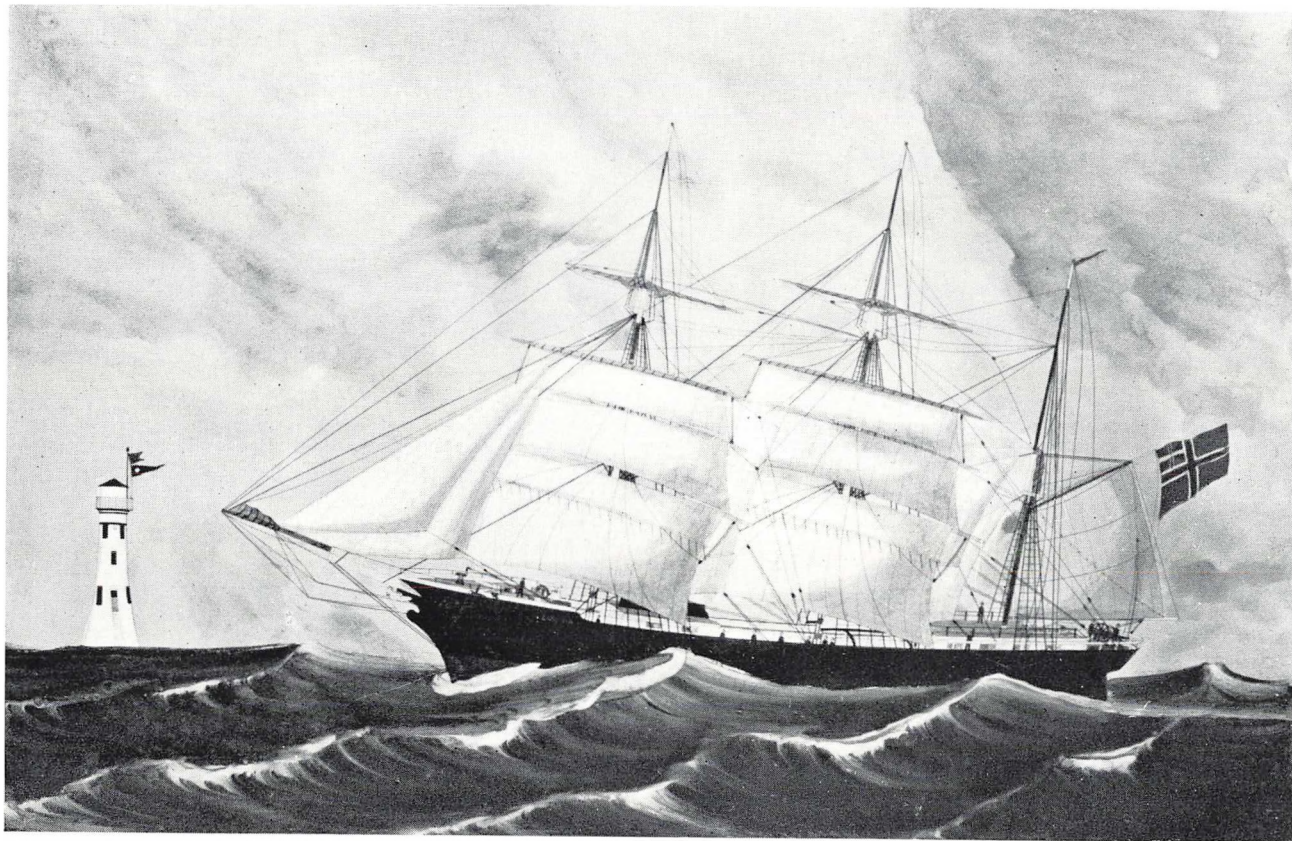

Johan Albrecht von Koss og hustru Johanna Maria Theresia, f. Unger.

Johan og Theresia von Koss i sine yngre dager.

«Aurora» av Tønsberg, kaptein Johan von Koss.

i Oslo, datter av byggmester og gårdeier *August Valentin Ferdinand Unger*, født i Bozepole ved Danzig, og *Johanne Marie Alme*. 7 barn. [18 a—18 g]:

18.a. PETER HENRY VALENTIN VON KOSS, født 11-2-1872 i Tønsberg, død 10-4-1921 i Kristiania.

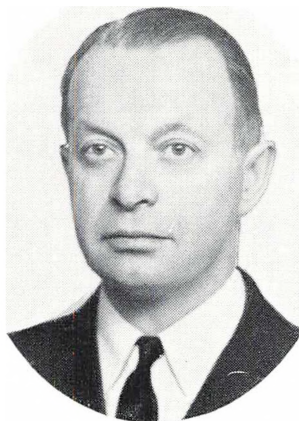
Valentin von Koss og hustru Leonora, født Holth.

Efter middelskolekesamen oppholdt han seg 4 år i Tyskland og derefter i tilsammen 3 år i England og Belgia for sin utdannelse. I 1897 kom han inn i firmaet J. L. Nerlien i Kristiania og ble senere medeier i dette. Sammen med Nerlien grunnla han Nerliens Kemisk-Tekniske Aktieselskap, samt Nerliens Filmbyrå som senere ble kjøpt av Oslo kommune, nuværende Kommunenes Filmsentral. Videre startet de Norsk Surstof- og Vandstoffabrik A/S. Alle disse foretagender fikk en rask utvikling.

Gift 3-5-1902 i Kristiania med *Leonora Christine Holth*, født 10-7-1874 i Sandefjord, datter av underfoged og gårdeier *Kristoffer Holth* og *Laura Olsen*. 1 barn. [19 a]:

19.a. REIDAR VON KOSS, født 23-7-1906 i Kristiania.

Han tok examen artium i 1925 og gjennomgikk Krigsskolens nederste avdeling på kavallerilinjen 1926. Derefter studerte han ved Wiener Handelsakademie 1827—28, i årene 1929—34 ved den tekniske høyskole i Charlottenburg, Berlin, hvor han tok eksa-

Reidar von Koss og hustru Elsa, født Hilberg.

men på kjemilinjens som diplomingeniør, samt ved Ecole Supérieure soud. aut. i Paris. Han har også foretatt studiereiser til Frankrike, England og Amerika. Fra 1934 har von Koss vært knyttet til ledelsen av Norsk Surstoff- og Vandstoffabrik A/S, Oslo, de senere år som administrerende direktør. Han er dessuten styremedlem i J. L. Nerlien A/S, Nerliens kemisk-tekniske Aktieselskap og A/S Propan. Ved siden av denne virksomhet eier han gården Åstad i Asker, som han kjøpte i 1935. Eiendommen er på 570 mål, hvorav halvparten skog.

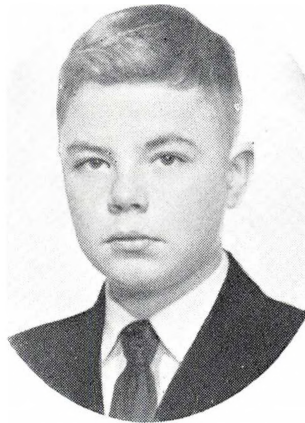
I 1927 ble von Koss sekondløytnant og 1933 premierløytnant ved Akershus Dragonregiment nr. 1.

Under tyskernes invasjon i 1940 deltok von Koss i kamphandlingene fra Minnesund og nordover gjennom Gudbrandsdalen. I 1943 ble han sammen med de øvrige norske offiserer sendt som krigsfange til Schildberg i Polen, som dengang var

okkupert av tyskerne. Senere ble de norske offiserer flyttet til Luckenwalde, syd for Berlin, hvor de i april 1945 ble befridd av russerne som da hørte til de allierte. Tildelt Krigsdeltagermedaljen.

Han er Ridder av Johanniterordenen.

Peter H. von Koss.

Gift 3-6-1939 i Frogner kirke, Oslo, med *Elsa Alice Hilberg*, født 4-6-1917 i Andenes, student 1936, datter av kaptein *Arthur Johan Hilberg* og *Aagot Agnhild Ramberg*. 1 barn. [20 a]:

20. a. PETER HENRY VON KOSS, født 24-2-1941 på Åstad gård i Asker.

18. b. HEDVIG MARIA VON KOSS, født 2-11-1873 i Tønsberg.

Gift 30-10-1895 i Christiania med *Carl Johan Gundersen*, født 14-4-1869 på Atlanterhavet, ombord på emigrantskipet briggen «Kong Carl», død 10-5-1919 i Lardal, sønn av skibsfører *Gustav Edvard Gundersen* og *Christiane Wesmann*.

Gundersen tok examen artium 1886 og anneneksamen 1889, begge med karakteren laud., og ble cand. medicinæ 1894 med

haud illaud. I 1895 ble han kommunelæge i Hølen, Son og Såner, hvor han også deltok endel i det kommunale og politiske liv. I mai 1896 ble han ansatt som kommunelæge i Naustdal i Sunnfjord, og i 1912 i samme stilling i Lardal. Han offentliggjorde etpar rettsmedisinske avhandlinger.

Fru Hedvig Maria Gundersen er siden 1925 bosatt i Ullevål Hageby, Oslo.

18.c. ALBERTA THERESIA VON KOSS, født 4-5-1878 i Tønsberg, død 3-6-1902 i Kristiania. Ugift.

18.d. INGEGERD VON KOSS, født 21-11-1880 i Tønsberg, død 3-7-1899 i Christiania.

18.e. BERGLIOT JOSEPHINE VON KOSS, født 5-10-1883 i Tønsberg, død 5-3-1951 på Nordstrand.

Gift 24-11-1905 i Kristiania med *Christian Martin Eckhoff*, født 16-12-1875 sammesteds, død 2-11-1957 i Oslo, sønn av arkitekt *Nils Stockfleth Darre Eckhoff* og *Nicoline Ottilie Eckhoff*.

Efter eksamen ved Kristiania Handelsgymnasium i 1895 ble han ansatt i firmaet Sverdrup Engelschiøn. I 1902 oppholdt han seg i Chemnitz og ble etter hjemkomsten ansatt hos Gulbranson & Thomle, og i 1908 ved Sandvikens Blikvarefabrik. I 1911 ble han disponent for Bærums Jernoplags utsalg, og etablerte senere sin egen forretning i Oslo.

18.f. ALFHILD VON KOSS, født 19-12-1885 i Tønsberg. Hun tok tannlægeeksamen i 1907 og praktiserte i Oslo. Bosatt i Colletts gt. 47, Oslo.

Gift 1. gang 30-10-1909 i Kristiania med *Carl Arnkværn*, født 21-3-1885 i Furnes, død 20-1-1921 i Kristiania, sønn av brukseier *Andreas Arnkværn* og *Johanne Staff*.

Han tok tannlægeeksamen i 1906 og praktiserte derefter i Kristiania til sin død.

Gift 2. gang 20-1-1925 i Frogner kirke, Oslo, med *Einar Eke-*

berg, født 8-2-1893 i Gjerdrum, død 23-7-1951 i Oslo, sønn av gårdbruker *Hans Ekeberg* og *Dorothea Finstad*.

Efter examen artium 1912 gjennomgikk Ekeberg Norges Tekniske Høiskole, hvor han tok avgangseksamen som maskiningeniør 1917. Han ble derefter ansatt ved Norges Statsbaner, fra

Thorleif von Koss og hustru Svanhild født Nerlien.

1930 som avdelingsingeniør og fra 1946 som inspektør ved Oslo distrikt. Han var også knyttet til Forsvarets forskningsinstitutt.

18.g. **THORLEIF VON KOSS**, født 15-6-1888 i Tønsberg.

Han ble i 1906 uteksaminert fra Kristiania Handelsgymnasium og i 1909 fra Hortens tekniske skole. I årene 1911–14 og 1916–18 oppholdt han seg i utlandet, senest i Moskva. Her hadde han tenkt å slå seg ned for godt, men revolusjonen og de umulige leveforhold denne førte med seg, tvang ham til å forlate Russland. I 1920 kjøpte han en igangværende en gros forretning i Kristiania. I 1938 ble firmaet omdannet til A/S Koss med von Koss som direktør, og i 1947 startedes A/S Fenestra, et spesialfirma i gardiner og dekorasjonsstoffer. I 1922 kjøpte von Koss firmaenes nuværende forretningsgård, Akersgaten 43, Oslo, og i 1956 kjøpte A/S Koss ytterligere Wessels gt. 12.

Han er fortsatt med i firmaenes ledelse, men deltar ikke lenger i det daglige arbeide, som er overtatt av hans sønner.

Fra 1918 til 1942 bodde von Koss på Nordstrand, Solveien 102. På grunn av de vanskeligheter den tyske okkupasjon under krigen medførte, med restriksjoner av forskjellig slags og rekvirering av boliger, solgte han sin eiendom og bosatte seg midlertidig på sin eiendom i

Eva Riekeles, født von Koss.

Skåbu, Nordre Fron. Men boligvanskelighetene var ikke slutt i og med krigen, og von Koss bosatte seg da i Stockholm til han i 1955 flyttet til sin nye bolig i Helleveien 5, Smestad, Oslo.

Gift 19-12-1914 på Ormøen, Nordstrand, med *Svanhild Nerlien*, født 7-9-1888 i Kristiania. Hun tok examen artium i 1908 og er datter av direktør *J. L. Nerlien* og *Hulda Louise Holth*. 4 barn. [19 a—19 d]:

19. a. EVA MARGARETHE VON KOSS, født 15-10 1915 i Kristiania. Hun tok examen artium i 1934.

Gift 4-1-1938 i Frogner kirke, Oslo, med læge *Alfred Georg Riekeles*, Oslo, født 2-1-1911 sammesteds, sønn av assessor i Oslo Byrett *Peter Richard Riekeles* og *Augusta Sibbern*. Ekteskapet oppløst 1958.

Bosatt Tråkka 8, Slemndal.

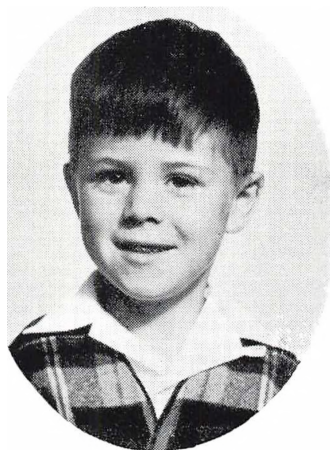

19.b. ARNE KRISTIAN VON KOSS, født 21-3-1918 på Bekkelaget ved Oslo.

Han tok eksamen ved Befalskolen for Hærens Artilleri, Luftvernet, 1937. Derefter studerte han i 2½ år ved Sächsische Höhere Fachschule für Textilindustrie i Chemnitz og avla eksamen ved Ingenieurabteilung i mars 1940. Siden 1941 har han

Kristian von Koss og hustru Berit, født Feldborg.

Gert von Koss.

arbeidet i familiefirmaene og er nu medlem av styret i disse og disponert for A/S Fenestra.

Under krigen i Norge april 1940, deltok han som sersjant i kampene oppover Gudbrandsdalen til Åndalsnes, inntil de norske troppers overgivelse. Tildelt Krigsdeltagermedaljen. I 1946 ble han fenrik i Luftvernet.

Siden 1952 er han Ridder av Johanniterordenen.

Han er bosatt i Helleveien 8, Smestad, og har også overtatt sin fars eiendom på 90 mål i Skåbu, Nordre Fron.

Gift 4-1-1946 i Frogner kirke, Oslo, med *Berit Blehr Feldborg*, født 19-8-1922, datter av grosserer *Henry Theobald Feldborg* og *Petra Normandine Schnitler Blehr*. 2 barn. [20 a–20 b]:

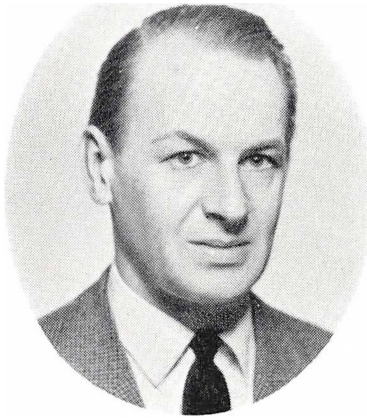
20.a. GERT VON KOSS, født 1-1-1952 i Oslo, døpt 1-6-1952 i Ullern kirke.

20.b. DIDRIK NIKOLAI VON KOSS, født 23-11-1957, døpt 25-5-1958 i Ullern kirke.

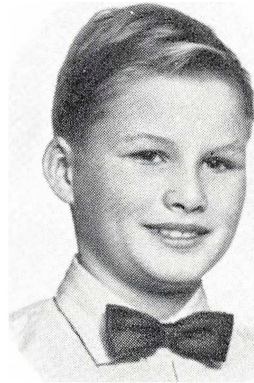
19.c. KNUT JOHAN VON KOSS, født 16-11-1921 på Nordstrand. Han ble student i 1940 og cand. jur. med laud i 1943. Til mai 1945 var han advokatfullmektig og derefter politifullmektig ved Oslo Politikammer, Landsvikavdelingen, til sommeren 1946. Samme år fikk han bevilling som overrettssakfører og drev egen sakførerforretning i Oslo til 1950. Derefter studerte han i et år Business Administration ved London School of Economics and Political Science (London University).

Ved tilbakekomsten til Oslo gikk han inn i familiefirmaene og er medlem av styret i disse og disponert for A/S Koss.

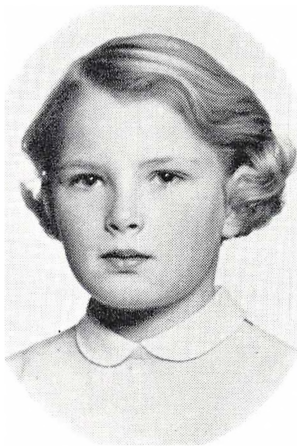
Han har en årrekke drevet fektesport, har flere Norgesmesterskap og har dessuten en rekke ganger representert Norge i denne idrett. Han deltok således i de Olympiske leker i London 1948 og Helsinki 1952, samt i verdensmesterskapet i Kairo i

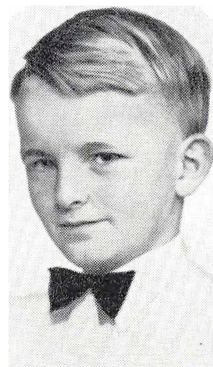
Johan von Koss.

Jan von Koss.

Vera Cecilie von Koss.

Jo Eric von Koss.

1949, og har dessuten 2 britiske universitetsmesterskap. Videre har han deltatt i idrettsadministrasjonen, og er bl. a. medlem av styret i Norges Idrettsforbund.

Ridder av Johanniterordenen fra 1952.

Han er bosatt i Helleveien 4, Smestad, og har også et landsted på Skåtøy.

Gift 5-8-1944 i Bygdøy Kapell med *Vera Wright Cappelen*, født 28-2-1923, datter av direktør *Emil Wright Cappelen* og første hustru *Dagmar Brodtkorb*. Ekteskapet oppløst 1956. 3 barn. [20 a—20 c]:

20.a. JAN CHRISTOPHER VON KOSS, født 26-9-1945 i Oslo, døpt 13-1-1946 i Frogner kirke.

20.b. VERA CECILIE CAPPELEN VON KOSS, født 11-12-1947 i Oslo, døpt 27-6-1948 i Frogner kirke.

20.c. JO ERIC VON KOSS, født 8-2-1949 i Oslo, døpt 12-6-1949 i Frogner kirke.

19.d. WENCKE VON KOSS, født 9-7-1923 på Nordstrand. Hun ble student i 1941. Bosatt på Lidingø ved Stockholm. Gift 7-9-1944 i Solna kirke, Stockholm, med dsiponent *Gustaf Henrik Nyström*, født 11-6-1917 i Stockholm, sønn av direktør *Carl Gustaf Nyström* og hustru *Edith Elisabeth Höglund*. Ekteskapet oppløst i 1952.

15.j. ELISABETH MARGRETHE VON KOSS, født 10-2-1746 på Modum, død 16-1-1821 på Haugan i Sigdal. Ugift.

15.k. CRISTIAN VON KOSS, født 12-8-1747 på Modum, død 13-7-1825 på Strømsø.

Han ble 26-10-1763 kadett reformé ved Landkadettkorpset i Kjøbenhavn, og virket som underoffiser ved Falsterske infanteriregiment i Danmark til han 3-8-1774 ble sekondløytnant à la

suite ved 2. Vesterlenske nasjonale infanteriregiment. 11-9-1776 ble han sekondløytnant ved 3. Ryfylkeske kompani og 26-5-1779 premierløytnant ved 2. Ryfylkeske kompani, men ble forflyttet til 4. Listerske kompani 17-12-1783. Herfra ble han 25-1-1788 forsatt til 2. Oplandske

Wencke Nyström, født von Koss.

nasjonale infanteriregiment og videre til Nordenfjellske infanteriregiments Sigdalske kompani 29-5-1789. 10-12-1790 ble han karakterisert kaptein med anciennitet fra 11-12-1789. Fra 1-1-1792 ble han overført med Sigdalske kompani til 1. Akershusiske nasjonale infanteriregiment, og ble 8-3-1793 virkelig kaptein og sjef for Ø. Valdarske kompani. 15-9-1797 byttet han dette med Mellem-Valdarske kompani, og ble 7-8-1809 karakterisert major med anciennitet fra 11-4-1806. Endelig ble han 1-7-1810 forsatt for siste gang, idet hans kompani med Valdarske Skarpskytterbataljon ble overført til Norske Jegerkorps. Et halvt år etter, 21-2-1811, tok von Koss avskjed med pensjon. Han var ugift.

15.l. BIRTHE MARIE VON KOSS, født 5-11-1748 på Modum, død 19-8 1831 på Strømsø, hvor hun også var bosatt i 1801. Hun nøt en årlig pensjon av Kvesthus- og Hospitalskassen på 50 rdl.

15.m. NICOLAI FREDERIK VON KOSS, født 13-11-1750 på Modum, dødsdato ukjent.

Han ble korporal ved Nordenfjellske gevorbne infanteriregiment 1766 og var fra 1-3-1770 til 31-8-1773 elev av Den matematiske Skole ɔ: Krigsskolen i Christiania. 24-8-1774 ble han sekondløytnant ved Åmotske kompani av Søndenfjellske skiløperkorps, 15-7-1778 forsett til Solørske Skiløperkompani og 18-4-1781 befordret til premierløytnant ved Åmotske kompani. I oktober 1782 ble han satt ut av tjeneste ved kompaniet inntil videre, fordi han tross forbud ekserserte og prylte soldatene ved kirken om søndagen. Hans sak ble først avgjort etter to år. Under sakens behandling kom det tydelig for dagen at han hadde handlet i et anfall av momentan sinnsforvirring. Det ble derfor innstillet at han skulle holdes under observasjon på Akershus i et års tid og imens beholde sin gasje. Denne ordning ble bifalt av kongen 18-6-1784, men utsikten til at von Koss igjen skulle kunne gjenoppta sine militære plikter inntrådte ikke. Han ble derfor dimittert fra tjenesten 20-5-1785 med 100 rdl. i årlig pensjon.

Imidlertid ble han såpass bra igjen at han ville kunne gjøre fyldest for seg i sivil stilling, og 31-12-1785 fikk han meddelelse om at han ved inntredende vakanse skulle få et embede under Det Vestindisk-Guineiske Generaltollkammer. På denne tid søkte han om at hans 4 søstre måtte tilståes en pensjon på 200 rdl. årlig, og da dette ble avslått tilbød han å tjenstgjøre som serjant i Livgarden til fots, hvis bare pensjonen kunne oppnåes. Som rimelig var kunne dette tilbud ikke antas, og hans sinns-tilstand medførte at tilsagnet om tollembedet heller ikke kunne opprettholdes. Den 9-8-1787 forlangte hans brødre at han skulle tas i forvaring, sannsynligvis som sikring under vanviddsanfall, og i august samme år reiste han til Kjøbenhavn. I 1788 ble den

ulykkelige unge mann ytterligere eksaltert under et opphold i Rønne på Bornholm og hans opptreden førte til at han ble internert der til 9-11-1790. Han led utvilsomt av forfølgelsesvanvidd. Ved skiftet etter broren Frederik Otto Ferdinand 29-11-1800 bodde han på Christiansø på Bornholm. Hans senere skjebne er ukjent. Ugift.

15.n. MARIA JOSEPHA VON KOSS, født 2-7-1752 på Modum, død 22-5-1783 i Fredriksvern, begravet i kirken. Ugift.

15.o. MAREN DOROTHEA VON KOSS, født 15-5-1754 på Modum, begravet 24-5 samme år.

14.e. FREDERIK VON KOSS, født 18-3-1701 på Solberg i Skedsmo, død 9-5-1782 på Bergenhus.

Fra sersjant ved Rømelings gevorbne infanteriregiment ble han i 1716 sekondløytnant à la suite og 5-9-1718 virkelig sekondløytnant ved 2. Vesterlenske nasjonale infanteriregiment. Ved Hærens reduksjon 1-11-1720 ble han satt på vartpenger til han 5-5-1724 ble ansatt på nytt og befordret til premierløytnant ved 4. Listerske kompani av samme regiment. Herfra ble han 11-7-1729 forsatt til 1. Vesterlenske nasjonale infanteriregiment som kaptein og sjef for 1. Øvre Telemarkske kompani, og 21-11-1740 tildelt majors karakter. Han ble sekondmajor 8-10-1745, fikk 30-7-1749 oberstløytnants karakter og ble premiermajor 17-3-1756. Han hadde fremdeles 1. Øvre Telemarkske kompani, men fikk 1. Mandalske kompani 11-10-1758. Ved denne tid bodde han på gården Berge ved Arendal. 6-12 samme år ble han virkelig oberstløytnant og 4-3-1760 karakterisert oberst med ancienitet fra 4-3-1750. Under krigen med Russland 1761–62 ble norske tropper sendt til Holsten og Mecklenburg, og her ble han sjef for den kombinerte norske grenaderbataljon, som etter ham kaltes «Kossiske Bataljon», i Rendsburg. Den 24-9-1763 ble han virkelig oberst og sjef for 2. Bergenhusiske nasjonale

infanteriregiment. Han ankom til Bergen 8-4-1764 og var fra 18-7-1765 til sin død tillike kommandant på Bergenhus festning. 28-4-1768 ble han utnevnt til generalmajor og 18-4-1781 til generaløytnant med anciennitet fra 7-2 samme år.

I 1739 omtaler sjefen for 1. Vesterlenske nasjonale infanteriregiment, oberst U. F. Fien, den daværende kaptein von Koss på følgende måte i sin konduiteliste: «Maadelig Statur og smuk Exterieur. Upaaklagelig i alle Maader, saasom hand ey inclinierer til Drik, Spil eller Quereller, men derimod hans Levemaade conform med et honett Gemytt. Hurtig Begreb. Applicerer sig i alle Tilfælde med progress som en nidkjær Officier paa Tienesten. Er ey alene habil til sin nuhavende Charge, mens endog en høyere at commandere. Især adroit og vel skikket til at forestaa Majors function, hvorpaa han allerede udviste prøve ved seeneste Generall Mønstring, da han commanderet som Major. Besidder ingen Videnskaber særdeles.»

Ved skiftet efter generalen viste boet en beholden formue på 2 034 rdl. 23 sk. Han var ugift.

- 14.f. GUSTAV HENRIK VON KOSS, født 1704 i Skedsmo, død 12-4-1771 i Flekkefjord. På offentlig forespørsel om sitt adelskap opplyste han 6-10-1746 bl. a. at da foreldrene døde mens han var barn, og han ikke hadde midler til å opptre standsmessig, kunne han ikke oppnå en sådan charge som ville være hans herkomst konvenabel — skjønt han av ytterste evne hadde bestrebt seg på det, «baade ved militære og civile tjenester i 25 aar». Imidlertid bøtet kongen til en viss grad på denne mangel ved å utnevne ham til kanselliråd 15-4-1746.

Når von Koss hentyder til «militær» tjeneste, refererer dette seg til at han hadde vært sersjant ved Vesterlenske infanteriregiment. Som sådan var han 1724 til stede i sin onkel, oberstløytnant Gustav von Koss' hus i Christiansand, da den tragedie ble utspilt som førte til oberstløytnantens avskjed i 1725, og som er nærmere omtalt på side 115.

Ved Rentekammerets bestalling av 7-5-1729 ble han tollvisitør, veier og måler i Flekkefjord. Bestallingen ble kgl. konfirmert 5-3-1731 og på nytt 1747. Fra året 1735 var han tillike havnefoged, men til tross for disse tre bestillingene ble det allikevel smått med inntektene. I en oppgave for ekstraskatt ber han 18-11-1743 om fritagelse for formuesbeskatning, «saasom det er bekiendt at jeg i Mine Allerunderdanigste Betieninger hverken er eller kand være bemidlet, og af den Aarlige Løn 50 Rdl. med tilladt accidencer 70 Rdl. kan ieg neppe have Subsitence, helst da ieg holder hver af mine Børn hos Fremmede». Av disse 120 rdl.s inntekt var 40 rdl. måler- og veierpenger og 14 rdl. havnepenger. Han eide et hus til 300 riksdalers verdi, samt noe løsøre hvoriblant en del gull- og sølv-gjenstander. Når han til dette regnet utestående fordringer kom hans formue opp i 708 rdl., men samtidig hadde han en gjeld på 280 rdl.

I 1770 frasa han seg stillingen som veier og måler, men fortsatte som tollvisitør og havnefoged til sin død. 5-2-1762 ble han av stiftamtmanden konstituert som overtollbetjent i vakansen etter avdøde tolder Johan Bull. Gjennom sine siste ekteskap har han visstnok fått midler, da det ser ut til at han var velstående i sine senere år.

Gift 1. gang 1729 med *Christine Beer*, født ca. 1705 i Flekkefjord, død 1-1-1753 i Kjøbenhavn, datter av skibsfører, kaptein på defensjons-skibet «Concordia» av Christiansand, *Henrik Lauritzen Beer* og *Marthe Haanes*. Det ble et ulykkelig ekteskap. Hustruens livsførsel lot gjennom flere år meget tilbake å ønske. Hun brøt sin ekteskapspakt og truet og forfulgte sin mann på tyrannisk måte. I 1745 holdt von Koss det ikke lenger ut og søkte skilsmisse på det vilkår at hun skulle få halvparten av hans gasje mot å forplikte seg til for sin adferds skyld å forlate stiftet og ikke lenger bære hans slektsnavn. På disse forutsetninger falt den kgl. resolusjon om skilsmissen 1-10-1745.

Gift 2. gang 21-2-1754 i Lund, Flekkefjord, med *Elisabeth Christence Kloed*, født ca. 1728 sammesteds, død 20-4-1763 i Flekkefjord, datter av major *Christopher Kloed* og *Birgitte Sophie Heide*. Ved skiftet etter henne var boets formue 2 439 rdl., hvorav de 1 034 var arv etter

von Koss' bror oberst Christian von Koss. Etter fradrag av gjeld ble i beholden formue 1 459 rdl.

Gift 3. gang 1764 i Lund, Flekkefjord, med *Margrethe Marie Storch*, døpt 12-6-1720 i Valle, Setesdalen, død 6-2-1800 i Flekkefjord, datter av sogneprest *Edvard Storch* og 2. hustru *Birgitte Christine Schrøder*. Hennes helsøster Anne Birgitte Storch var gift med von Koss' svoger, løytnant Bendix Heide Kloed. 11 barn. [15 a—15 k]:

15.a. MARTHA MARIE VON KOSS, født 1729 i Christiansand, død 3-5 1785 i Flekkefjord.

Gift 19-2-1756 i Lund, Flekkefjord, med tolder *Lyth Ørum*, født ca. 1724, død 25-2-1756 i Flekkefjord, visstnok sønn av sogneprest til Kinn i Sunnfjord *Rasmus Lythsen Ørum*.¹

15.b. ELISABETH MARIE VON KOSS, døpt 14-6-1730 i Nes, Flekkefjord, død innen 1763 etter mange års sykeleie.

15.c. JOHAN CHRISTOPHER VON KOSS, døpt 19-7-1731 i Nes, Flekkefjord, død 8-1-1811 i Bergen.

I 1747 søkte faren om å få ham, som da bare var 16 år gammel, konstituert under sitt midlertidige fravær som tollvisitør. Men bestemmelsen var å få ham inn på den militære bane, og samme år kom han inn på Den matematiske Skole i Christiania. I 1749 ble han korporal og året etter sersjant ved 1. Vesterlenske nasjonale infanteriregiment. 28-2-1753 ble han fenrik ved Bamleske kompani av dette regiment, men 12-12 samme år forflyttet til 2. Råbygdelagske kompani mot å betale 400 rdl. til forgjengeren. 21-7-1756 ble han karakterisert sekondløytnant, 11-10-1758 karakterisert premierløytnant og 2-5-1759 forsatt til 1. Mandalske kom-

¹ Rasmus Lythsen Ørum var i 1724 kapellan i Vanse, men kirkeboken for dette sogn mangler for årene 1716–25. Hans barns dåp lar seg derfor ikke finne. Fra 1728 til sin død i 1739 var han sogneprest til Kinn i Sunnfjord, men de geistlige skifteprotokoller for dette prosti begynner først i 1794. Heller ikke etter hans hustru, Elschen Margaretha, som døde i Bergen 1768, finnes det noe skifte. Sikre opplysninger om deres barn lar seg derfor vanskelig finne.

pani. 14-10-1761 ble han virkelig premierløytnant ved 3. Nedeneske kompani av samme regiment, 6-10-1762 karakterisert kaptein og 11-1-1764 forflyttet til 2. Mandalske kompani. 1-1-1766 ble han forsatt som premierløytnant ved Beitstadske kompani av 1. Trondhjemske nasjonale infanteriregiment, men ved hærens reduksjon 1-7-1767 ble han utsatt på pensjon, 72 rdl. årlig, «som ubekvem til tjenesten». Han bodde i Trodhjem da den kgl. ordre av 5-9 samme år om avskjed innløp. Siden levde han ved Christiansand. 7-3-1770 ble han ansatt på ny og nu ved 1. Vesterlenske nasjonale infanteriregiment som virkelig kaptein og sjef for 1. Mandalske kompani. Etter ansøking ble han 27-1-1774 meddelt avskjed med 200 rdl. i årlig pensjon.

I de senere år var han bosatt i Bergen. Herfra fremsatte han i 1800 på egne og sine døtres vegne krav på familiegodset Viltz overfor enkefru Hippolyta von Koss og hennes mindreårige barn. Han begrunnet kravet med at han anså seg nærmere berettiget til eiendommen enn disse, og at han ikke hadde hatt kjennskap til proklamaet av 1783 om godsets overgang til den norske gren av slekten. Dette førte til en langvarig sak som først i 1807 endte med forlik på de vilkår at von Koss skulle oppgi sitt krav både overfor de daværende og fremtidige eiere av godset mot å få utbetalt 1 400 rdl. fordelt på 3 terminer innen 1809.

Gift 14-8-1764 i Christiansand med *Engel Lund*, døpt 1-8-1741 samstedts, død 4-7-1774 i Oddernes, datter av skibsfører og reder *Søren Jacobsen Lund* og *Engel Thomasdatter Muldrup*. 3 barn. [16 a–16 c]:

16. a. KRISTINE ELISABETH CATHRINE VON KOSS, født 13-6-1765 i Mandal, død 1-6-1766 i Egersund.

16. b. KIRSTINE ELISABETH CATHRINE VON KOSS, døpt 21-12-1766 i Beitstaden, død 20-4-1831 i Aker (Oslo).

Gift i Førde 26-9-1787 med *Heinrich Wilhelm Reichborn*, døpt 10-8-1749 i St. Michaelis kirke i Hamburg, død 22-12-1809 i Christiania, sønn av senere stadsbyggmester i Bergen *Johann Joachim Reichborn* og *Elisabeth Mitsesselin*.

Han kom i 1765 i lære hos hospitalskirurg I. N. Hochkirchen

i Bergen, ble 1768 skibskirurg og i 1772 kompanikirurg i Bergen. Senere tok han medisinsk eksamen i Holland og var i 3 år overkirurg på den hollandske flåte under krigen med England. I 1784 ble han underkirurg ved 1. Bergenhussiske nasjonale infanteriregiment. Han tok dansk kirurgisk eksamen i Kjøbenhavn 1787 og ble 25-9-1789 bataljonskirurg ved 2. Bergenhussiske nasjonale infanteriregiment. Fra 24-9-1790 var han regimentsfeltskjær ved 1. Akershusiske nasjonale infanteriregiment til han på grunn av sinnsykdom måtte ta avskjed 12-11-1802 med 144 rdl. i årlig pensjon. Fra slutningen av 1791 var Reichborn bosatt i Christiania, hvor han tillike fungerte som læge ved det sivile sykehus. I 1799 ble regimentsfeltskjær Reichborn og frue opptatt som medlemmer av Det dramatiske Selskab, men de nevnes ikke blant de aktive skuespillere der.

16.c. MARIE JOSEPHA VON KOSS, døpt 27-4-1769 i Oddernes. Hennes senere skjebne er ukjent, men hun er formodentlig den «fraværende Søster» fru Reichborn nevner i farens dødfallsannonse 21-1-1811. Hun er ikke nevnt i de tidligere stamtavler, og noe skifte etter foreldrene, som kunne gi nærmere opplysninger om henne, er dessverre ikke bevart.

15.d. CHRISTIAN FREDERIK VON KOSS, døpt 13-2-1733 i Flekkefjord.

Han ble student i 1750, dimittert fra Christiansands skole, og levde i 1753, men hans senere skjebne er ukjent. Det er mulig at han en tid har hatt en lærerpost. Han døde før skiftet etter faren i 1771.

15.e. ADAM BUTCHER VON KOSS, døpt 4-7-1734 i Nes, Flekkefjord, død 11-9-1810 i Kjøbenhavn.

Som så mange i slekten gikk han den militære bane, ble fra sersjant 12-5-1756 karakterisert fenrik i Livgarden til fots i Kjøbenhavn, 29-6-1757 virkelig fenrik, 19-4-1758 sekondløytnant og

13-7-1762 premierløytnant. Den 16-10-1763 ble han forsett til Danske Livregiment, hvor han ble karakterisert kaptein 12-6-1765 med anciennitet fra 20-4 samme år. 5-3-1766 ble han utnevnt til virkelig kaptein og sjef for Sundalske kompani av 2. Trondhjemske nasjonale infanteriregiment. Ved hærens omordning fra 1-7-1767 ble han utsatt på vartpenger, 175 rdl. årlig. 1-3-1769 ble han beordret som stabskaptein ved 1. Fyenske nasjonale bataljon, men 1-7-1773 overført som kaptein og kompanisjef ved Sønnenfjellske gevorbne infanteriregiment. Han fikk majors karakter 28-5-1783 med anciennitet fra 21-10-1774, ble 25-2-1785 forsett til Norske Livregiment i Kjøbenhavn, utnevnt til sekondmajor 3-6 samme år og meddelt avskjed med oberstløytnants karakter 11-12-1789. Hans pensjon ble 8-1-1790 omgjort til vartpenger på 350 rdl. årlig.

Ved skiftet efter von Koss 11-9-1810 i hans bolig i Store Kongens Gade nr. 51 i Kjøbenhavn ble det opplyst at avdøde «aldeles intet» efterlot seg, idet de møbler som fantes i værelsene tilhørte boligen som von Koss leiet av justisråd Scharffenberg. Det ble således intet å arve for de efterlatte.

Gift 7-3-1760 i Kjøbenhavn med *Dorothea Cathrine Grønkie*, døpt 22-7-1740 i Vor Frue kirke sammesteds, død 20-10-1807 i Kjøbenhavn, datter av velhavende vertshusmann i «Prinsen» på Vestergade, *Christen Jensen Grønkie* og hustru *Karen*. 10 barn. [16 a—16 j]:

16. a. CHRISTEN GRØNKIER VON KOSS, født 15-1-1761 i Kjøbenhavn, død 26-6-1808 sammesteds.

Han lot seg først innskrive på Landkadettakademiet i Kjøbenhavn, men bestemte seg senere for å bli sjøoffiser og ble antatt som volont. sjøkadett 1777 og som kadett 1781. I sistnevnte år kom han på tokt med fregatten «Kiel» til Vest-India, ble 19-5-1784 befordret til sekondløytnant på flåten og 31-7-1790 til premierløytnant. I årene 1794—97 var han interims-ekvipagemester på Nyholm, 1797—98 nestkommanderende på fregatten «Thebis» på tokt til Middelhavet, og ble 14-6-1799 kapteinløytnant og nestkommanderende på chebakken «Lindormen» som vaktskip

på Kjøbenhavns red. I 1800 var han med orlogsskibet «Prinsesse Louise Augusta» i eskadre, 1800–01 med orlogsskibet «Sejeren» i eskadre i Middelhavet, og 1801–02 nestkommanderende på fregatten «Iris» til Vest-India. Den 7-3-1806 ble han utnevnt til kaptein og ble samme år sjef for batteriet Tre kroner og for vakt-skibsposten på Kjøbenhavns red. 1807–08 var han sjef for blokk-skibet «Prinsesse Wilhelmine Caroline», et av de tre orlogsfartøyer som var satt på grunn for å danne batteriet Prøvestenen.

3-8-1804 fikk von Koss kgl. tillatelse til å sitte i uskiftet bo etter sin hustrus død. Ved skiftet i hans dødsbo i 1808 ble der et overskudd på 2 249 rdl. foruten noen usikre poster.

Gift 8-5-1795 i Kjøbenhavn med *Kirstine Marie Casle Berthelsen*, døpt 1-12-1769 i Trinitatis kirke, Kjøbenhavn, død 26-7-1804, datter av urtekremmer *Lorentz Berthelsen* og *Cathrine Sophie Witt*. Foruten et dødfødt barn som ble begravet 25-5-1797, hadde von Koss 3 barn, som alle ble døpt i Holmens kirke i Kjøbenhavn. [17 a–17 c]:

17. a. LORENTZ BERTHELSEN VON KOSS, født 2-2-1800 i Kjøbenhavn.

17. b. ANNE MARIE BERTHELSEN VON KOSS, født 23-6-1802 i Kjøbenhavn.

17. c. KIRSTEN VON KOSS, født 1-6-1804 i Kjøbenhavn.

Disse tre søsken levde alle ved skiftet etter bestefaren i 1810. Døtrene synes senere, ihvertfall en tid, å han oppholdt seg i Kjøge, men deres senere skjebne er forgyeves efterspurt i Danmark.

16. b. CHRISTINE FREDRIKKE VON KOSS, født 15-2-1762 i Kjøbenhavn, død 22-1-1850 sammesteds.

Gift 10-2-1818 i Garnisonskirken, Kjøbenhavn, med *Daniel*

Christian Weldingh, født 23-8-1771 i Worms, død 1-11-1830 i Kjøbenhavn, sønn av dansk oberst *Hans Weldingh* og *Sophie Dorothea Haffner*.

Han ble 30-11-1789 fenrik à la suite i Danske Livregiment, virkelig fenrik 4-6-1790, karakterisert sekondløytnant 15-5-1795 og virkelig sekondløytnant 28-10-1796. Den 12-3-1802 ble han befordret til premierløytnant, 3-1-1806 til stabskaptein og 23-1-1809 til kaptein og kompanisjef i samme regiment. Han fikk avskjed 1-12-1816 med tittel av major og 300 rdl. i årlig pensjon. — *Weldingh* hadde tidligere vært gift 24-3-1797 i Kjøbenhavn med *Juliane Marie de Meza*, født 18-11-1759, død 18-5-1817 datter av læge *Samuel Theophilus de Meza* og *Regine Cahamet Belifantes*.

16. c. GUSTAVA HENRIKKE VON KOSS, født 28-2-1764 i Kjøbenhavn, død 14-1-1837 sammesteds. Ugift.

Ved testamente av 12-1-1837 fordelte hun sine etterlatte midler således at søsteren fru *Weldingh* fikk 600 rdl., dennes stesønn, løytnant *Johan Weldingh* (altså arvelatersken ubeslektet), 1 000 rdl., søsteren *Elisabeth Marianne von Koss* 300 rdl., og søsteren fru *Lund* 200 rdl. Det som måtte bli tilovers skulle tilfalle søsteren *madame Iversen*. Løytnanten var i et tidligere testamente blitt ganske anderledes flott betenkt og ante ikke det nye som frøkenen hadde oppsatt bare to dager før sin død. Han ble derfor bitterlig skuffet og presenterte straks en regning på 1 919 rdl. for de 4 år avdøde hadde oppholdt seg i hans hus. Dette førte til en lang protestskrivelse, hvori hennes svoger *Iversen* gir adskillige opplysninger av interesse. Frøkenen, som slett ikke stod på noen god fot med familien, var kommet tilbake til Kjøbenhavn i 1831 etter 20 års opphold i Frankrike. I et års tid førte hun egen husholdning, men da hun var flott anlagt, strakk inntektene ikke til. Hun fikk da opphold hos løytnant *Weldingh* og lenge gikk alt godt. Men få dager før sin død flyttet hun i forargelse bort og gjorde nytt testamente til fordel for personer hun tidligere til dels ikke hadde fordratt og heller ikke hadde

hatt omgang med. «Hun var vant til elegance og bekvemmelighet, brukte 90 rdl. til garderobe og forlangte at ligge paa landet om sommeren». I sin forfengelighet lot hun sine omgivelser tro at hun var meget formuende, og da hun som offisersdatter ville søke om forhøyet pensjon gjorde hun seg et halvt snes år yngre enn hun var. Dette voldte adskillig bryderi i anledning av dåpsattesten, før hun til sin store misfornøyelse til sist måtte tilstå rette tid og sted. Den ved testamentet reduserte løytnant Wellingh og den begunstigede Iversen forfektet sine respektive rettigheter på det kraftigste, og løytnanten lot bl. a. falle den ytring at frøkenen hadde eid det dobbelte av hva hun etterlot seg, og «at 1 000 rdl. i den siste tid var forsvunnet, som nogen paa hennes vegne hadde hevet og forødt!»

16.d. KAREN VON KOSS, døpt 7-10-1766 i Kjøbenhavn, død 1-3-1834 sammesteds. Ugift.

16.e. FREDERIK VON KOSS, døpt 18-1-1769 i Kjøbenhavn, død som barn.

16.f. ELISABETH MARIANNE VON KOSS, født 10-12-1773 i Fredrikshald, dødsdato ukjent.

Hun levde ved søsteren Gustavas død i 1837, og er muligens identisk med den «Elisabeth Catrine von Koss» som ved farens død i 1810 anføres «gift med forvalter *Mortensen* i Christiania». Denne er forgjeves eftersøkt, og noen Elisabeth Cathrine nevnes ikke skiftet etter Gustava von Koss i 1837. Efterslekt har det således neppe vært.

16.g. MARGRETHE ELISABETH VON KOSS, født 12-3-1776 i Fredrikstad, levde 1841 i Kjøbenhavn.

Gift 8-4-1808 i Frederiks tyske kirke i Kjøbenhavn med *Johannes Iversen*, som døde sammesteds 22-5-1841, 66 år gammel.

Han var først fullmektig ved Borgens Sukkerhus, derefter te- og porselenshandler og til sist ekstraskriver ved Fattigvesenets bokholderkontor.

- 16.h. JULIANE MARIE VON KOSS, døpt 31-12-1778 i Fredrikstad, død 28-5-1848 i Kjøbenhavn.

Gift 5-5-1805 i Nicolai kirke, Kjøbenhavn, med *Peder Anton Lund*, døpt 3-8-1788 i Vor Frelzers kirke på Christianshavn, død i november 1855, sønn av bøkkersvenn *Ole Nielsen Lund* og *Sidsel Pedersdatter*.

Han var tollkasserer i Saxkjøbing og tok avskjed fra dette embede 21-10-1847. Ektefellene synes å ha levet adskilt i de senere år.

- 16.i. CARL VON KOSS, døpt 15-6-1781 i Fredrikstad.

Han ble landkadett 1-1-1795 og fikk avskjed fra Kadettkorpset 25-3-1803. Ved farens død i 1810 var han i Vest-India, og er senere uspur.

- 16.j. MARTHE MARIE VON KOSS, døpt 19-7-1785 i Kjøbenhavn, død 8-6-1855 sammesteds.

Gift 20-6-1809 i Kjøbenhavn med *Ole Rafn*, født 10-12-1776 sammesteds og død der 5-4-1862, sønn av kjøpmann *Nicolai Rafn* og *Marie Nielsen*.

Han ble student 1795, cand. theol. med laud. 1800, og var derefter lærer ved Nicolai skole i Kjøbenhavn. 3-5-1809 ble han utnevnt til sogneprest til Hurup på Jylland, 8-6-1827 til Hedensted og Dalby ved Vejle, og 19-9-1828 til Vallensbæk på Sjælland. I august 1841 ble han og hustruen så fryktelig mishandlet av en forbryter som brøt inn i prestegården efter å ha rømt fra slaveriet, at Rafn ikke lenger var istand til å forrette sitt embede. Han søkte avskjed, som ble ham bevilget 19-9-1841, og ekteparet flyttet inn til Kjøbenhavn for å komme under en langvarig lægebehandling der. — I S. V. Wibergs «Dansk Præstehistorie» har

Rafn fått den karakteristikk at han var «efter Tidens Leilighed en dygtig Præst». Han var ganske velhavende, og da han var barnløs skjenket han 10 000 rdl. til St. Johannes kirke på Nørrebro i Kjøbenhavn.

- 15.f. CHRISTOPHER KLOED VON KOSS, døpt 1-5-1754 i Nes, Flekkefjord, død 26-3-1786 i Bergen.

Han ble 1-4-1770 elev av Den matematiske Skole, 5: Krigsskolen, i Christiania, men viste seg efter 8 måneders skolegang så likegyldig for enhver belæring og dertil en så dårlig oppførsel at han ble fjernet fra skolen 19-12-1770 og sendt «tilbage» til 2. Vesterlenske nasjonale infanteriregiment som korporal. Ved etterretningen om dette ble guttens far så fortvilet at han fikk beveget regimentssjefen, oberst Christian Ulrich Sundt, til å sende krigsskolesjefen, oberst P. B. Prydz, en skrivelse, hvori han på det alvorligste fremholder den ulykke som herved vil ramme familien. Han ber inntrengende om at gutten måtte bli gjeninntatt på skolen, idet han tilføyer at den gamle kanselliråd henstiller at sønnen «maatte paa det Skarpeste blive afstraffet, enten ved Vand og Brød paa een Maanedes Tiid, Krumslutning etc.». — Efter korrespondanse med Generalitetskollegiet fant oberst Prydz å kunne gjøre et nytt forsøk og tillike se bort fra avstraffelsen hvis gutten viste bot og bedring. Fra 1-3-1771 ble von Koss atter inntatt og avsluttet skolegangen uten nevneverdige forseelser den 5-6-1772. Derefter var han sersjant ved 2. Vesterlenske nasjonale infanteriregiment og furer ved Sønnefjellske gevorbne infanteriregiment til han 3-11-1779 ble sekondløytnant à la suite ved Midtre Nordhordlenske kompani av 2. Bergenhusiske nasjonale infanteriregiment. Han fikk virkelig sekondløytnants grad 30-1-1782 og ble premierløytnant 17-3-1786 — ni dager før sin død. — Ugift.

- 15.g. GUSTAV HENRIK VON KOSS, døpt 7-8-1755 i Lund, død 15-5-1759 i Flekkefjord.

15.h. JOHAN CHRISTOPHER VON KOSS, født 19-11-1756 i Lund, død 24-12 samme år i Flekkefjord.

15.i. BIRGITTE SOPHIE VON KOSS, døpt 13-8-1759 i Nes, Flekkefjord, død som liten.

15.j. BIRGITTE SOPHIE VON KOSS, født 20-4-1763 i Nes, Flekkefjord, død 4-5 samme år.

15.k. CHRISTENCE CHRISTINE ELISABETH VON KOSS født ca. 1765 i Lund, død 23-8-1849 i Flekkefjord.

Gift 13-2-1801 i Flekkefjord med *Svend Olaus Mølbach*, født 4-10-1766 i Christiansand, død i november 1823 i Karskrona på en reise, sønn av tolder i Rasvåg på Hidra *Christian Christensen Mølbach* og *Marichen Svendsdatter Flinch*.

I 1801 eide Mølbach en part av gården Nes ved Flekkefjord, hvor han var bosatt. 1-4 samme år ble han skipperborger av Christiansand, men allerede i slutten av samme år fikk han et tilsvarende borgerskap til Stavanger med bopel i Egersund. Han ble dog ikke utslettet av Christiansands borgerrulle før 20-6-1816. I 1808 var han bosatt i Karmsund, ved sin død i Stavanger, hvor han i 1817 kjøpte et hus som han eide til 1821. Etter hans død skal enken ha flyttet til Bergen, men på sine gamle dager vendte hun tilbake til fødebyen. Ekteparet var barnløst og opprettet 30-6-1801 et resiprokt testamente, kgl. konfirmert 19-7-1811.

14.g. JOSEPH ALBRECHT VON KOSS, døpt 7-1-1706 i Skedsmo, død 3-5 i 1766 i Risør.

Fra underoffiser ble han 4-2-1733 befordret til fenrik à la suite ved 1. Vesterlenske nasjonale infanteriregiment, forfremmet til sekondløytnant reformé 1-12-1738, til virkelig fenrik 6-3-1741, og premierløytnant ved 1. Nedeneske kompani av

samme regiment 14-9-1742. 30-1-1749 ble han kapteinløytnant ved 2. Nedeneske kompani, 10-9 karakterisert kaptein, 21-7-1751 virkelig kaptein og kompanisjef ved 1. Nedeneske kompani, 14-10-1761 karakterisert major og i 1763 premiermajor ved samme regiment. På grunn av sykelighet fikk han i 1765 avskjed med 175 rdl. i årlig pensjon.

Ved skjøte av 7-7-1738 kjøpte han Ladsten under gården Dalen i Lårdal for 110 rdl. Det var våningshus med kakkelovn, skjul, fjøs og badstue, og her bodde han til han i 1744 flyttet til Gjerstad i Nedenes. Den nevnte eiendom solgte han 31-8-1748 til sin bror, oberst Christian von Koss.

Gift 1. gang etter juni 1725 med *Anna Hedens*, død 1749, datter av en englander *Samuel Hedens*, hvis annen datter Elisabeth Hedens ble gift 3-9-1739 på Dalen med sogneprest til Lårdal Christen Christophersen Svaboe, hvis første hustru var Margrethe Corneliusdatter Paus, en søster av den på side 101 nevnte Paul Paus.

Gift 2. gang 27-6-1754 i Kragerø med *Fredrikke Tønder*, født der 27-8-1734, død 27-4-1793 i Christiania, datter av byfoged *Peter Tønder* og *Elisabeth Gjønge*.

I sin enkestand ble majorinne von Koss gjenstand for et ualmindelig påtrengende kurmakeri av den i 1765 dimitterte kaptein, senere major Jacob Frederik Biørn. Hennes velstand, forventede arvemidler og posisjon i byens toneangivende krets har nok virket særdeles tillokkende på ham, særlig i betraktning av at denslags goder hittil hadde vært ham fremmed. Det gikk så vidt at mannen til tross for majorinnens gjentatte resolute avvisninger og uten hennes vitende innmeldte hennes sønn Peter på Herlufsholm skole og 24-12-1768 gjorde innskudd på 275 rdl. i Enkekassen for henne som hans tilkommende hustru. Ved en så drøy fripostighet regnet han med at hun ville foretrekke ekteskapet for skandalen, men glemte i farten at denne kun ville ramme ham selv. Den plagede dame gikk straks til prosess, støttet av sin familie som i retten dokumenterte kapteinens utrolige frekkhet og ikke noksom kunne uttale sin forargelse over den tort som «den berømmelige, i gemyt og væsen ædeltsindede majorinde» hadde vært gjenstand for. Kumpanen ble da også tatt ved vingebenet

og fikk efter kollegiets resolusjon de 275 rdl. refundert av Enkekassen, såsom «ægteskabet», efter hva han anførte, «var bleven opslagen».

I det følgende år inngikk majorinnen nytt ekteskap, idet hun ble gift 27-7-1770 i Kragerø med justisråd *Christopher Henrik Reusch*,

Joseph Albrecht von Koss' hustru Fredrikke Tønder.

født 26-7-1715 i St. Petri menighet, Kjøbenhavn, død 16-4-1789 på godset Viltz i Mecklenburg. Han var fra 1765 tolder i Kragerø og fra 1779 i Christiania. Fra dette embede tok han avskjed 16-1-1788. Sitt hus med have i Kragerø, beliggende ved Store Kirkebugt, solgte Reusch 5-5-1780 for 300 rdl.

Av Reusch og frue, og da spesielt denne siste, har Conradine Dunker i sine erindringer og tidbilleder «Gamle Dage» en ganske livlig skildring som skal inntas her:

«Lader os fremmane Skyggen af Justitsraad Reusch, Toldinspecteuren, en riig Mand, der lige til sit tresindstyvende [rettere: 55.] Aar havde holdt sig i ærbødig Afstand fra Hymen og dens Fakkell; men nu saae han Fru von Koss, Enke efter en riig adelig Godseier i Mechlen-

burg,¹ han saae hende, og han faldt — for hendes Fødder eller i hendes Arme? — jeg troer det første, thi vel vare de Ægtefolk, men hun var Peer, og han var Abelone. Fru Reusch var overmaade gjerrig og karg og skammede sig ikke derved. «Jeg kjøber,» sagde hun til Moder, «tre smaae Flyndrer for en Skilling Stykket, vi ere jo kun tre Personer, Justitsraaden, Elisabeth og jeg; jeg skjærer Hovedet og Finnerne af Flyndrerne og strøer lidt Salt derpaa; nu koger jeg Fisken, og dette er nu eet Middagsmaaltid. Dagen efter koger jeg Suppe paa Hovedet og Finnerne, og saaledes have vi to Maaltider Mad for tre Skilling.» Hun kogte Suppe paa saltede Blodpølser, og i sit Huus fik Reusch aldrig anden Forfriskning end et Glas Skillingsøl eller en Kop tynd The uden Sukker. Hun havde en Datter, Frøken Elisabeth von Koss, . . . en anden Datter var givt med sin Fætter, Major von Koss. . . . Fru Reusch havde ogsaa en Søn, Etatsraad von Koss, der var Godseier i Mecklenburg; dog opholdt han sig med sin Kone og lille Datter for det meste i Christiania, hvor de boede i General Mangelsens Gaard i Bjergfjerdingen. Alle disse Personer vare ofte i Selskab hos vor Fader; om vore Forældre vare i Selskab hos dem, erindrer jeg ikke, men vel, at der til Etatsraadens Selskaber blev laant hos Moder Dækketøi, Sølvøi, Glas, Porcelain og Kjøkkentøi. En Aften maae Fader dog have været i Selskab hos Reusch, thi jeg hørte ham fortælle Moder, at Fru Reusch havde forbudt Tjeneren at pudse Lysene, da de brændte længere, naar de ikke saa ofte bleve pudsede.» Om fru Reusch heter det videre at hun «selv var endnu meget godt conserveret», og om Reusch, — litt upresist — at han var «en sleben, fiin, pedantisk Adelsmand».

Reusch og hustru opprettet 18-1-1771 et testamente, konfirmert 13-12 samme år, hvorefter det i sin tid skulle tilfalle mannens arvinger 50 rdl. av boet. Som enke fikk hustruen kgl. bevilling av 18-1-1790 til å være sin egen verge, og ved proklama av 14-5 samme år innkalte hun mannens arvinger til skifte, men ingen meldte seg. Ved kommissarie-skiftet etter henne 27-4-1793 ble boet overdratt hennes barn av 1. ekte-

¹ Dette er en liten unøyaktighet som er lett forklarlig: Major von Koss var død lenge før fru Dunker ble født, og hun var også for ung til å ha noen erindring om at det først var hans sønn, justitiarius von Koss, som overtok familiegodset i Mecklenburg. (Se nærmere om dette side 104.)

skap til fri rådighet, idet eventuelle krav på de i testamentet fastsatte 50 rdl. til Reuschs arvinger ble betraktet som bortfalt ved proklamert 1790.

Joseph Albrecht von Koss hadde i sine ekteskap 7 barn. [15 a–15 g]:

15. a. JOHAN CHRISTOPHER VON KOSS, født på Bragernes, døpt 27-5-1725 i Skoger og legalisert ved foreldrenes senere inngåtte ekteskap. Han døde 20-12-1778 i Bygland og ble begravet under alteret i hovedkirken der.

von Koss ble student i 1743, dimittert av Lardalpresten Augustinus Schjelderup, som holdt en privatskole i sin prestegård. Han tok teologisk embedseksamen 4-8-1746 med karakteren non contennendus¹ og practicum 20-8 samme år med haud illaud. Straks etter ble han feltprest ved general H. B. Kaas' regiment i Danmark, men allerede 4-11 samme år personell kapellan hos sogneprest Christen Christophersen Svaboe i Lårdal, der som nevnt var gift med hans moster.

Lårdal var dengang et av de minste kall i Christiansands stift, inntektene små, både for presten, og særlig for kapellanen som levde under meget trange økonomiske forhold. Med stadig økende forsørgelsesbyrder fulgte ny gjeldsstiftelse og armod. Dette kunne selvfølgelig ikke gå i lengden. Rikt utstyrt med attester fra sine overordnede reiste von Koss derfor i 1754, det året han fikk sitt femte barn, til Kjøbenhavn for på høyeste hold å søke om et bedre lønnet embede. General Kaas uttalte i den anledning at han ikke bare hadde funnet von Koss «en ganske opbyggelig og meget god Prædikant at være», men tillike behagelig i omgang og uklanderlig i vandel. «Saa gode Gaver som Aandens Naade haver forlenet ham, saa troe, nidkiær og opbyggelig har [han] forrettet», er det skussmål han får av sin sogneprest, Svaboe. Prosten i Øvre Telemark, Kviteseid-presten H. J. Bloch karakteriserer

¹ Karakteren ved denne eksamen var dengang nærmest forutbestemt efter det større eller mindre pensum kandidatene la opp. Av de 48 norske kandidater som fremstillet seg til eksamen i 1746 fikk 7 karakteren laudabilis, 13 haud illaud. og 24 non. 4 klarte ikke fordringene.

ham som «en retsindig Ordets Tiener» og skriver at han «som en Thimotius er værdig at have Pauli Skudsmaal, beskreven lte Timoth: 3 v: 13». Og biskop Rasmus Paludan anbefaler en forflyttelse bl. a. med den begrunnelse at «Hans meget ringe Cappelan Reventuier ingenlunde er tilstrækkelig til Hustrue og Børn at underholde, saa han derfor lige som hans Familie har til voxet iche uden stor Bekymring har kundet seet dem forsiuned».¹

Til tross for slike uttalelser måtte han dra hjem igjen med uforrettet sak. Men da sogneprest Svaboe døde et par år senere, reiste han atter til Kjøbenhavn og oppnådde den gang 27-8-1756 utnevning til sogneprest til Lårdal. Men selv i denne stilling var hans inntekter ikke større enn 120 rdl. årlig, og næringsssorgene kom derfor til å følge ham trofast videre frem gjennom livet.

Uten å ha søkt, men etter biskop Ole Tidemands innstilling ble von Koss 22-5-1767 forflyttet som sogneprest til Bygland. Biskopen omtaler ham ved den anledning som «een ustraffelig Mand i baade Vandel og Embeds Førelse, men derhos i fattige Vilkaar». I Bygland var inntektene 170 rdl. årlig, som forflytningen må vel sies å ha vært en økonomisk vinning for ham, men til gjengjeld kom han til en så vanstelt prestegård at han fant det nødvendig å kreve åbot. Noen erstatning fikk han imidlertid ikke.

I hans embedstid kom det et kongebud som truet med å sette vondt blod mellom prest og menighet, nemlig et nytt skysreglement av 13-5-1775 som påla bøndene i hovedsognene å hjelpe anneksene med kirkeskiss for prest og klokker. Flere steder kom det til uroligheter, men i Bygland ble dette avverget ved at von Koss lot det bli ved den gamle ordningen.²

von Koss var vel ansett blant sine embedsbrødre og ble allerede i sitt annet år i Bygland enstemmig valgt til prost i Robygdelaget prosti. Som sådan fungerte han til sin død.

I henhold til kgl. bevilling til å vies av uvedkommende prest ble han 1-4-1748 gift på Hollen prestegård med *Johanne Paus*, født 22-11

¹ Samtlige siterte dokumenter finnes i «Norske Indlag» under 27-8-1756, Riksarkivet, Oslo.

² Se nærmere om von Koss i Reidar Bolling: *Kyrkjeliv i Bygland*, Kr.sand 1938. Side 60–61.

1723 i Lårdal, død 1-5-1807 på Åkhus i Bygland, datter av gårdbruker på Håtvædt *Paul Corneliussen Paus* og *Marthe Blom*. — Da deres første (dødfødte) barn kom for tidlig til verden (moren ble introdusert 29-6 1748 ved Lårdal), stod presten i fare for å miste embedet, men fikk 25-7-1749 kgl. benådning mot å gjøre avbitt fra prekestolen og betale 4 rdl. i mulkt.

I sin lange enkestand, 28 år, levde prostinnen i trange kår med de ugifte døtre i hjemmet på Åkhus. En god hjelp var den arv hennes barn fikk i 1782 etter deres fars farbror, generalen på Bergenhus, men med skiftet etter hennes død i 1807 i 84 års alderen anføres at «det litet hun har eiet var til opphold forlengst forbrukt, og neppe var så meget tilbake at hennes tarvelige og sømmelige jordefærd dermed kunde bestrides». 10 barn. [16 a—16 j]:

16. a. JOHAN ALBRECHT VON KOSS, døpt 11-5-1749 i Lårdal, død før 1756.

16. b. ANNA JOSEPHA VON KOSS, født 1-1-1751 i Lårdal, død 21-8-1825 i Bygland. Ugift.

16. c. MARTHA PAULINE VON KOSS, døpt 18-1-1752 i Lårdal, begravet 13-10-1786 sammesteds. Ugift.

16. d. CHRISTIAN FREDERIK VON KOSS, født 1753 i Lårdal, død 19-4-1808 i Fredriksvern, begravet 25-4 med kirkens beste likklæde og de 3 klokkers kimen i 1 time samt den største klokkes kimen i ½ time forut.

Han ble furer ved 1. Vesterlenske nasjonale infanteriregiment 1767, men var sersjant ved Livgarden til fots i Kjøbenhavn da han 4-3-1773 ble befordret til sekondløytnant ved N. Telemarkske kompani av nevnte regiment. 24-8-1774 ble han forflyttet til 2. Telemarkske kompani. Herfra avanserte han 19-7-1775 til premierløytnant ved samme regiments 1. Nedenesske kompani, men ble forflyttet til 2. Telemarkske kompani i 1776 og derfra

igjen til 1. Telemarkske kompani i 1781. Ved den nye hærordning fra 1-5-1789 ble han ved kgl. resolusjon av 29-5 samme år utnevnt til kaptein ved det da nyopprettede Telemarkske nasjonale infanteriregiment og sjef for dettes 2. Vestfjeldske (Telemarkske) kompani. Han reservertes majors anciennitet 11-4-1806. — Ugift.

16.e. JOHANNE MARIE VON KOSS, født 1754 i Lårdal, død 22-4 1830 i Bygland. Ugift.

16.f. INGEBORG MARGRETHE VON KOSS, døpt 2-2-1755 i Lårdal, død 4-6-1833 i Bygland. Ugift.

16.g. JOSEPH ALBRECHT VON KOSS, døpt 22-12-1757 i Lårdal, begravet der 20-6-1760.

16.h. JOHANNE VON KOSS, døpt 8-7-1759 i Lårdal, begravet der 12-8 samme år.

16.i. JOSEPH ALBRECHT VON KOSS, døpt 27-11-1764 i Lårdal, død som barn.

16.j. JOSEPHA ALBERTINE VON KOSS, døpt 26-9-1766 i Lårdal, begravet der 3-8-1767.

15.b. SAMUEL HENRIK VON KOSS, født ca. 1732, død ugift før 1780.

Han ble fenrik reformé ved 1. Bergenhusiske nasjonale infanteriregiment 7-11-1759, premierløytnant reformé sammesteds 19-11-1763 og avskjediget 15-11-1766.

15.c. CHRISTIAN FREDERIK VON KOSS, døpt 11-10-1734 i Lårdal, død ugift 16-12-1758 i Fredrikstad.

Fra sersjant ved 1. Vesterlenske nasjonale infanteriregiment ble han 7-1-1756 befordret til fenrik reformé og 18-8-1757 til

sekondløytnant ved regimentets Christiansandske landvernskompani.

15.d. PETER TØNDER VON KOSS, født 9-4-1755 i Gjerstad, død 30-4-1793 i Christiania.

Han kom 4-7-1769 i Herlufsholm skole på Sjælland, og dimittert herfra ble han student 16-6-1774. Han tok filosofisk og

Peter Tønder von Koss.

juridisk eksamen 28-8-1778 og ble 1-10 samme år ansatt som auditør ved Fyenske infanteriregiment. 6-11-1782 ble han utnevnt til assessor i den norske Overhoffrett i Christiania med 200 rdl. i årlig gasje som i juni året etter ble forhøyet med 200 rdl. 23-5-1788 ble han utnevnt til lagmann i Nordlands og Finnmarkens lagdømme med et årlig tillegg av 300 rdl. til sin gasje i Overhoffretten fra 10-3-1787 å regne, og 23-1-1789 til justitiarius i den norske Overhoffrett. Fra 30-8-1783 var von Koss kammerjunker ved hoffet i Kjøbenhavn, og 31-7-1790 fikk han etatsråds tittel.

Peter Tønder von Koss ble opptatt i frimurerlogen St. Olaus til den Hvide Leopard i Christiania 31-3-1783 og ble 15-12-1789 valgt til logemester etter Bernt Anker. Som sådan fungerte han til 1792 da logen gikk inn for en kortere tid.

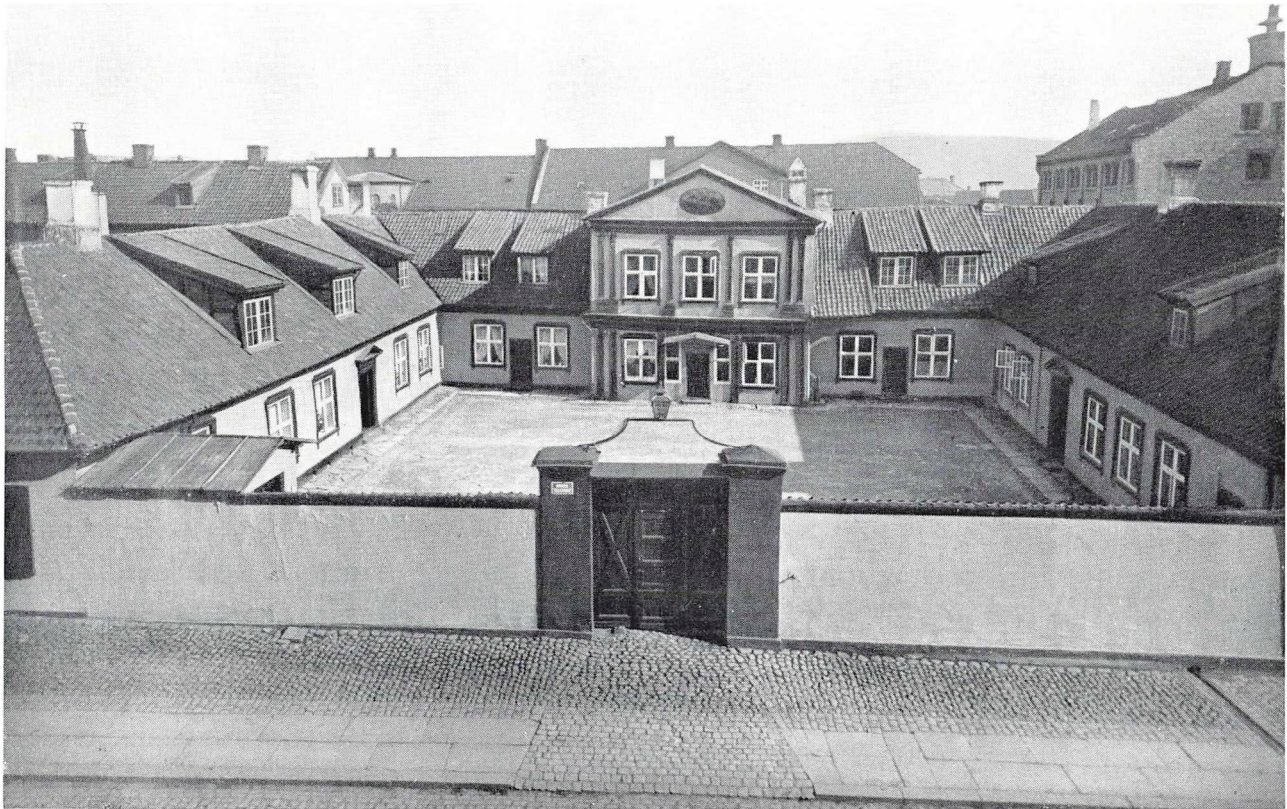
Efter at den tyske gren av ætten var utdødd ble von Koss 23-12-1784 eier av slektens gods Viltz i Mecklenburg med tilliggende herligheter. Senere var han bosatt dels der, dels i Christiania. De nærmere forhold angående arvesuksesjonen til dette gods blir behandlet under oberstløytnant Gustav Henrik von Koss, side 114.

I de senere år bodde von Koss til leie i Mangelsgården når han oppholdt seg i Christiania. Dessuten hadde han som «Lyststæd» gården Bergsløkken i Aker, hvis areal nu utgjør bydelen Kampen. Denne eiendom bestående av «alle Huusebygningerne, med istaaende Indreedning, Lade Bygninger, Huusmands Vaaninger, Hauge og en frie Tomt» kjøpte han for 399 rdl. av Bernt Anker ved skjøte av 24-5-1787. Ved branntakst høsten samme år ble bygningenes verdi satt til 1 850 rdl. Jorden tilhørte generalinne Sehested i Oslo Ladegård, som overdrog forpaktningen til von Koss ved kontrakt av 10-7 samme år. 5-10-1790 forpaktet han av fru Sehested ytterligere 18 mål som støtte opp til hans eiendom. Ved skjøte av 9-8-1794 solgte von Koss' enke gården med forpaktningsretten til oberstinne Karen Bolette Neumann for 900 rdl. Dette skjøte er utstedt på Viltz, hvor fru von Koss tok fast opphold efter mannens død.

Den første beretning om slektens historie, «Genealogische Nachrichten vor der adelichen Familie von Koss», som utkom i Rostock 1789 skal være utarbeidet av justitiarius von Koss i samarbeide med tyske genealoger.

Gift 21-5-1786 i Slangerup på Sjælland med *Hippolyta Christine Rye*, født 10-5-1760 i Kjøbenhavn (døpt 14-5 i Petri kirke under navnet Bolette Christina), død 6-2-1823 på Viltz, datter av skredder i Antoniegade, Kjøbenhavn, *Christian Rye* og hustru *Christina*.

17-5-1793 fikk hun bevilling til å sitte i uskiftet bo, og ved kgl. resolusjon av 1-10 beholdt hun 80 rdl. i årlig pensjon. Disse penger skulle dog ikke utbetales før hun godtgjorde at hun ikke oppebar

Mangelgården på etatsråd von Koss' tid.

noen betydelige inntekter av godset Viltz. Sønnene var under sin utdannelse i Kjøbenhavn i huset hos hennes svoger, overkrigskommissær Wiewild. 5 barn. [16 a–16 e]:

16. a. JOSEPH ALBRECHT FREDERIK CHRISTOPHER VON KOSS, født 4-3 1787 i Christiania, død 18-1-1858 ved slagtilfelle under et opphold i Hamburg, begravet 22-1 i en av St. Katharina kirkes gravhvelvninger.

Han var elev av Herlufsholm skole, ble student med laud. præceteris i 1804 og cand. juris med laud. 1807. Samme år ble han ansatt som auskultant i Rentekammeret i Kjøbenhavn og utnevnt til kammerjunker ved det danske hoff. Fra 3-2-1813 til 1814 var han legasjonssekretær i Kassel, Westphalen, derefter i 2 år dels i kurerstjeneste, dels attasjert de danske utsendinger ved Wienerkongressen. Fra 13-4-1816 til 29-3-1828 var han legasjonssekretær i Wien, og ble derefter ansatt i samme stilling ved legasjonen i Paris, hvor han gjentatte ganger fungerte som chargé d'affaires og i julidagene 1830 vant kong Louis Philips gunst. 1-11-1835 ble han utnevnt til dansk gesant i Paris. Etter å ha avsluttet en heldig handels- og skibfartstraktat med kongeriket Sardinia avsluttet han i 1842 en lignende med Frankrike. Skjønt von Koss sikkert ikke var uten diplomatisk dyktighet og skal ha vært en tjenestivrig embedsmann, synes han dog ikke å ha vært yndet av sin samtid. Årsaken til dette lå utvilsomt deri at han stadig var i pengeknipe og søkte å avhjelpe denne tilstand ved spekulasjoner og prosjekter som istedenfor å bedre på forholdene bragte ham i ytterligere gjeld. Det må imidlertid erindres at han ikke hadde noen formue og manglet økonomisk sans. Og de godser han fikk i Spania med sin frue synes ikke å ha gitt utbytte. I året 1845 var gjelden omkring 300 000 frc., og den danske regjering måtte gripe inn. von Koss ble da oppfordret til å ta permisjon og overgi utviklingen av sine pekuniære affærer til to av regjeringen valgte kommissærer.

I desember 1845 rappellerte von Koss og mottok derefter en understøttelse av utenriksdepartementet, mens hans gasje ble inndratt til erstatning for de forpliktelser statskassen mente å burde overta for ham. I 1847 endte det med en ordning, hvorefter han fikk 2 000 rdl. årlig. Siden bodde han i utlandet og tilbragte i senere år vinteren i Hamburg.¹

I 1821 ble von Koss kammerherre ved det danske hoff. Han var dannebrogsmann, ble Ridder av Dannebrog 1815, Kommandør av Dannebrog 1836, Ridder av den østeriske Leopoldsorden 1828 og mottok Storkorset av den sardinske St. Mauritzorden 1841.

Gift 20-2-1838 i Meudon med *Marie Adèle Caroline de Canales Oglou Carseman*, født 15-12-1797 i Eyx ved Verdun, død 13-12-1884 på eiendommen Bourdeland ved Villefrance, hvor hun var bosatt som enke, datter av godseier *Charles Maria de Canales Oglou* og *Claudine Collignan*. Hun var en meget vakker, eksotisk dame og hadde tidligere vært gift to ganger, først med Jules Dominique, marquis Assareto, og derpå med Louis Philibert, Greve Giaime de Prolognan. — Ingen barn.

Ved von Koss' død viste det seg at hans gjeld som i 1845 beløp seg til 52 430 danske rdl., i årenes løp var bragt ned til 13 380 rdl.

Hans etterlatte aktiver bestod vesentlig av skibsparter som ble forvaltet av geheime-justisråd, dr. Ditmar i Rostock. De kunne langtfra dekke gjelden, men denne ble til slutt overtatt av enkefruen i 1860 efter særskilt avtale med det danske finansministerium om betalingsvilkårene.²

16. b. CATHARINE ELISABETH [BETTY] VON KOSS, født 3-8-1788 på Viltz, død 31-12 1848 i Rostock.

Gift 1-8-1809 på Viltz med *Peter Friedrich Kremer* til Dölitz, født 9-6-1783 på Lunow i Boddin, død der 8-10-1842, sønn av

¹ Se forøvrig Dansk biografisk Leksikon, b. XIII (Kbh. 1938), s. 161 f., artikkel om von Koss av H. J. Hansen Glædemark, med en fyldig litteraturfortegnelse.

² Alle boets akter med interessante brevsaker fra årene 1842—46 beror (1938) i Stadsarkivet i Hamburg.

forvalter, senere herre til Dölitz *Daniel Kremer* og *Magdalene Dorothea von Bülow*.

De hadde et eneste barn, Daniel Christian Friedrich Ludwig Kremer, født 16-5-1810 på Kranichshof i Boddin. Ektefellene levde adskilt fra 1818, og hustruen bodde siden med sin sønn ved Mühlenthor i Rostock. Her førte hun et meget urolig liv og satte seg til tross for godt utkomme i så stor gjeld at en kurator måtte oppnevnes av justiskanselliet i november 1823. Dette kuratel ble opphevet 6-11-1834, men anordnet på nytt i 1845.

- 16.c. ADAM JOACHIM VON KOSS, født 11-8-1789 på Viltz, død 14-5-1856 i Rostock.

Han ble student 1809, dimittert fra Herlufsholm skole. I 1815 fikk han og hans yngre bror Johan Christopher godset Viltz overdratt av moren. Ved brorens død i 1827 ble han enebesitter og styrte selv godset, stadig med mindre utbytte, inntil han i 1852 forpaktet det bort. I 1855 avhendet han det til baron Waitz von Eschen på Dudendorf. Dermed gikk godset ut av ætten, i hvis besittelse det hadde vært siden 1684. Ugift.

- 16.d. HANS¹ CHRISTOPHER BUTCHER VON KOSS, født 7-12-1790 i Christiania, død 3-10-1827 i Pellworn.

Han var elev ved Herlufsholm skole 1808, ble student 1809, privat dimittert, og cand. juris 14-1-1814. 9-9-1815 ble han dansk konsul i Rotterdam, men tok avskjed allerede 29-5-1819, hvorefter han bosatte seg i Kjøbenhavn for noen år. 14-10-1826 ble han tollkontrollør og visitør i Pellworn, samt virkelig kammer-assessor. Fra 1815 var han medeier av godset Viltz.

Gift med *Karen Marie Andersen*² født 15-5-1805 i Frederiksværk, død 14-6-1885 i Kjøbenhavn, datter av *Jens Andersen* og *Anne Jensdatter*. Som enke førte hun titelen kammerassessor-

¹ I kirkeboken (Garnisonskirken) er han innført under navnet Johan.

² Hvor og når de ble gift er det ikke funnet noen opplysninger om.

inne og oppebar pensjon. Hun bodde avvekslende hos sine barn. — 4 barn [17 a—17 d]:

- 17.a. HANSINE HIPPOLYTA CHRISTINE CHARLOTTE VON KOSS, født 26-6-1819 i Kjøbenhavn, død 20-1-1870 sammesteds.

Gift 4-11-1842 i Trinitatis kirke i Kjøbenhavn med greve *Magnus Christian Niclas Joachim Moltke*, født 9-6-1809 i Sege-

Kaptein Hans von Koss.

berg, Schleswig-Holstein, død 8-2-1866 i Asminderød, sønn av major, greve *Ferdinand Moltke* og *Sophie Wilhelmine von Levetzau*.

Moltke ble student i Kiel 1826. I november 1840 ble han volontør i Generalpostdirektoratet, og 1-7-1847 postmester i Segeberg. Han tok imidlertid avskjed allerede 31-3-1848 og levde siden som rentier.

- 17.b. HANS CHRISTOPHER JOACHIM VON KOSS, født 18-4-1823 i Kjøbenhavn, død 14-6-1871 sammesteds.

Han ble kadett 1-11-1844, 1-11-1845 sekondløytnant ved 10. Infanteribataljon (Kjøbenhavn), 22-1-1849 premierløytnant

i Forstærkningsbataljonen, 1-4-1860 kaptein II ved 9. Infanteribataljon (Aalborg), 11-6-1863 kaptein I, og 21-9-1867 kaptein ved samme bataljon. Han tok avskjed 3-3-1869. Ridder av Dannebrogns Orden 9-9-1849.

Gift 1. gang med *Frederikke Jørgensen*, født ca. 1826, død 4-6-1849 i Kjøbenhavn.

Gift 2. gang 1854 med *Nathalie Christine Lund*, født ca. 1828 i Svendborg, død etter 1880. I henhold til testamente av 11-1-1856 var hun hans universalarving. — Ingen barn.

- 17.c. SOPHIE MARIE JOSEPHINE VON KOSS, født 21-11-1824 i Kjøbenhavn (Frue sogn), død 17-10-1892 i Kjøbenhavn.

Gift 31-3-1851 i Helligaandskirken, Kjøbenhavn, med *Johan Christian Lykke Hjort*, født 28-11-1823 i Sorø, død 18-5-1904 i Kjøbenhavn (Apostel sogn), sønn av tidligere amtmann over Nordre Bergenhus amt, etatsråd Andreas Hjort og Rachel Gjerløff.

Efter å ha vært på land- og sjøkrigskommissær Rosenørns kontor en tid og derefter på Sorø byfogedkontor, ble Hjort exam. juris 29-4-1846. 1-8-1850 ble han ansatt som tollassistent i Flensburg, kgl. utnevnt 15-9-1861. Fra denne stilling tok han avskjed 28-10-1864. 21-9-1866 ble han tollassistent i Kjøbenhavn, med kgl. utnevning 12-10-1870. I 1904 tok han avskjed og ble samtidig utnevnt til kammerråd. Dannebrogsmann 1883.

- 17.d. JOSEPHINE MARIE VON KOSS, født 18-12 1826 i Pellworn, død 4-10-1878.

Gift med *Adolph Valdemar Ibsen*, født 12-1-1825 i Rødby, død 7-10-1867 i Kjøbenhavn, sønn av by- og herredsfoged, kancelliråd *Søren Kaas Ibsen* og *Elisabeth Christine Jacobsen*.

Han ble student fra Nykøbing 1842, og cand. jur. 1848, hvorefter han en kortere tid var volontør i Finansministeriets Ekspeditions-Sekretariat, senere prokuratorfullmektig. I 1858 fikk han tillatelse til å prodesere på prøve ved Landsover- samt Hof-

og Stadsretten, og i 1860 bevilling som prokurator ved samtlige Over- og Underretter i Danmark.

16.e. HERMAN HANS HENRICH VON KOSS, født 8-8-1792 i Christiania. Ifølge Gotha-kalenderen ble han begravet i Christiania 7-5-1793, men dette er en forveksling med farens begravelsesdag. Hans dødsdag er ikke funnet, men han døde visstnok i ung alder.

15.e. ANNA MARIA JOSEPHA VON KOSS, født 31-1-1757 i Gjerstad, død 13-6-1818 på Strømsø.

Gift 1. gang 16-3-1775 i Kragerø med *Henrik Moss*, døpt 24-7-1742 på Kongsberg, begravet 4-6-1784 i Kragerø, sønn av *Anders Henriksen Moss* og *Anne Malene Berggrav*.

Moss var kjøpmann og trelasthandler i Kragerø og eier av Årø gård. Ved skifteoppgjøret 21-1-1788 i hans dødsbo tilfalt det sønnen Albert 3 000 rdl. og hver av døtrene Anne Malene og Marie Elisabeth Moss 1 500 rdl. Om disse søsken gir Conradine Dunker i sine «Gamle Dage» beretninger av til dels temmelig dramatisk karakter.

Gift 2. gang 29-1-1788 i Kragerø med sin fetter, major *Peter Falck von Koss*, se side 57.

Av Conradine Dunker får majorinnen den karakteristikk at hun «var virkelig den smukkeste Dame, man kunde see».

15.f. CHRISTIAN FREDERIK VON KOSS, født 29-12-1758 på Kalstad i Skåtøy, begravet 25-6-1763 i Risør.

15.g. ELISABETH VON KOSS, født 18-1-1761 på Kalstad i Skåtøy, død 12-6-1796 på Bragernes.

Gift 23-8-1795 på Bragernes med postmester, tidligere rittmester *Johan Hartvig Victor Carl von Bülow*. (Se nærmere om ham side 51).

I Conradine Dunkers ovennevnte skildringer «Gamle Dage» fortelles at Elisabeth von Koss var pukkelrygget og efter sin mors død ble rik og sin egen herre. «Hun var virkelig interessant med sin Rigdom, sin Adel, sin Pukkel og den strenge Afholdenhed, hendes gjerrige Moder tvang hende til. . . . Bylow henvendte sig til hende og fik ikke Afslag. — I den Tid besøgte hun vor Moder, som da var bleven Enke; hun havde en hvid Kjole paa, et Livstykke eller Spencer af høirødt Silketøi, som ret udhævede Pukkelen; den ellers saa alvorlige Elisabeths sørgmodige Træk straaledede af Glæde, hun smilede til mig, rakte mig Haanden og trykkede min; hendes Ansigt var som forklaret, og havde ikke Pukkelen været, kunde man sagt om hende: Elle est belle, car elle est heureuse.»

Bülow skildres av fru Dunker som en lykkeridder og partijeger.

- 14.h. MARGRETHE SOPHIE VON KOSS, døpt 13-1-1707 i Skedsmo, begravet 10-2 samme år.
- 14.i. MARGRETHE SOPHIE VON KOSS, døpt 30-11-1708 i Skedsmo, død 1711 på Modum.
- 14.j. MARIE THERESE JOSEPHA VON KOSS, døpt 10-2-1710 på Modum, død 21-3-1769 hos sin bror på Bergenhus.

Som sin eldste søster Catharine Elisabeth var hun klosterfrøken i Dobbertin. Ved hennes død ble det utgitt et leilighetsdikt på 23 vers under titelen «Tanker i Anledning af Frøken af det Høy-Adelige Kloster Dobbertin udi Mechelburg *Maria von Kosses* Dødsfald 21-3-1769 paa Bergenhuus-Slot bg. 4-4 i Korskirken». ¹

¹ Diktet er registrert i Hjalmar Pettersen: Bibliotheca Norvegica, b. I, s. 475, men finnes for tiden ikke i noe offentlig bibliotek i Norge.

14.k. MARGRETHE SOPHIE VON KOSS, døpt 15-2-1713 i Nykirke på Modum, død 1-6-1782 i Bergen.

Hun var i mer enn firti år i huset hos sin bror general Frederik von Koss, og var av ham innsatt til universalarving, men døde før skiftet ble oppgjort. Ugift.

M E D L E M M E R

*av den mecklenburgske att von Koss som ikke tilhører den norske gren,
men som til forskjellige tider har tjenstgjort i den norske hær.*

ADAM HENRIK VON KOSS stod i 1691 ved Frikompaniet på Bergenhus.

ADAM WICHMANN VON KOSS ble 29-11-1698 korporal ved 9. kompani av Akershusiske regiment; avgikk 3-11-1699.

BERNT CHRISTOPHER VON KOSS, født 1625 i Mecklenburg, sønn av *Otto von Koss* til Cammin og *Dorothea Lützow*. Han tjente under Frederik III. som rittmester på Langeland, hadde i 1660 et kompani 55 enspendere i Magnus Kruses rytterregiment, gikk straks etter kjøbenhavnerfreden i svensk tjeneste, men ble i 1675 oberstløytnant i Gaveckes gevorbne rytterregiment.

Den 26-2-1676 ble han generaladjutant i Norge, men 21-7 samme år oberstløytnant ved 1. Fyenske rytterregiment. Han ble såret i slaget ved Lund 7-12 1676 og døde av sine sår.

Hans hustru *Anna Sophie Lützow*, født 6-7-1625, var datter av mecklenburgsk stallmester *Magnus Lützow* til Backendorf, hvilket gods von Koss kjøpte 8-12-1668, og *Deliane von Behr*.

GUSTAV (HENRIK) VON KOSS, var som anført (side 26) sønn av gods-eier Adam Joachim von Koss til Viltz. Han døde ca. 1728, hans fødselsdato er derimot ukjent.

1692—94 var han fenrik ved Bergenhusiske nasjonale infanteriregiment, fra 17-4-1694 tjenstgjørende ved Bergenske garnisonskompani. 29-7-1702 ble han premierløytnant ved S. Søndhord-

lenske kompani, og 29-7-1704 kapteinløytnant ved Nordhordlenske livkompani av nevnte regiment. 1-8-1707 avanserte han til kaptein og kompanisjef ved regimentets reserve. Fra 1-7-1711 var han major og sjef for fyrrør- og skiløperkompaniet under Oplandske nasjonale infanteriregiment. Begge disse kompanier ble i 1713 beordret til Schlesvig. 9-10-1719 fikk han oberstløytnants karakter og ble ansatt som sjef for 3. Nedeneske kompani av 1. Vesterlenske nasjonale infanteriregiment.

Ved overkrisrettsdom av 25-9-1725 og kgl. resolusjon av 3-12 samme år ble von Koss avsatt fra sitt embede, fordi han i 1724 «hadde anvendt al mulig flid for at bortskaffe» den til Strömstad undvekne kaptein Lars Hals etter drapet på løytnant Mogens Lind. I oberstløytnantens hus i Christiansand var det oppstått en trette som utviklet seg til slagsmål mellom underoffiseren Hans Pedersen, løytnant Lind og kapteinene Hals, Johan Rudolf Spinch og Lars Tange. Slagsmålet endte med at Hals skjøt Lind ned.

Efter Adam Joachim von Koss' død i 1712 tilfalt godset Viltz hans to sønner, ovennevnte kaptein Johan Christopher von Koss (side 26) og Gustav Henrik von Koss, som 18-7-1713 fikk hertug Frederik Wilhelms lensbrev på godset for seg og sine agnatiske etterkommere. Ved å utløse sin bror og 2 søstre ble Gustav Henrik von Koss enebesitter av godset. Han ble ca. 1716 gift med *Maria Elisabeth Classen*, datter av hertugelig holstensk landinspektør *Lorenz Classen* og *Aurora Rosina von Wedekopp*.

Da hun døde i 1732 gikk godset over til deres eneste sønn, *Gustav Adolph von Koss*, død på Viltz 4-6-1762. Han var gift med *Dorothea Maria von Zülow*, datter av holstensk kaptein Jürgen von Zülow og Ilsabe Margaretha von Sittmann. De hadde tre døtre som døde i ung alder, samt sønnen *Jürgen von Koss*, født 29-9-1746, død 25-4-1783. Han var gift med *Catharina Sophia von Sternbach*, datter av hertugelig mecklenburgsk kaptein Johan Georg von Sternbach og Catharina von Zülow. Da dette ekteskap var barnløst, døde denne gren av

slekten ut med Jürgen von Koss, og arvesuksesjonen gikk da over til den norske linje av ætten ved kammerjunker, justitiarius Peter Tønder von Koss (side 103).

HANS ALBRECHT VON KOSS ble 2-1-1692 ansatt ved Frikompaniet i Bergen og døde der 15-10 samme år. Han er muligens identisk med den Hans Albrecht von Koss som er oppført i den tyske stamtavle på side 35 under nr. 58, som en yngre bror av kaptein Johan Christopher von Koss (side 26).

HANS CHRISTOPHER VON KOSS var visstnok sersjant da han 21-9-1727 ble viet i Sandsvær med «enken paa Senning». Hun er utvilsomt den *Aase Halvorsdatter* som tidligere hadde vært gift med Halvor Tjøstelsen, efter hvem der ble holdt skifte på Øvre Senning i Efteløt 2-4-1726. Enken fikk halvparten av gårdens hele skyld på 12 lispd. korn, resten ble utlagt til hennes fire barn.

SIMON [VON] KOSS ble 1-4-1700 sersjant ved 3. kompani av Smålenske nasjonale infanteriregiment og 3-2-1712 sekondløytnant ved et nyopprettet reservekompani i regimentet. Da dette igjen ble redusert ble han 28-6-1713 overflyttet som sekondløytnant til Nordre Jarlsbergske kompani. Ved den nye hærordning fra 15-8-1718 ble han forsatt til 1. Akershusiske nasjonale infanteriregiments Strømsøske kompani. Ved hærens reduksjon fra 1-11-1720 ble han satt reformé, da regimentsjefen fant ham for gammel og ubekvem. 30-6 samme år mottok han endelig avskjed med 4 rdl. i månedlig pensjon. Ved kgl. resolusjon av 19-12-1729 ble pensjonen livsvarig og belastet Kvesthuskassen fra 1-1-1730.

Datert Sande Sogn i Jarlsberg 20-1-1743 søkte han om å få et landvernskompani, da han «hverken for alder eller legemlig svaghed finder sig ubekvem til tjeneste». Han minner samtidig om at han har tjent i 27 år som underoffiser og offiser og «utstaatt tvende attaqver til lands og tilsjø». Noe resultat av dette andragende oppnådde han ikke.

NAVNEREGISTER

(× betyr: gift med)

- Aall, Birgitte Christine Sophie Rosamunde
× von Koss 67.
– Jørgen Wright 67.
- Aase Halvorsdtr. × von Koss 116.
- Adelheid × von Koss 24.
- Akeleye, Bodil Marie × von Koss 53.
– Niels 54.
– Samuel 54 flg.
- Alme, Johanne Marie 71.
- Alstrup, Hedvig × Jordhøy 49.
– Rebekka Griis 51, 56.
- Andersen, Karen Marie 108.
- Arnkvarn, Andreas, brukseier 74.
– Carl, tannlæge × von Koss 74.
- Assareto, marquis Jules D minique 107.
- Aussig, Elisabeth Eleonore 48.
– Joachim Frederik 48.
- Bache, Olava Glad 55.
- Beer, Christine × von Koss 85.
– Henrik Lauritsen 85.
- von Behr, Deliane × Lützow 114.
- Belifantes, Regine Cahamet 91.
- Berggrav, Anne Malene × Moss 111.
- Berthelsen, Kirstine Marie Casle × von Koss 90.
– Lorentz 90.
- von Bibow, Margrethe × von Koss 25.
- Birgitte Povlsdtr. × Lauritz Bj rnsen 49.
- Bjering, Nicolai Johannes 48.
- Bj rnsen, Lauritz 49.
- Blehr, Petra × Feldborg 78.
- Blom, Marthe × Paus 101.
- Blumer, Anna 63.
- Borrestad, Anne Elisabeth × von Koss 48.
- Brodtkorb, Dagmar × Cappelen 80.
- de Butcher, Adam 33.
– Marie-Josephe × von Koss 33.
- von Bülow, Carl Gustav 51.
– Johan Hartvig Victor Carl × von Koss 51, 111.
– Magdalene Dorothea × Kremer 108.
– Metta × von Koss 25.
- de Calle, Elisabeth 33.
– Louis 33.
- de Canales Oglou, se Carseman.
– Charles Maria 107.
- Cappelen, Emil, 80.
– Vera × von Koss 80.
- Carseman, Marie Adèle Caroline de Canales Oglou × von Koss 107.
- Christensen, Karen Daac Fasting 67.
- Classen, Lorenz 115.
– Maria Elisabeth 115.
- Collignan, Claudine 107.
- Coss, Coz, se von Koss.
- Cramon, Agnes × von Koss 22.
– Elisabeth × von Koss 22.
– Metha Elisabeth 26.
– Reimar, p  Woserin 22.
- Eckhoff, Christian Martin, disponent
× von Koss 74.
– Nicoline Ottilie 74.
– Nils Stockfleth Darre 74.
- Ekeberg, Einar, dipl.ing. × von Koss 74.

- Ekeberg, Hans, gårdbruker 75.
 von Eschen, baron Waitz 108.
- Falck, Birthe Marie × Wardan 57.
 – Gjert, sorenskriver 56.
 – Gjert Isachsen 49.
 – Kirsten Gjertsdr. 49.
 – Maren Dorothea × von Koss 49.
- Feldborg, Berit × von Koss 78.
 – Henry Theobald 78.
- Finstad, Dorothea × Ekeberg 75.
- Flinch, Marichen × Mölbach 95.
- Gerhardi, Ermegard × von Koss 23.
- Gjertrud × von Koss 24.
- Giaime de Prolognan, greve Louis Philibert 107.
- Gjertløff, Rachel × Hjort 110.
- Gjønge, Elisabeth × Tønder 96.
- Glad, Olava Marie × von Koss 56.
 – Ole, prest 51, 56.
 – Petrea × von Koss 51.
- Grove, Lauritz × Akeleye 54.
- Grønkier, Christen Jensen 89.
 – Dorothea Cathrine × von Koss 89.
- Gundersen, Carl Johan, lege 73.
 – Gustav Edvard 73.
- Haanes, Marthe × Beer 85.
- Haffner, Sophie Dorothea × Weldingh 91.
- Haxthausen, Hedvig Sophie 51.
- Hedens, Anna × von Koss 96.
 – Elisabeth × Svaboe 96.
 – Samuel 96.
- Heide, Birgitte Sophie 85.
- von Heinen, Albrecht Christopher 25.
 – Catharina Elisabeth × von Koss 25.
 – Hans Albrecht 26.
- Hilberg, Elsa Alice × von Koss 73.
 – Arhtur Johan 73.
- Hjort, Andreas, amtmann 110.
 – Christian Lykke 110.
- Holm, Anna Helene 65.
- Holth, Hulda Louise × Nerlien 76.
 – Kristoffer 71.
 – Leonora Christine × von Koss 71.
- Hoppe, Henrik, til Cammin 20.
- Horgen, Carl Julius 67.
 – Magne Johannes × von Koss 67.
- Høgglund, Edith 80.
- Ibsen, Adolph 110.
 – Søren Kaas 110.
- Iversen, Johannes × von Koss 92.
- Jacobsen, Elisabeth × Ibsen 110.
- Johannesen, Adolf Hjalmar, telegrafbestyrer 65.
 – Anders, kjøbmann 65.
- Jordhøy, Johan Christopher von Koss 50.
 – Niels Griis 49.
 – Peder, prest 49.
- Jørgensen, Fredrikke × von Koss 110.
 – Karen × Grønkier 55.
- Kloed, Bendix Heide 86.
 – Christopher, major 85.
 – Elisabeth Christence × von Koss 85.
- von Koss, Achim, til Teschow 20, 24.
 – Adam, til Cammin 22, 25.
 – Adam 34.
 – Adam Butcher, oberstltm. 88.
 – Adam Henrik 114.
 – Adam Joachim, til Viltz 21, 25.
 – Adam Joachim, til Viltz 108.
 – Adam Wichmann, korporal 114.
 – Alberta Theresia 74.
 – Albertine Christine Dorothea 65.
 – Alfhild × Arnkværn, Ekeberg 74.
 – Anna Josepha 101.
 – Anna Maria Josepha × Moss, von Koss 58, 111.
 – Anne Marie Berthelsen 90.
 – Barbara × von Koss 22, 25.
 – Bergliot Josephine × Eckhoff 74.
 – Bernt Christopher, oberstltm. 114.
 – Birgitte Sophie 95.
 – Birthe Marie 82.
 – Carl 93.
 – Carl Joseph, skibsfører 65.
 – Catharine Elisabeth 34.
 – Catharine Elisabeth × Kremer 107.
 – Cristen Grønkier, kaptein 89.
 – Christence Christine Elisabeth × Mölbach 95.
 – Christian, major 80.
 – Christian, oberst 34 flg., 86.
 – Christian Frederik 111.
 – Christian Frederik, student 88.
 – Christian Frederik, sekondløitn. 102.

von Koss, Christian Frederik, premierltm. 47.
 – Christian Frederik, major 101.
 – Christian Frederik, kammerråd 52 flg.
 – Christine Frederikke × Welding 90.
 – Christine Rebekka Alstrup 51.
 – Christopher Kloed, premierltm. 94.
 – Claus, til Teschow og Kossow 24.
 – Claus, til Teschow og Cammin 25.
 – Claus 19, 22.
 – Claus Christoph, til Wichmannstorf 25.
 – Didrik Nikolai 78.
 – Einar 64.
 – Elisabeth × von Bü low 52, 111.
 – Elisabeth Cathrine 92.
 – Elisabeth Margrethe 80.
 – Elisabeth Marianne 92.
 – Elisabeth Marie 86.
 – Emilie Fredrikke 66.
 – Eva Margarethe × Riekeles 76.
 – Frederik 92.
 – Frederik, generalltm. 53, 83, 101, 113.
 – Frederik Otto Ferdinand, premierltm. 55.
 – Gerhard, til Parchim 19.
 – Gerhard, rådsherre 24.
 – Gert 78.
 – Gustav Adolph, til Viltz 115.
 – Gustav Henrik 94.
 – Gustav Henrik, havnefoged, kancelliråd 84.
 – Gustav Henrik, oberstltm. 114.
 – Gustava Henrikke 91.
 – Hans Albrecht 116.
 – Hans Christopher, sersjant 116.
 – Hans Christopher Joachim, kaptein 109.
 – Hansine Hippolyta 109.
 – Harald Anton, advokat 63, 64.
 – Hedvig Marie × Gundersen 73.
 – Helene Marie × von Bülow 51.
 – Henrik, på Kätwin 22.
 – Henrik, prest 23.
 – Henrik Ferdinand 65.
 – Hermann, ridder 13 flg., 23.
 – Hermann, til Parchim, prest 19.
 – Herman, til Poppendorf 23.
 – Hermann, til Teschow 24.
 – Ingeborg Margrethe 102.
 – Ingegerd 74 .

von Koss, Jan Christopher 80.
 – Jo Eric 80.
 – Johan, til Cammin 20, 25.
 – Johan 22.
 – Johan Albrecht 101.
 – Johan Albrecht, skipskaptein 68.
 – Johan Christopher 32.
 – Johan Christopher 95.
 – Johan Christopher, secondltm. 56.
 – Johan Christopher, kaptein 86.
 – Johan Christopher, kaptein 26 flg., 115.
 – Johan Christopher, oberst 34, 48.
 – Johan Christopher, prost 99 flg.
 – Johan (Hans) Christopher Butcher, kammerassessor 108.
 – Johan Knut 78.
 – Johan Samuel 55.
 – Johanne Marie 102.
 – Johanne Marie × Jørdhøy 49.
 – Johannes til Teschow, ridder 23.
 – Joseph Albrecht 102.
 – Joseph Albrecht, major 58, 95.
 – Joseph Albert Frederik Christopher, gesant 106.
 – Josepha Albertine 102.
 – Josephine Fredrikke 66.
 – Josephine Marie Fredrikke 65.
 – Josephine Marie 110.
 – Juliane Marie × Lund 93.
 – Julie Augusta × Paulsen 66.
 – Jürgen, til Viltz 116.
 – Karen 67.
 – Karen 92.
 – Kirsten 90.
 – Kirstine Dorothea 55.
 – Kirstine Elisabeth Cathrine 87.
 – Kirstine Elisabeth Cathrine × Reichborn 87.
 – Kristian Arne 77.
 – Lorentz Berthelsen 90.
 – Maren × Akeleye 54.
 – Maren Dorothea 83.
 – Margrethe Elisabeth × Iversen 92.
 – Margrethe Sophie 112, 113.
 – Maria Josepha 83.
 – Marie Josepha 88.
 – Marie Magdalene 64.

von Koss, Marie Therese Josepha 112.
 – Marquard 14.
 – Martha Marie × Ørum 86.
 – Martha Pauline 101.
 – Marthe Marie × Rafn 93.
 – Martin, til Teschow 24.
 – Mauritz Wardan, secondltm. 56.
 – Nicolai Frederik, premieltm. 82.
 – Oscar, sakfører 66.
 – Otto, til Cammin 114.
 – Paul Gert, major 50.
 – Pauline × Horgen 67.
 – Peter Christian Falck, sakfører 61.
 – Peter Falck, major 57, 111.
 – Peter Henrik, byfoged 59.
 – Peter Henry 73.
 – Peter Melchior, bankchef 63.
 – Peter Tønder, justitiarius 103.
 – Reidar, dipl.ing.chem. 72.
 – Samuel Henrik, premierltm. 102.
 – Simon, sekondltm. 116.
 – Sophie Marie 110.
 – Thora Marie × Johannesen 65.
 – Thorleif, direktør 75.
 – Valborg, lærerinne 65.
 – Valentin Peter Henry, direktør 71.
 – Vera Cecilie 80.
 – Wencke 80.
 Kremer, Daniel 108.
 – Daniel Chr. Friedrich Ludwig 108.
 – Peter Friedrich, til Dölitz × von Koss 107.
 Lauritzen, Paul 49.
 von Levetzau Sophie × Moltke 109.
 Lie, Marthe × Johannesen 65.
 Lindseth, Johanne Petrine × Horgen 67.
 von Lowzow, Eilert 25.
 – Sophie × von Koss 25.
 Lund, Christine × von Koss 110.
 – Engel × von Koss 87.
 – Ole Nielsen 93.
 – Peder Anton, tollkass. × von Koss 93.
 – Søren Jacobsen 87.
 von Lützwow, Anna Sophie × von Koss 114.
 – Dorothea × von Koss 114.
 – Magnus 114.
 Meidell, Christine Helene Margrethe 64.
 de Meza, Juliane Marie 91.

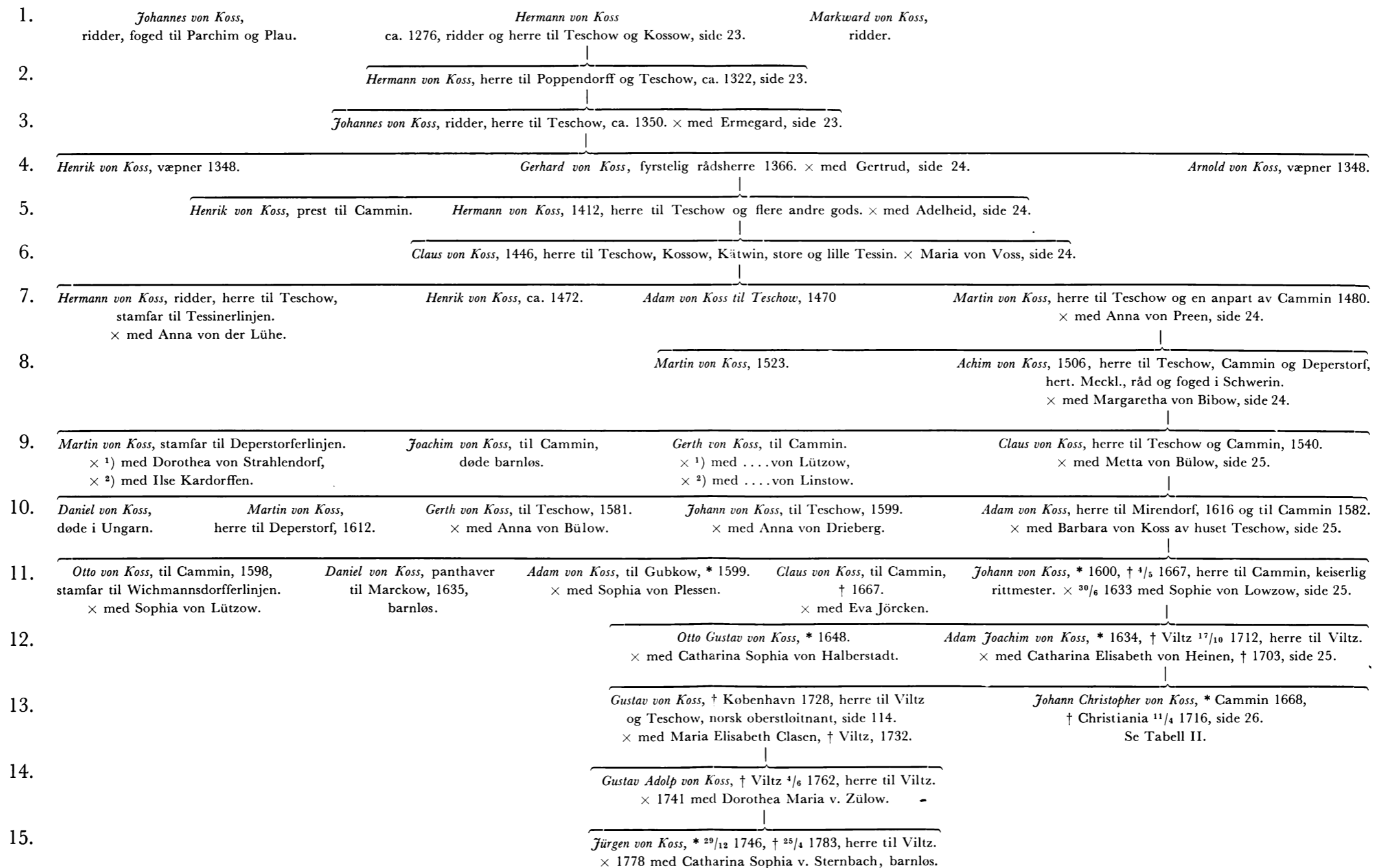
de Meza, Samuel Theophilus 91.
 Mitsesselin, Elisabeth 88.
 Moltke, Ferdinand, greve 109.
 – Magnus Christian, greve 109.
 Moss, Anders Henriksen 111.
 – Henrik × von Koss 58, 111.
 Muldrup, Engel × Lund 87.
 Møllbach, Christian Christensen 95.
 – Svend Olaus × von Koss 95.
 Nerlien, J. L., direktør 76.
 – Svanhild × von Koss 76.
 Nielsen, Marie × Rafn 93.
 Nystrom, Carl Gustaf, direktør 80.
 – Gustaf Henrik 80.
 Olsen, Laura × Holth 71.
 Omsted, Maren × Akeleye 54.
 Paul Lauritzen, på Asdal 27.
 Paulsen, Ludvig Fredrik, skuespiller 66.
 Paus, Johanne × von Koss 100.
 – Margrethe × Svaboe 96.
 – Paul Corneliusen 101.
 Petersen, Carl Peter, sorenskriver 64.
 – Marie Elisabeth × von Koss 64.
 Poppe, Johan Herman 67.
 – Karen Christine 67.
 – Karen Magdalene × von Koss 67.
 von Preen, Anna × von Koss 24.
 – Margrethe × von Koss 19, 22, 25.
 Presthus, Karen × Solberg 64.
 Pristorph, Daniel 47.
 – Gisken Sophie 47.
 de Prolognan, se Giaime d. P.
 Rafn, Nicolai, kjøm. 93.
 – Ole, prest × von Koss 93.
 Ramberg, Aagot Aghnild × Hilberg 73.
 Reichborn, Heinrich Wilhelm, kirurg
 × von Koss 87.
 – Johann Joachim 87.
 Reusch, Christopher Henrik × Tønder
 97 flg.
 Riekees, Alfred Georg, læge × von Koss 76.
 – Peter Richard, assessor 76.
 Ring, Birgitte Marie × Aussig 48.
 Rye, Christian 104.
 – Hippolyta Christine × von Koss 104.
 Schrøder, Birgitte Christine × Storch 86.
 Schwenzen, Fredrikke Christine 61.

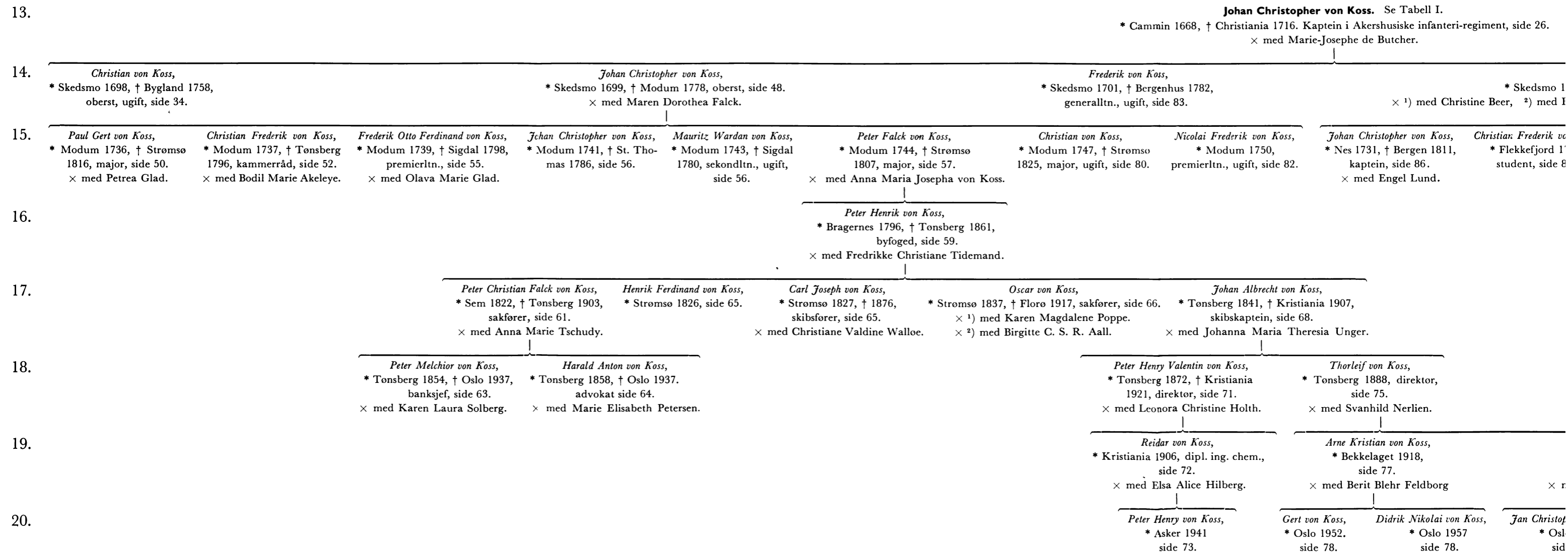
- Schwenzen, Johan Christian, generalmajor 61.
 Sibbern, Augusta × Rieckles 76.
 Sidsel Pedersdtr. × Lund 93.
 Solberg, Karen Laura × von Koss 64.
 – Nils 64.
 Staff, Johanne × Arnkværn 74.
 Stender, Eva Elisabeth × Schwenzen 61.
 von Sternbach, Catharina × von Koss 115.
 Storch, Anne Birgitte 86.
 – Edvard, sogneprest 86.
 – Margrethe Marie × von Koss 86.
 Svaboe, Christen, prest 96.
 Tidemand, Christen 61.
 – Fredrikke Christiane × von Koss 61.
 Tschudy, Anna Marie × von Koss 63.
 – Melchior 63.
 Tønder, Fredrikke × von Koss 58, 96.
 – Peter, byfoged 96.
- Unger, August V. Ferdinand 71.
 – Johanna Maria Theresia × von Koss 68.
 von Voss, Maria × von Koss 24.
 Walløe, Christiane Valdine × von Koss 65.
 – Jacob, skibsfører 65.
 Wardan, Mauritz, prest 56.
 – Michael, prest, 57.
 von Wedekopp, Aurora × Classen 115.
 Weldingh, Daniel Christian × von Koss 91.
 – Hans, oberst 91.
 – Johan, løjtnant 91.
 Wesmann, Christiane × Gundersen 73.
 Wiewild, krigskomm. 106.
 von Winterfeld, Barbara 25.
 Witt, Cathrine Sophie × Berthelsen 90.
 von Zülow, Dorothea Maria × von Koss 115.
 Ørum, Lyth, tolder × von Koss 86.
 – Rasmus Lythsen, prest 86.

Tabell I.

Oversiktstavle over Camminer-Viltzer linjen von Koss

I alt vesentlig efter «Genealogische Nachrichten von der adelichen Familie von Koss», Rostock 1789, side 62—63.

Oversiktstavle over den mannlige norske linje von Koss

(De som barn avdøde er ikke medtatt.)

Johan Christopher von Koss. Se Tabell I.

* Cammin 1668, † Christiania 1716. Kaptein i Akershusiske infanteri-regiment, side 26.

× med Marie-Josophe de Butcher.

